

Treball de Fi de Grau

Títol

Autoria

Professorat tutor

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autoria:

**Professorat
tutor:**

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

**EL TRACTAMENT DE LA DONA A LA PREMSA
DE LA CATALUNYA RURAL DURANT EL PRIMER
BIENNI DE LA SEGONA REPÚBLICA
ESPANYOLA
(1931-1933)**

L'estudi de tres capçaleres de Vilafranca del Penedès

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Ciències de la Comunicació
Autora: Laia Estragué Carreras
Tutor: Josep Maria Figueres Artigues
Barcelona, juny de 2019

AGRAÏMENTS

Al meu tutor, Josep Maria Figueres, per l'ajuda en aquest treball i per ensenyar-me a valorar la història del periodisme.

A la meva família, per tot l'esforç i paciència durant els meus anys de formació acadèmica.

Al meu pare, Pere Estragué, per transmetre'm aquestes arrels tant penedesenques, tant nostres.

Al meu avi, Pere Carreras, que va néixer l'any 1931 i, encara ara, recorda el dia que va acompanyar a la seva mare a votar a les eleccions del 33.

A les dones de la meva vida: la Margarida i l'Alba, però molt especialment a la meva mare, Teresa Carreras. Tres generacions de dones treballadores que m'han ensenyat a créixer.

Al Xavi Roig, historiador per vocació. Gràcies per fer-me creure en la lluita des del primer dia i acompanyar-me durant aquests cinc anys de formació universitària.

A totes les dones republicanes, obreres i lluitadores que, l'any 31, van poder tocar la llibertat amb les seves pròpies mans i ens han deixat l'herència de les seves victòries.

*Encara em recordo d'aquell aire fresc, un aire,
cada vegada que me'n recordo,
que no l'he pogut sentir mai més. Mai més.*

Mercè Rodoreda, La plaça del Diamant

Í N D E X

1-Introducció.....	1
1.1-Presentació del treball i elecció del tema.....	1
2-Marc teòric.....	7
2.1- Antecedents.....	7
2.2- La premsa en el primer bienni de la Segona República (1931-1933).....	9
2.3- L'auge de la premsa al Penedès republicà.....	10
2.3.1- <i>El Penedès Republicà</i>	11
2.3.2- <i>Acció Catòlica</i>	14
2.3.3- <i>Abril</i>	15
3- Hipòtesi.....	17
3.1- Pregunta d'investigació.....	17
3.2- Hipòtesi.....	18
3.3-Objectius.....	19
4-Metodologia.....	20
4.1- Objecte d'estudi.....	20
4.2- Tipologia de la recerca	21
5- Les dones a la premsa del Penedès Republicà.	24
5.1- Context de l'anàlisi.....	24
5.1.1- Agrupació de la cultura de la dona.....	24

5.1.2- Líders polítiques i sufragi femení.....	28
5.1.3- Les mestres i les primeres escoles laiques.....	31
5.2- Anàlisi de la presència femenina a la premsa de Vilafranca del Penedès durant el primer bienni republicà (1931-1933).....	34
5.2.1- Anàlisi quantitativa.....	34
5.2.2- Anàlisi qualitativa.....	37
6-Conclusions.....	51
7-Referències bibliogràfiques.....	56
8-Annexos.....	59

1-INTRODUCCIÓ

➤ 1.1-PRESENTACIÓ DEL TREBALL I ELECCIÓ DEL TEMA

El Treball de Fi de Grau assenjala que el final del trajecte dels estudis de Grau Universitari és a prop. Ara bé, així mateix també és una oportunitat per a poder centrar-nos més intensament en aquells temes o àmbits que ens han resultat més interessants al llarg de les assignatures i dels cursos. En aquest sentit, l'evolució de la figura de la dona a la premsa: com se'n parla i qui o com en parla sempre m'ha cridat l'atenció. Una figura, la de la dona, que ha anat evolucionant al llarg del temps. Tal i com indica el títol, les properes pàgines seran una aproximació, un anàlisi, de la presència femenina a la premsa de Vilafranca del Penedès durant el primer bienni de la Segona República (1931-1933).

A inicis del segle XX, eren molt poques les dones que tenien veu en alguna capçalera. Sovint, eren els homes els que escrivien per elles. Amb l'arribada de la Segona República aquesta situació començaria a canviar. El sufragi femení, les primeres dones a les redaccions periodístiques o la presència creixent d'escoles laiques facilitaren que poguessin esdevenir més escoltades i valorades.

El període de la Segona República està comprès entre el 14 d'abril de 1931 i l'1 d'abril del 1939. La fi de la dictadura del General Miguel Primo de Rivera (1923-1930) i la fugida de la monarquia espanyola, encetarien vuit anys d'època republicana que arrencarien amb els dos biennis coneguts com a bienni *reformista* o d'*esquerres*, el primer, i el bienni de *dretes* o *negre*, el segon. Aquest període de plenitud democràtica quedaria truncat a partir del cop d'Estat de juliol de 1936, que desembocaria en la coneguda Guerra Civil Espanyola (1936-1939). En aquest treball, no obstant, l'estudi es centrarà en el bienni reformista (1931-1933).

La primera etapa republicana, o el bienni reformista, es veié marcada per l'elaboració i implementació de la Constitució de 1931 i l'aprovació de reformes en matèria territorial agrària, militar o religiosa. D'entre totes aquestes,

tanmateix, caldria destacar-ne el sufragi universal femení, d'especial rellevància en l'àmbit d'estudi que ocuparà les següents pàgines.

Aquest seguit de canvis en la societat, afavorí una considerable millora de les condicions laborals. L'increment de l'activitat sindical i la pujada de la massa salarial permeteren millores en el nivell de vida dels ciutadans (Fontana, 2001).

En el cas de Vilafranca del Penedès, una dècada abans de l'esclat de la Segona República, hi havia un total de 1.239 treballadors, dels quals 1047 eren homes i només 192 eren dones. No obstant això, als sectors tèxtil, de la confecció i del comerç, les dades eren invertides, ja que les dones hi representaven un 82% de l'ocupació. La presència femenina al treball assalariat, fora de la llar, era minoritària (Arnabat, 1989). Caldria, doncs, esperar ben entrada la República per què les dones poguessin accedir a una formació acadèmica que els afavorís un ascens professional.

Totes aquestes qüestions, van marcar un període històric en què la premsa també hi desenvolupà un paper fonamental. La censura, que havia vetat la llibertat d'expressió durant els anys de la Dictadura de Primo de Rivera, amb l'esclat de la República desaparegué: el periodisme es modernitzà i pogué arribar a una etapa de major maduresa. Fou en aquest mateix període en què es renasqueren publicacions com *D'Ací i d'Allà* que, tot i que sorgí al 1918, el 1924, sota la direcció d'Antoni López Llausàs i Carles Soldevila, l'editorial començà a canviar i esdevingué la primera revista de caràcter urbà i europeu a Catalunya. A més, en sorgiren de noves i escrites en llengua catalana, com *La Nau* o *El Matí*.

La premsa local i comarcal de l'Alt Penedès visqué durant, la República, una època d'auge màxim. Mai com en aquest període hi ha hagut una producció informativa tan extensa, expressiva i plural com aleshores (Recasens, 2011). A la capital alt penedesenca, per exemple, durant el 1931 hi convisqueren set periòdics diferents: el *Penedès Republicà*, *Fructidor*, *Acció Catòlica*, *Abril*, *Ressorgiment*, *Avant!* i la *Revista del Casal de la Principal*.

Al llarg del primer bienni republicà, en tots aquests rotatius la presència de la dona hi conservà una rellevància creixent, amb el seu punt àlgid a les

eleccions del 1933 quan, per primer cop, es va fer efectiu el sufragi femení a l'Estat Espanyol. No obstant això, la presència de la dona a la premsa no sols anà vinculada a aspectes estrictament polítics, sinó que anà lligada, també, a una dinàmica de creixent participació en entitats culturals o en l'àmbit educatiu. Tant fou així, que a Vilafranca hi sorgí l'Agrupació de cultura de la dona, la qual organitzava tallers de música, escriptura i xerrades per a les dones de classe treballadora. En certa mesura, la premsa vilafranquina fou un altaveu per aquestes dones. En primer lloc, perquè ajudà a donar a conèixer espais com l'anomenada entitat i, en segon lloc, perquè permeté a les dones la possibilitat de manifestar els seus acords o desacords en relació a qüestions polítiques i socials.

A l'àmbit rural, com a la comarca de l'Alt Penedès, cap a finals del segle XIX i durant el primer terç del segle XX, la dona tingué una rellevant implicació pel que fa la qüestió de la rabassa morta i el moviment agrari. De fet, en alguns dels periòdics s'hi començà a veure presència femenina als mítings de la Unió de Rabassaires durant els anys 20. Cal remarcar però, que més enllà de la desigualtat social que existia en la societat rural, aquesta situació s'agreujava en l'àmbit femení, com s'observa en l'àmbit vitivinícola (Colomé, 2017). Aquest, fou un dels motius pels quals la dona s'aproximà als espais de reivindicació social del moviment rabassaire.

Tot i que hi ha molt poca informació sobre els rols de les dones a l'economia rabassaire – tret d'alguns periòdics, cens i padrons-, l'historiador Josep Colomé (2017) assegura que ha estat mitjançant la recreació de les actes dels judicis orals, que s'ha pogut conèixer les condicions de les relacions de gènere a l'àmbit rural, com és el cas de l'Alt Penedès.

D'entre aquests judicis, n'hi havia tres tipus que involucraven la presència femenina: “els judicis protagonitzats per dones de la comunitat rabassaire, les demandes fetes per actors externs a la comunitat rabassaire contra dones i les demandes fetes per propietàries de bens immobles” (Colomé, 2017). És a dir, aquests processos judicials, són avui testimonis dels conflictes que afrontaren les dones rabassaires per la defensa de bens adquirits, sobretot d'espais feminitzats, com l'aigua de la font, el safareig, la bassa, entre altres. Però

també és un reflex de les tasques que assumien les dones de classe popular fora de la llar.

També és rellevant destacar els judicis que es duïen a terme en relació a successos de violència de gènere. És a dir, assetjaments, violacions o insults que patien les dones per part dels terratinents o dels seus propis marits. Entre aquests, també s'hi troben, per exemple, demandes de divorci. A continuació, en veiem un exemple que el professor Josep Colomé cità a un dels seus articles:

Rita V., de Subirats, que demanava el divorci pel fet de no poder «soportar por más tiempo los malos tratos que le da su marido juntamente con la demás familia, lo cual la obliga a separarse de su casa y compañía». El jutge no va concedir el divorci a Rita V. i aquesta es va rebel·lar trencant les normes socials comunament acceptades, fins al punt que el seu marit la va denunciar. Val la pena escoltar els arguments del marit, ja que, d'una banda, resumeixen perfectament el discurs patriarcal que imperava en aquestes llars i, d'una altra banda, mostren les vies de resistència adoptades per Rita V.

(Comunitat, societat i gènere en el món rabassaire a les terres de l'Anoia i l'Alt Penedès en el segle XIX (2017). Cita extreta de l'arxiu Municipal de Subirats, Secció Judicial, Actes conciliació, 1855-1899, caixa 25.)

Aquestes actes sobre els judicis orals que van tenir lloc durant el primer terç del segle XX a Vilafranca, foren el testimoni de la implicació de la dona en el món agrari i rabassaire; però també de que les dones eren víctimes del sistema patriarcal i vivien sotmeses als seus marits quedant en segon pla. D'aquesta manera, caldrà veure si aquests conflictes eren presents i, en cas afirmatiu, de quin n'era el tractament als periòdics republicans analitzats en aquest treball.

En aquest sentit, la tasca desenvolupada al llarg de les properes pàgines és un estudi de la presència de les dones vilafranquines a la premsa local a partir de l'exemple de tres diaris de referència a la localitat: *Penedès Republicà*, *Acció Catòlica* i *Abril*, durant el bienni d'esquerres o reformista. Per tant, l'estudi d'aquest fenomen des d'una òptica local i primària, pretén ser una nova aportació des de la història del periodisme a l'àmbit dels estudis de gènere existents en aquest camp (Espinosa, 2009; Güell, 2017; H. Beasley, 1990).

Els estudis de gènere al món del periodisme i la recerca sobre la presència femenina als mitjans de comunicació es troben a l'ordre del dia. Per exemple, els articles acadèmics i publicacions de la professora Juana Gallego, en són un exemple. Gallego, no fa una anàlisi del tractament de la dona centrant-se en un determinat període històric; sinó que analitza les dinàmiques que tenen lloc entorn el gènere femení a través de la publicitat, les imatges, les expressions periodístiques o els titulars a tots els sectors del periodisme des de finals del segle XX i fins a l'actualitat.

En definitiva, Gallego assegura que, malgrat que la presència femenina sigui inferior a la dels homes, aquesta mai ha deixat de ser-hi. No obstant això, pel que fa al tractament, aquest sempre segueix les mateixes directius: “Els fan. Elles són” (Gallego, 2013). És a dir, els homes fan les tasques importants dins la societat i, per tant, se'ls hi reconeixen els mèrits. En canvi, les dones, són objecte d'algú (mares, esposes, reines...). D'aquesta manera, als mitjans de comunicació rarament se'ls hi reconeixen les seves accions i mèrits.

L'estudi dels tres periòdics de Vilafranca del Penedès, en certa mesura, tindrà en compte aquests paràmetres durant el seu anàlisi. O el que vindria a ser el mateix, no només es centrarà en si hi havia o no presència femenina, sinó quin tipus de tractament se'n feia: les dones com a individu o com a col·lectiu, la dona que fa l'acció, la dona que és objecte d'algú...

Una altra aportació en l'àmbit del periodisme dels estudis de gènere, útil a l'hora de portar a terme la nostra observació, és el treball acadèmic de la doctora Silvia Espinosa. Espinosa, feu una recerca sobre els perfils de les locutores de ràdio a Catalunya entre el 1924 i el 1939 (2009). En aquest cas, es tracta d'un treball centrat en un període històric determinat i no gaire allunyat del nostre.

A l'estudi, Espinosa realitza una anàlisi qualitativa a través d'entrevistes que va elaborar a diverses locutores de Catalunya d'entre els anys 20 i els anys 30. A l'inici de la ràdio, les dones que van assumir la tasca de locutores, tenien una trajectòria periodística consolidada, ja que moltes havien estat redactores o col·laboradores en revistes femenines. Va ser als anys 30, que les dones van poder accedir a feines que fins en aquells moments només estaven a l'abast

dels homes. El perfil de les locutores canvia en relació als anys 20, ja que durant la Segona República “eren noietes joves amb estudis, amb certes aptituds musicals que provenien de famílies catalanes, creients i conservadores i de cert poder adquisitiu” (Espinosa, 2009). En certa manera, passaria el mateix en el cas de la premsa escrita. Als periòdics de Vilafranca del Penedès també hi redactaren dones amb una certa formació acadèmica i procedents de famílies benestants, com s’observa en el cas de Maria Dolors Calvet i Prats.

Finalment, pel que fa el cos del treball, s’articula en vuit apartats diferents i, en algun cas, aquests es componen de sub-apartats. Després de presentar el treball i l’elecció del tema en aquestes primeres pàgines, el segon apartat es fonamenta per un marc teòric on s’exposaran qüestions sobre els antecedents periodístics del període republicà i es farà una síntesi sobre la premsa penedesenca, presentant les tres capçaleres escollides.

A continuació, a l’apartat d’hipòtesi, plantejarem els objectius principals i inicials, que seran les qüestions que haurem de tenir en compte a l’hora d’avançar en la recerca. D’altra banda, n’extraurem unes suposicions i qüestions que seran els elements principals que ens han despertat un cert interès alhora d’escollir el tema del treball i que, mitjançant l’anàlisi, podrem enllestir i resoldre.

Més tard, en el quart apartat, es farà una plantejament metodològic sobre com és desenvoluparà el treball i en què és basarà: en primer lloc, la recerca d’informació i, en segon lloc, proposarem com es durà a terme l’anàlisi. A continuació, en el cinquè apartat, es farà una breu contextualització de les dones en la premsa vilafranquina per tenir-ne més coneixements alhora de fer l’anàlisi que serà el següent punt.

Finalment, en els últims tres apartats es redactaran unes conclusions que seran les respostes de les qüestions plantejades en l’apartat d’hipòtesi. Seguidament, trobarem les referències bibliogràfiques i els annexos.

2-MARC TEÒRIC

➤ 2.1- ANTECEDENTS

Al llarg dels últims anys del règim de la Restauració Catalunya viuria un important creixement demogràfic, passant d'1,9 a 2,8 milions d'habitants (Jones,1994). Aquest fet, acompanyat d'un increment en l'escolarització i, per tant, d'un constant increment del nivell d'alfabetització en la societat catalana, implicaria millores importants en les publicacions periodístiques, tant en l'àmbit quantitatiu, com en el qualitatiu.

A banda d'aquestes certes millores demogràfiques i socials, el progrés tècnic –sobretot amb la millora de les impremtes- també va permetre la creació de noves capçaleres, afavorint-ne la pluralitat ideològica, però també mitjançant noves formes de fer periodisme caracteritzades pels articles d'opinió i les anàlisis literàries. A més, segons presentà l'historiador Josep Maria Figueres (1994), el percentatge de publicacions en llengua catalana passà de ser d'un deu per cent del total de capçaleres, al vint-i-cinc per cent.

L'àmbit periodístic urbà, no només va viure un augment a causa de la creixent concentració demogràfica fruit de les migracions – Barcelona arribà al milió d'habitants-, sinó que la burgesia catalana, que en aquell moment dominava la indústria, promogué un seguit de transformacions importats als mitjans de comunicació que afavoriren la progressiva implementació d'un model de premsa més europeista. En el cas de l'àmbit rural, els mitjans solien ser setmanals o mensuals i molt influïts per l'esclat dels moviments associatius vinculats als efectes de la coneguda com a crisi agrària finisecular (Planas, 2005).

La dictadura de Primo de Rivera havia portat a la clandestinitat o a l'exili aquelles publicacions de perfil ideològic oposades al règim i sotmeté a la censura la premsa de renom. Seria precisament aquesta prohibició la que incitaria al sorgiment d'un major nombre de publicacions especialitzades en àmbits allunyats de la política; de caire esportiu, cultural, artístic o cinematogràfic (Figueres,1994).

D'aquesta manera, els diaris s'anirien estenent i apostant per l'oferta de continguts més heterogenis que, sota el jou de la censura, anirien plantejant diferents seccions pensades per a nous públics interessats en continguts esportius, culturals, satírics o, fins i tot, a seccions encarades al públic femení a les quals s'hi tractaven temes com la "moda, bellesa, llar i família" (Casasús, 2014). Malgrat això, les dones dins el periodisme tingueren una presència més aviat tímida. Caldria esperar fins a la Segona República per destacar-ne algun nom.

Durant l'últim terç del segle XIX ja havien nascut les primeres revistes femenines i, una dècada abans del període republicà, encara en continuaven sorgint de noves, afavorides, segurament, per l'accés incipient de dones als estudis universitaris i a l'augment de la capacitat de consum de la classe popular: la dona començà a tenir certa cabuda dins la societat. No obstant això, la premsa, en paraules d'Isabel Segura i Marta Selva era de "perfil domèstic, familiar i de moda" (1984) i estava enfocada a una dona cuidadora i mestressa de la llar – esposa i mare com a model de vida -, però també com a consumidora de la indústria de l'alta confecció. Alguns exemples exponents d'aquest tipus de d'articles foren *Mujer i Madre* (1921) o *Elegante* (1923).

En un sentit divergent, van sorgir revistes que reivindicaven el paper de les dones defensores des d'una òptica feminista, que prioritzaven la seva formació professional per davant de les preteses obligacions domèstiques. Alguns exemples, foren les revistes *Dona Catalana* (1927) o *Feminal* (1907), aquesta última suplement de la a revista *La Il·lustració catalana* i sorgida a finals del segle XIX gràcies a l'impuls de l'escriptora Carme Karr; que va veure una oportunitat per reivindicar el paper de la dona en la societat del segle XX a la premsa. En aquestes publicacions hi eren recurrents peces sobre qüestions com el sufragisme anglès, molt present en l'ordre del dia del pensament feminista d'aleshores. Però hauríem d'esperar-nos als primers anys de la Segona República perquè la reivindicació del sufragi femení guanyés rellevància en la premsa escrita a Catalunya.

➤ 2.2-LA PREMSA EN EL PRIMER BIENNI REPUBLICÀ (1931-1933):

Durant la Segona República, el paper del periodisme va tenir una gran rellevància en la societat catalana. Alguns historiadors l'han anomenada l'*edat d'or* del periodisme català (Guillamet, 2017) ja que la llibertat d'expressió, constantment burlada i sotmesa al sedàs de la censura durant els anys de la dictadura de Primo de Rivera, l'any 1931 va veure la llum en total autonomia.

Aquesta democratització i modernització de la premsa a Catalunya va coincidir amb l'augment de la capacitat del consum de la població (Fontana, 2001), la qual cosa motivà la premsa a tenir més facilitat per presentar-se a l'abast de tothom. En aquest període d'alfabetització, culturització i de catalanització dels diaris en castellà, les redaccions es van començar a adaptar a les noves formes periodístiques que caracteritzaven la premsa de països com França o Alemanya. Els diaris esdevindrien més explicatius i les revistes s'obririen a les novetats i al cosmopolitisme europeu. Apareixeria la imatge en la premsa mitjançant la fotografia instantània, es professionalitzarien els càrrecs de corresponsals o d'enviats especials i sorgirien, també, nous gèneres periodístics, com el reportatge, la crítica o l'entrevista.

Però, sobretot, cal destacar la creixent presència de les dones al sí del masculinitzat món de les redaccions periodístiques. L'entrada de dones al periodisme professional va ser una de les grans novetats del període (Casasús, 2014). Al costat de periodistes de renom com eren Josep Pla, Carles Soldevila, Carles Riba, Agustí Calvet o Eugeni Xammar, hi hagueren també dones periodistes que lluitaven per tenir i mantenir el seu espai en les pàgines dels diaris. Irene Polo, Anna Murià o Maria Teresa Gibert foren algunes d'aquestes primeres professionals.

Segons explica la periodista feminista Elvira Altés (1999), la politització de les dones i la seva campanya pel dret a vot va ser l'impuls perquè la professionalització del periodisme, principalment entre aquelles dones que ja s'havien iniciat a les revistes femenines, fos una realitat entre les capçaleres de major tirada.

Seguint el perfil del període anterior, les seccions femenines dels rotatius seguien enfocades a qüestions de moda, bellesa i família. Tanmateix, seria en aquest període, com ja s'apuntava abans, en el qual el sufragi universal femení començaria a adoptar una postura preeminent en la premsa quotidiana. Sense anar més lluny, el 1931 sorgiren, entre d'altres, publicacions que proposaven fermament la necessitat del vot femení al país, un exemple va ser la revista *Evolució* (1931).

En primer lloc, la revista *Evolució*, sota la direcció d'Aurora Bertrana, es mostrà defensora d'un feminisme progressista, allunyat d'idees catòliques, que exigia l'educació de les dones com a garant de la seva posició en la societat i que era partidària, en certa mesura, de la tasca de Clara Campoamor – malgrat les discrepàncies- (Segura i Selva,1984).

D'altra banda, la revista *Acció Femenal* (1931) fou una publicació catòlica a favor del sufragi femení, però des d'una visió més conservadora i situada a la dreta. És a dir, recolzava el sufragi femení sota la influència dels marits i, sempre, seguint els preceptes de la fe catòlica.

➤ 2.3-L'AUGE DE LA PREMSA AL PENEDÈS REPUBLICÀ:

El gran apogeu de la premsa durant la Segona República va afavorir la implantació d'un model territorial de comunicació. Aquest model, entre d'altres qüestions, passava per la descentralització dels mitjans a les grans ciutats i permeté el naixement de diaris locals i comarcals. A l'Alt Penedès, s'hi arribaren a publicar fins a vint-i-vuit capçaleres diferents, la gran majoria de les quals sorgiren al seu principal nucli, Vilafranca del Penedès (Recasens, 2011).

L'intent, tot i que fallit, de la creació de l'Associació de Premsa Comarcal durant la dècada de 1920, posava de relleu la latent iniciativa periodística de la regió. Una dècada més tard, els mitjans de l'Alt Penedès, seguint el patró que s'estava reproduint arreu de la Catalunya Republicana, arribaria al seu auge màxim: mai com fins aleshores hi ha hagut tanta producció informativa (Recasens, 2011).

L'actualitat política i institucional seria un dels pilars transcendents de la premsa vilafranquina en les seves distintes esferes: local, catalana i espanyola.

No obstant això, la gran majoria optaven per la publicació d'informacions útils per al dia a dia dels lectors, com l'agenda cultural, d'oci i d'activitats locals, els successos, les núpcies, els esdeveniments esportius o les necrològiques. La publicitat, tanmateix, quedava relegada a les darreres planes, mentre que les imatges hi eren pràcticament absents tot i ser coetànies a l'embranchida del fotoperiodisme català.

La gran majoria de càrrecs en aquests rotatius locals, tal i com en l'àmbit més global, eren ostentats per homes. No obstant això, algunes dones començaren a tenir-hi cabuda en moments determinats. La llengua catalana el vehicle de comunicació més comú a Vilafranca i la seva premsa, a la qual hi apareixia amb una qualitat sorprenent tot i l'estat precoç de la seva normativització.

Si bé la premsa ha destacat per anar sempre lligada a l'actualitat política de cada període històric, a Vilafranca això no seria diferent. El 1931, la majoria de capçaleres que hi naixien podien associar-se fàcilment a de les diverses branques del republicanisme liberal i progressista o al conservadorisme catòlic, ambdues com a corrents de pensament més destacades a la comarca. Així doncs, seria una època durant la qual haurien d'aprendre a conviure en un mateix espai capçaleres de perfils polítics ben diferents.

❖ **2.3.1- EL PENEDÈS REPUBLICÀ**

El *Penedès Republicà* o *Panadés Republicano*, és el primer dels periòdics escollits per a l'anàlisi que ateny aquest treball. Va néixer com a setmanari de la Unió Republicana de Vilafranca el 3 de maig del 1917 i fou una capçalera que, tot i ser escrita inicialment en llengua castellana, set dies abans de la proclamació de la República es catalanitzà. No obstant això, a partir de l'any 1931 encara s'hi podien continuar llegint alguns articles en castellà ja que era bilingüe i, segons l'època, anà augmentant la proporció del català, que arribà, almenys, a maig de 1935 (Torrent i Tasis, 1966). El seu cost era de cinquanta cèntims al mes o de quinze cèntims el número. Tot i ser iniciat com a setmanari, el 15 de juliol 1931 es passà a publicar quinzenalment.

IMATGE 1: Capçalera *Panadès Republicano* (anterior a la Segona República)

núm.717 del *Panadès Republicano*: 14 de febrer 1931

IMATGE 2: Capçalera *Penedès Republicà*

núm. 789 del *Penedès Republicà*: 8 de gener de 1933

Tal i com s'observa en les imatges anteriors, la capçalera abans dels anys de la República s'anomenava *Panadès Republicano* i, més tard, passà a ser: *Penedès Republicà*. També cal destacar el dibuix que es troba en la capçalera més antiga: una al·legoria d'una noia jove i un infant com a clares referències a la «imatgística» de la Revolució Francesa. És a dir, una al·legoria amb cos dona que representa la llibertat, el canvi i la república. Curiosament, un cop proclamada la Segona República l'any 1931, deixà d'aparèixer-hi.

Sota les ordres del seu cap de redacció, Jaume Parera i Ràfols, el diari s'anà adherint a la línia política del Partit Radical de Vilafranca. Fins i tot en

algun plec, Parera hi escrigué cartes dirigint-se al líder republicà Alejandro Lerroux.

Lluny de les referències actuals del concepte *republicà* en la premsa catalana (Del Río, 2018) aquest republicanisme, el del rotatiu *Penedès Republicà*, no seria en cap ocasió separatista. La República, als seus articles sempre és concebuda com la d'un Estat Espanyol amb una Catalunya com a una autonomia. En aquesta direcció, s'hi pot llegir en un article publicat el divendres 10 de juny de 1932, concretament, el núm. 759 del *Penedès Republicà*:

«Els homes d'ERC volen defensar un Estatut i no veuen que portats per les seves estridències separatistes, l'enfonsen i desperten els recels de les regions germanes que, per nosaltres, són tan dignes com la nostra. ¡Siguem catalans, sí, bons catalans; però mai...mai separatistes! ¿I ara?»

Penedès Republicà, núm. 757 del divendres 27 de maig del 1932, p.2 (Recasens, 2011)

De fet, fins i tot tingueren algun petit conflicte amb el diari *Abril*, de l'òrbita d'Esquerra Republicana, ja que la línia editorial del *Penedès Republicà*, tal i com s'observa en l'anterior text, s'oposava rotundament al Referèndum per l'Estatut.

Pel que fa a les seves característiques, aquesta capçalera constava de quatre o cinc pàgines d'ordre sempre constant: en la portada s'hi situaven les notícies polítiques d'àmbit estatal. Les notícies locals o comarcals tenien lloc a la contraportada, seguides de les cròniques dels plens de l'ajuntament, l'agenda cultural i els fets sobre societat ja la tercera pàgina. La publicitat es trobava sempre a les darreres pàgines. Pel que fa l'ús de la fotografia, era escàs. De fet, durant els anys republicans no s'hi publicaren imatges.

Al *Penedès Republicà*, hi col·laboren persones que també ho feren en d'altres mitjans locals, J. Juvé, P. Regull o Lluís Mestre. A més, en algun cas hi escrigueren dones, com Rosa Parera Ràfols o Maria Dolors Calvet. De tant en tant, hi apareixia una secció titulada «cultura» en la qual s'hi afegien articles i

cròniques de les activitats que organitzava l'Agrupació de cultura de la dona o la secció femenina de l'entitat societat La Principal.

D'aquest periòdic, cal destacar-ne també l'aparició d'un article, escrit paradoxalment, per una jove militant d'ERC: Enriqueta Gallinat i Roman. Es publicà l'agost de 1932 i afrontava la qüestió del vot femení, encara inexistent en el referèndum per l'aprovació de l'Estatut d'aquell mateix any.

❖ 2.3.2- ACCIÓ CATÒLICA

La capçalera *Acció Catòlica* va néixer el 10 de gener de 1909 com a portaveu de l'Associació Catòlica de Vilafranca, amb la redacció i l'administració situades al mateix local de l'entitat. Fou el rotatiu amb major tiratge del Penedès i, tot i que inicialment va tenir una periodicitat quinzenal, a partir del número 63 passà a ser setmanal. Durant els seus primers anys el català i el castellà es combinaren a les seves pàgines, però sota la direcció de Josep Faura i Elies, al maig de 1931, es passà a ser escrit en català. Val a dir que abans de la República ja es considerava un rotatiu antimonàrquic.

IMATGE 3: Capçalera *Acció Catòlica*

Núm.1156 d'*Acció Catòlica*: 18 abril de 1931

La capçalera es manifestà sempre afí a la República i, en el primer número que es publicà després del 14 d'abril del 1931 s'hi introduí un article que portava per títol "Acatament a la República". Núm.1156. 18 d'abril de 1931:

«*Demanem al nostre poble, seny i ponderació. República no vol dir desordre ni crisi d'autoritat ni desbordament de passions. Vol dir tolerància, respecte mutu, disciplina popular. Vol dir govern del poble per al poble. I el poble no el forma un sol estament ni una sola idea.*»

Acció Catòlica, núm.1156, del 18 d'abril del 1931, p.1 (Recasens, 2011)

Els col·laboradors habituals d'aquest rotatiu en el període republicà foren C. Juncosa o Anfós Sans i Rossell amb el pseudònim "Noia de Gurri". També hi col·laborà Rosa Parera, que hi escrivia alguns poemes, així com hauria fet puntualment a *El Penedès Republicà*.

Pel que fa les seves característiques formals, la seva extensió acostumava a ser de quatre pàgines, semblant a la de *El Penedès Republicà*, i hi destaquen els apartats «Municipals», en que apareixien articles sobre la política de Vilafranca, o l'apartat «Noves», en què s'hi anunciaven successos i afers culturals del municipi. Més endavant, s'estrenà la secció «Esportives», sobre els principals successos esportius de la comarca. Pel que fa la publicitat, sempre se situava a la darrera pàgina. A *Acció Catòlica*, a diferència del rotatiu anterior, s'hi podien trobar algunes imatges que acompanyaven el text.

Cal destacar també, que hi eren comuns articles sobre les activitats organitzades per l'Agrupació de la Cultura de la Dona i, puntualment, sobre qüestions de caire polític, com les referides al sufragi universal femení.

❖ 2.3.3- ABRIL

Abril seria el setmanari de la secció d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) a Vilafranca del Penedès. Nasqué set dies abans de la Festa Major de la vila, per tant, el 22 d'agost del 1931. El nom, com s'intueix, fou un homenatge al mes en què es va proclamar la Segona República. De fet, tal i com es pot observar en la següent imatge (imatge 4), juntament amb el títol de la capçalera s'hi podien llegir les lletres: «*amb el poble, per al poble*». Una frase que el rotatiu emprà per posicionar-se com a referent de les classes populars.

Abril, sota la direcció de Josep Juvé, es manifestà d'esquerres, republicà, catalanista, partidari del sufragi femení i al costat de la defensa dels drets de treballadors i pagesos.

Pel que fa les característiques del rotatiu, aquest solia compondre's de quatre pàgines a tres columnes. Hi havia tres seccions fixes: l'apartat «Fitxes» en què hi apareixen temes com la crisi del treball o les vagues generals, és a dir, temes de caire «obrerista» que preocupaven a l'ERC d'aquella època. Una altra secció permanent era «Vida municipal», on es parlava sobre els plens de l'ajuntament o les diverses polítiques municipals. En tercer lloc, a la secció «Comarcals» es parlava sobre els fets destacats dels diversos pobles de la comarca.

IMATGE 4: Capçalera *Abril*

Núm.1 d'*Abril*: 22 agost 1931

Pel que fa la presència de la dona, el primer número en què una dona hi signà un article fou el de 18 de febrer del 1933 a mans de Maria Dolors Bargalló, una jove membre de l'Agrupació Femenina d'ERC. Cal destacar especialment el número del 10 d'octubre de 1931 (el núm. 8), en què el vot de la dona protagonitzà l'editorial amb un article del seu director, Josep Juvé.

3- HIPÒTESI

➤ 3.1-PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ:

L'estudi d'aquest treball parteix de la premissa inicial que, al llarg de la història, la societat ens ha amagat gran part de la vida de les dones, tant a nivell individual, com a nivell de col·lectiu. L'època republicana és interessant, perquè com s'ha explicat en diverses ocasions, la dona començà a tenir representació en els espais socials: l'escolarització i l'ascens professional permeteren que les dones tinguessin una mica més de veu en els espais que, fins aleshores, estaven masculinitzats.

El periodisme és el millor reflex per descobrir i endinsar-nos a altres períodes històrics i coneixen, de primera mà, les realitats socials. A través dels mitjans podem aproximar-nos a la quotidianitat, les preocupacions i els successos de les societats passades. En aquest cas, però, el treball pretendrà donar veu aquelles dones que formaven part de la vida rural catalana. És a dir, l'objectiu primordial del treball és mostrar el paper de les dones de la Catalunya rural a través de la seva presència en els mitjans republicans a partir de l'exemple de Vilafranca.

Aquest estudi, es farà, mitjançant la mostra representativa de tres capçaleres de referència a la capital penedesenca: *Penedès Republicà*, *Abril* i *Acció Catòlica*. Tres capçaleres que, tot i ser les tres republicanes – ja que no se n'ha trobat cap de monàrquica, ni anàrquica -, eren de línies editorials polaritzades i, suposadament, tenen punts de vista diferents pel que fa el paper que hi juga la dona dins la societat d'aleshores.

La premissa plantejada anteriorment, permetrà que, abans de començar amb l'estudi, sorgeixi una pregunta d'investigació que serà el motiu primordial pel qual el treball desperta interès.

PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ:

➔ *Quin era el tractament de la dona en la premsa republicana del primer bienni a la Catalunya rural? (estudi a partir de tres publicacions a la Vilafranca republicana).*

➤ 3.2- HIPÒTESI:

Per iniciar la investigació és interessant partir d'una altra hipòtesi per reafirmar el plantejament de l'anàlisi o bé, canviar la concepció que en tenim. La hipòtesi ens ajudarà a executar els objectius que, en el següent apartat, s'exposaran. Per tant, abans de començar l'estudi, plantejem les següents suposicions que, serviran per ordenar i organitzar totes aquelles idees que es preveuen trobar a l'hora de respondre la pregunta d'investigació.

- ➔ El tractament de la dona a la premsa republicana del primer bienni a la Catalunya rural (mitjançant l'estudi de tres publicacions de Vilafranca del Penedès), suposadament, serà:

Hipòtesi: Mitjançant, la línia editorial de cada capçalera és farà un tractament o un altre. No serà el mateix un rotatiu que defensava una escola laica que un altre que defensava el cristianisme com a fonament de l'educació. Així com també, els articles firmats per dones, possiblement, en seran pocs ja que, en algun casos, eren els homes qui escrivien les peces encara que tractessin sobre dones. Per tant, les peces firmades per dones seran escasses, així com, la presència de la dona en els periòdics de Vilafranca durant el primer bienni republicà, segurament, és menys en comparació a la presència d'homes. De fet, les dones que tenien veu en els diaris eren aquelles que formaven part d'una elit social com era la burgesia. Les dones obreres i les pageses, segurament, no s'hi expressaven. Caldrà veure si hi ha presència sobre la qüestió rabassaire. D'altra banda, segurament, en cap article es mencionarà casos per violència de gènere. A més, les dones il·lustrades tenien més participació en els articles sobre educació i cultura. Tot i que, els articles on hi escriuen dones o les dones hi tenen presència sobre política, es veuran marcats, segurament, per la reivindicació del sufragi femení i les eleccions de 1933.

➤ 3.3-OBJECTIUS:

Així mateix, els objectius que enquadran aquest estudi, seran els següents:

- ✓ Fer una **cerca de fonts primàries i secundàries** que ens siguin útils per iniciar l'estudi.
- ✓ **Recollir tota la informació** dels tres periòdics analitzats (fonts primàries) sobre el tractament de la dona des del 1931 fins al 1933.
- ✓ **Investigar** informació extra o sobre el període històric que ens permeti contrastar amb els periòdics analitzats.
- ✓ **Analitzar** la informació en la que la dona hi tingui rellevància i important participació.
- ✓ Fer una **comparativa entre la quantitat de peces** publicades en cada rotatiu amb presència femenina.
- ✓ Centrar-me en **el àmbits que les dones** hi tenien cabuda: educació, cultura, oci, entre altres.
- ✓ Destacar la funció de les **dones que van tenir un paper rellevant** en aquella època i que van influir a les dones vilafranquines.
- ✓ Sintetitzar quines seran les **conclusions** que extraurem després de la investigació.

4- METODOLOGIA

➤ 4.1-OBJECTE D'ESTUDI:

Tal hi com s'ha comentat en el primer apartat, l'objecte d'aquest treball és l'estudi del tractament de la dona en la premsa catalana de la Segona República a partir de l'anàlisi de premsa de Vilafranca del Penedès durant el primer bienni de la Segona República (1931-1933). Per poder desenvolupar l'anàlisi, inicialment, caldrà fer una recerca d'informació sobre el moment polític d'aquella època. És a dir, quins canvis hi van haver tant a nivell social, com econòmic i cultural en relació quina varen tenir tots ells en el paper de la dona dins la societat catalana.

Seguidament, serà necessari conèixer l'existència de llibres o articles acadèmics que s'hagin aproximat a l'anàlisi del tractament de la dona a la premsa durant la Segona República. De forma paral·lela i no menys important, la tasca d'arxiu, la de buscar informació sobre la presència femenina en la premsa d'aleshores a partir de les fonts presents al Centre de Documentació del Vinseum, a Vilafranca del Penedès. Aquesta aproximació inicial, donarà llicència per a poder desgranar continguts o unes característiques més significatives per a respondre a la pregunta d'investigació. A partir d'aquest moment l'atenció es centrarà, fonamentalment en les capçaleres seleccionades.

Per tal d'adaptar l'anàlisi a l'extensió recomanada del treball sense perdre capacitat representativa, han estat seleccionats tres rotatius que eren de línies editorials diferents, és a dir, polaritzades. En aquest sentit, les tres capçaleres que tenien més tirada a la capital durant la Segona República i que precisament han estat seleccionades són: *El Penedès Republicà*, *Abril* i *Acció Catòlica*.

De l'estudi dels rotatius seleccionats, un total de x números que se n'hauran d'extreure aquelles peces periodístiques amb presència o autoria de la figura femenina, per tal de classificar-les, a continuació a partir dels cinc àmbits temàtics següents:

- **Àmbit cultural:** Les dones en les entitats culturals, actes musicals, actes literaris, xerrades sobre art, entre altres.
- **Àmbit polític:** Les dones que formaven part de la vida política, la qüestió del sufragi femení i les eleccions de 1933.
- **Àmbit tasques de la llar:** Publicacions que relacionessin les dones amb les qüestions reproductives, de les tasques de casa, el rol d'esposa i de mare.
- **Àmbit educatiu:** Les primeres mestres, l'escola laica i el mètode Montessori.
- **Àmbit d'oci / recreatiu:** Les activitats que s'organitzaven per les dones i que les feien participar de la vida social. Excursions, xerrades, etc..

A continuació, un cop classificades les peces periodístiques dels diferents rotatius per àmbits temàtics, podrem procedir a fer l'anàlisi. N'hi ha de dos tipus: l'anàlisi quantitativa, basada en la quantitat de peces periodístiques que hi ha per àmbit temàtic i, l'anàlisi qualitativa, basada en el contingut rellevants de les peces periodístiques. És a dir, l'experiència expressada a través de les publicacions.

Per dur a terme l'anàlisi tant quantitativa i qualitativa, deixarem establerts un paràmetres, que ens ajudaran a servir de guies per analitzar les publicacions. Aquests paràmetres són:

- **La freqüència** / temporalitat en que es publiquen les peces.
- **L'autoria.**
- **El tractament de la dona:** Descripció (ús d'adjectius, expressions...), negatiu / positiu, tracta a la dona sola com a individu o com a col·lectiu, si la dona és o la dona fa (se li reconeixen els mèrits?), visibilització/ invisibilització i quins rols es relacionen amb elles.

➤ 4.2-TIPOLOGIA DE LA RECERCA:

Pel que fa el procediment de la recerca d'informació, inicialment, haurem de fer una primera presa de contacte amb les diverses fonts que ens poden ser útils per al treball. És a dir, conèixer quines capçaleres estaven en funcionament en l'època republicana a la comarca de l'Alt Penedès i a la seva

capital, quines hi teníem més tiratge i, sobretot, ens interessa conèixer quina era la seva tendència ideològica.

En segon lloc, haurem de fer una recerca per saber on trobar la informació: en plataformes d'internet, arxius històrics, biblioteques o entitats.

D'altra banda, investigar quines fonts escrites ens poden ser productives per portar a terme l'estudi, és a dir, estudis, articles periodístics, etc.. De fet, en aquest cas hi ha un llibre que és essencial alhora de conèixer la premsa del Penedès durant el primer bienni republicà, el del sadurninenc Jaume Recasens, que va publicar *Somnis en paper* (2011) una anàlisi de tots els rotatius de l'Alt Penedès al llarg del període republicà. Malgrat que el seu anàlisi no fos des d'una mirada amb perspectiva de gènere, ens serà útil per conèixer les línies editorials d'aquells mitjans. Aquesta aproximació a les capçaleres republicanes, ha estat de gran ajuda a l'hora de seleccionar els tres periòdics que analitzarem: *Abril*, *Acció Catòlica* i *Penedès Republicà*.

Els rotatius *Abril* i *Penedès Republicà* es troben digitalitzats al Centre de Documentació històrica VINSUEM de Vilafranca, mentre per a *Acció Catòlica*, cal accedir a la Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC).

Podrà ser d'especial utilitat fer una recerca de llibres sobre la premsa, les dones i la Segona República a Catalunya a la Biblioteca de Comunicació i l'Hemeroteca general de la UAB, així com també a la Biblioteca de Ciències Socials de la UAB.

Finalment, per anar a la qüestió principal de l'estudi, serà important picar a la porta de les entitats i centres d'investigació de la capital penedesenca.

A banda de recórrer al Centre de Documentació històrica, també ens posarem en contacte amb la societat La Principal de Vilafranca i l'Arxiu comarcal de l'Alt Penedès per extreure informació sobre entitats culturals amb participació femenina o la consulta d'alguns arxius fotogràfics d'interès.

← → ↻ No segur | xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/#top

Generalitat de Catalunya gencat.cat

Mapa web Contacte Cerca

Temes | Serveis | Generalitat | Catalunya | Seu electrònica

Departament de Cultura

El Departament

- ▶ Estructura i adreces
- ▶ Biblioteca central del Departament
- ▶ Contractació pública
- ▶ Normativa
- ▶ Publicacions
- ▶ Informació pública
- ▶ Convenis

Els nostres serveis

- ▶ Agenda Cultural
- ▶ Bases de dades
- ▶ Formularis
- ▶ Imatge corporativa
- ▶ Preguntes més freqüents
- ▶ Consultes, queixes i suggeriments
- ▶ Registre de la Propietat Intel·lectual

Tot cultura

- ▶ Llengua
- ▶ Patrimoni
- ▶ Creació
- ▶ Empreses
- ▶ Cultura popular i Associacionisme
- ▶ Municipis
- ▶ Internacionalització
- ▶ Biblioteques

La Cultura ets tu

crea ciutadans tecnologia creadors municipis participa associacionsC

Inici > Els nostres serveis > Bases de dades > Arxius i Gestió Documental > Premsa digitalitzada

Arxius Comarcal de l'Alt Penedès

Cerca per paraula o frase:

O bé, les següents paraules:

I que NO incloguin les següents paraules:

Selecciona Comarques i/o Publicacions

En tot el fons
  En les comarques i publicacions seleccionades.

Comarques	Publicacions
☒ Alt Penedès	☒ Acció Catòlica (1923 - 1964) (Vilafraça del Penedès)
	☒ Joventut Cristiana (1925 - 1979) (Sant Sadurní d'Anoia)
	☒ L'Apat (1907 - 1916) (Sant Sadurní d'Anoia)
	☒ La comarca del Noya (1888 - 1895) (Sant Sadurní d'Anoia)

Selecciona l'espai cronològic:

Font: Pàgina Web Generalitat de Catalunya. Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC)

5- LES DONES A LA PREMSA DEL PENEDÈS REPUBLICÀ:

➤ 5.1-CONTEXT DE L'ANÀLISI:

En l'apartat anterior s'ha realitzat una primera presa de contacte amb els mitjans analitzats en aquest treball i s'ha evidenciat la presència de qüestions relacionades amb la dona a la premsa de Vilafranca durant la Segona República. L'apartat següent, se centrarà en els àmbits i les activitats més rellevants pel que fa a la figura de la dona segons la seva presència als tres diaris esmentats. Aquestes, seran un recurs útil a l'hora de portar a terme l'anàlisi.

5.1.1-AGRUPACIÓ DE CULTURA DE LA DONA

Als diaris escollits s'hi ha pogut comprovar l'apogeu de participació de la dona en el teixit associatiu i cultural de la vila durant el primer bienni de l'època republicana del segle XX. Aquells, foren uns anys en què el col·lectiu femení prengué consciència de les seves mancances culturals, polítiques i socials, començant a organitzar-se i a teixir tota una xarxa d'associacions de dones (Navarro, 2009), moltes d'elles fora de l'àmbit religiós, de perfil laic. Els casals i les entitats no només van ser, per a elles, espais de socialització; sinó que també espais per la formació acadèmica, el lleure per a nenes i joves, l'organització política i la consciència feminista.

La creixent incorporació de les dones al mercat laboral els permeté millorar la seva condició social. No seria estrany, doncs, veure dones mestres, bibliotecàries o periodistes. Aquest fet, també ajudà a què les dones comencessin a organitzar els seus propis espais i a teixir xarxes entre elles. Uns espais culturals i recreatius que també fomentaven hàbits d'oci entre les dones. A Barcelona, per exemple hi sorgí el Club Femení d'Esports, fundat l'any 1928 i dirigit per Maria Domènech de Cañelles. Un club en el què es va impulsar l'esport, però també la cultura femenina (Tavera, 2007).

Club Femení d'Esports va treballar, de la mà de l'Ateneu Barcelonès, en la organització d'activitats com classes d'història, concursos literaris o cicles de conferències. Fins i tot, algunes conferències i xerrades van ser organitzades conjuntament amb l'Acció Femenina de Carme Karr i en la qual també hi tingué

cert protagonisme la militant d'ERC Maria Teresa Gibert. Durant la República, l'entitat estigué en apogeu. Fins i tot, algunes integrants s'implicaren en les Seccions Femenines d'ERC i de La Lliga. És a dir, es van polititzar.

Dos anys després de la fundació de l'entitat barcelonina, l'any 1930 sorgiria, a Vilafranca, l'Agrupació de Cultura de la Dona una entitat d'important presència als rotatius estudiats. Aquesta, seria una secció femenina de la Societat La Principal (Solé, 2004) – una entitat «mare» fundada el 1904, que ha arribat als nostres dies i promovent activitats i actes culturals, recreatius, esportius i educatius—. La Societat La Principal a inicis dels anys 30 del segle XX passava per un dels seus millors moments. Entre d'altres novetats, s'hi habilità una sala de conferències, s'hi feien concerts o, també projeccions de documentals. Tot, amb gran èxit d'assistència.

Ja a l'abril del mateix any, les membres de l'Agrupació, de forma prematura, decidiren organitzar la primera conferència sobre la “cultura física i cultura moral de la dona”, a càrrec de Maria Martínez-Sagi, una de les periodistes més importants durant la República i primera dona directiva del Futbol Club Barcelona. No obstant això, no va ser fins el 21 de setembre d'aquest mateix any que, Jaume Carbonell, el president de la Junta de Govern de la Societat La Principal, reconeixeria aquesta nova associació. Posteriorment, el 18 de novembre de l'any fundacional se n'aprovarien els estatuts.

Concepció Romeu en fou la presidenta i Pepita Llorenç la secretaria. A banda d'aquets, en aquesta Agrupació hi havia d'altres noms destacables, com els de Cecília Llorach, Teresa Mitjans, Mercè Llagostera o Madrona Ribes, però sobretot el de Maria Dolors Calvet i Prats.

Segons plantejaven els seus estatuts, la raó de ser de l'Agrupació era promoure la cultura de la dona a Vilafranca mitjançant l'organització de conferències, cursos de diversos àmbits, l'aprenentatge de la música i la literatura, així com disposar d'una biblioteca. De fet, totes aquestes iniciatives són molt presents a les capçaleres analitzades ja que acostumaven a difondre's mitjançant la seva publicació en l'agenda dels rotatius.

A mesura que l'Agrupació de Cultura de la Dona s'anava consolidant agafà més rellevància i presència en la premsa escrita. És passà de publicar anuncis de les activitats, a elaborar cròniques i notícies, sovint, redactades per les mateixes membres de l'entitat, principalment Maria Dolors Calvet i Cecília Llorach. Avui, les cròniques i articles sobre l'entitat són una prova de que les dones, legítimament, havien anat conquerint en l'espai públic; un primer pas que passava per formar-se, educar-se i conscienciar-se, però que seria fonamental per tal d'aconseguir veu als mitjans de comunicació i als espais polítics i públics.

El 9 de maig de 1931, en motiu de la recent proclamada República, l'entitat va organitzar una conferència a càrrec de la periodista feminista Maria Teresa Gibert que duia per títol «La dona en el moment actual». Segons la crònica de l'acte –d'autoria anònima–, fou una xerrada sobre el paper de les dones en aquella època. És a dir, sobre les oportunitats que la República podia brindar a les dones en matèria de participació política i cultural, però també de presència en l'esfera pública. La mateixa crònica demostra que en l'acte es parlà de la igualtat i afirma que “la dona fa temps que es troba en un pla igual que l'home”. Amb aquestes paraules, la persona redactant exposava que les dones ja no eren ciutadanes de segona, sinó que algunes ja començaren a participar en les institucions i administracions públiques i això els donava més credibilitat. També posava en valor la qüestió del sufragi universal femení i comparava la situació tant endarrerida d'Espanya amb la d'Anglaterra, on les dones ja disposaven de tots aquests drets.

Cal recordar, que el sufragi universal femení, a l'Estat Espanyol estava a l'ordre del dia de l'agenda política i social, doncs moltes dones es començaren a organitzar per reivindicar-lo. De fet, la reforma de la Llei Electoral del maig de 1931 reconeixia les dones com a persones elegibles, però encara no com a electores (Navarro, 2009). Per tant, aquest escrit, que es pot considerar feminista, és el testimoni de la reivindicació de les dones de la vila que prenién consciència per intentar canviar la societat en un moment on les llibertats democràtiques ho permetien. Així doncs, l'Agrupació de cultura de la dona, tot i no ser un espai polític, fou una eina per a moltes dones per a emancipar-se cultural i acadèmicament.

L'Agrupació de Cultura de la Dona, segons es pot observar en les peces periodístiques analitzades, també organitzava cursos i xerrades que feien referència a les tasques de la llar. Entre aquest conjunt d'activitats, hi havia tallers de cuina, xerrades sobre cuidar els malalts, etc. A més, sovint els articles relacionaven el fet que les dones tinguessin culturalment una capacitat superior a l'hora educar els seus fills. És a dir, aquestes entitats, tot i ser espais que permetien a les dones apoderar-se, les continuava associant amb l'àmbit domèstic i reproductiu; podien treballar i formar part de la política, però sense deixar de ser mai les encarregades de la llar.

Maria Dolors Calvet.

Font: Centre de documentació
VINSEUM

Els dies de l'Agrupació de Cultura de la Dona tindrien el seu punt i final amb la desfeta republicana a la Guerra Civil. Durant el 1932 hi havien registrades 286 associades i la biblioteca comptava amb uns 340 volums. Però, malauradament, el 1936 es van deixar d'organitzar activitats amb normalitat i, posteriorment, la represa va fer-se impossible.

- **La figura de Maria Dolors Calvet i Prats**

Una de les dones que va tenir un paper essencial, no només en l'Agrupació de Cultura de la Dona, sinó també al municipi de Vilafranca del Penedès, fou la pedagoga musical Maria Dolors Calvet i Prats. A més, en alguna ocasió col·laborà en els rotatius que s'han analitzat.

Calvet es va criar en una família de músics. De fet, la seva mare, Francesca Prats, era la directora d'una escola de música situada a plaça Sant Joan de Vilafranca. Maria Dolors començà a estudiar violí i piano al costat de la seva mare i, posteriorment, va estudiar a l'Acadèmia Ardèvol de Barcelona. Amb 17 anys, va debutar com a concertista de piano al Casino de la Unió Comercial i, al cap d'un any, es va presentar a la Sala Mozart de Barcelona quan ja era professora de música a l'escola de la seva mare i pedagoga musical a

l'Acadèmia Ardèvol. La seva trajectòria evidencia que fou filla d'una família benestant del Penedès, fet que li va permetre poder accedir a una formació.

La seva formació acadèmica, doncs, va servir per deixar un llegat a Vilafranca i per ajudar a formar altres dones que, segurament, no tenien els mateixos recursos. Després de destacar en la seva faceta com a compositora dins la vila i que les seves cançons infantils es fessin popularment conegudes així com el cas d'altres cançons com la sardana «Vilafranca», Calvet esdevingué pedagoga de música i rítmica en l'Agrupació de Cultura de la Dona.

Maria Dolors Calvet va fer una labor realment rellevant dins la institució, no només va formar part de la junta directiva de l'entitat, sinó que s'encarregava de les classes de música, solfeig, dansa i teatre per a nenes i adultes. La seva herència són, avui, els seus coneixements, però també el referent de la seva implicació en la culturització de les dones de la vila en el moment en què començaven a tenir veu.

5.1.2- LÍDERS POLÍTIQUES I SUFRAGI FEMENÍ: LA DONA EN LA POLÍTICA

La defensa del sufragi femení seria una de les principals vies que fomentaren la presència pública i política de les dones. De fet, la lluita pel vot femení es va presentar en un moment de canvi significatiu en la trajectòria política del nostre país (Fandos, 2003), la Segona República. En aquest període, les dones es començaren a organitzar per lluitar contra les desigualtats entre sexes. També el sistema polític republicà, tot i que lentament, jugà a favor seu. Així doncs, mentre en el Decret presentat pel govern provisional el 8 de maig de 1931 es va legalitzar que les dones es pugessin presentar com a Diputades; és a dir, només com a «elegibles», en aquell moment encara no s'havia reconegut el seu dret a votar.

Les eleccions al parlament del 28 de juny de 1931 incorporaren les primeres dones a la cambra: Clara Campoamor – pel Partit Republicà Radical–, Victoria Kent – pel Partit Radical Socialista– i Margarita Nelken – pel Partit Socialista Obrer Espanyol–. Ara bé, seria la primera, Campoamor, la principal abanderada en la defensa del sufragi femení a la República Espanyola. Tan era

així, que en algun dels articles publicats a la premsa vilafranquina se'n feu alguna menció. Al *Penedès Republicà*, per exemple, el periòdic afí al Partit Republicà Radical, s'hi publicà un text el 26 de març de 1932 en què es parlava de les presentacions de candidatures del Partit Republicà Radical en alguns pobles de la comarca de l'Alt Penedès. Al final, s'hi indicava que a Vilafranca també s'hi faria un míting per donar la benvinguda a tots aquests nous militants del partit i puntualitzava que era molt probable que també hi assistís la diputada Clara Campoamor.

Més endavant, en un article publicat en aquest mateix rotatiu el dia 2 de desembre del 1932 – número 784–, titulat «Un gobierno feminista», també s'anomenava a Clara Campoamor i, en aquest cas, també a la resta de diputades que hi havia al Congrés, independentment de la seva afiliació política. L'article començava esmentant la visita a Vilafranca de María Rosa Urraca Pastor, una dirigent carlista espanyola, la visita de la qual seria criticada per la seva reivindicació de la moral catòlica i les forces conservadores que la defensaven. La concurrència de dones en cerimònies religioses o en actes com aquest, generarien diversos posicionaments crítics amb el sufragi femení pel temor de que les dones, «mal influïdes» votessin els partits de dretes. Entre aquests diversos posicionaments s'hi inclou aquest article, que arribava a desvirtuar el vot femení reivindicant la ignorància de les dones en la política.

La presència de nous referents femenins en l'àmbit polític, molt probablement va ser un dels desencadenants de la creixent organització i el dinamisme de les organitzacions de dones i la presència femenina en la política. En aquest sentit, articles com el que es troba al rotatiu *Abril* el 10 d'octubre del 1931 i que es titulà «El vot de la dona», en son un exemple.

Aquest article, tot hi estar escrit pel director del mitjà Josep Juvé, es posicionava favorable al dret a vot de la dona. En l'escrit, Juvé defensava que “les dones, amb el vot, podran ser una arma utilíssima i, potser decisiva, per deturar i vèncer l'allau de liberalisme”. També esmentava el fet de que les dones poguessin votar influenciades per catolicisme. No obstant, ERC era defensor a que, en comptes d'oposar-se al vot femení, s'havia de fer costat a

les dones, formar-les acadèmicament i, sobre tot, crear seccions femenines per tal de potenciar-ne la participació política.

La representació femenina creixent dins la institució i l'apogeu del moviment sufragista a Espanya, tot hi les diferències entre partits i classes, va afavorir que a la Llei Electoral del 27 de juny de 1933 s'hi fes efectiu que la dona fos electora i elegible. El 19 de novembre de 1933 es van celebrar les segones eleccions generals de la Segona República i foren les primeres en què les dones van poder exercir el seu dret a vot.

La premsa vilafranquina es va veure força marcada per aquestes eleccions i es van publicar articles dirigits a les dones per tal d'influenciar, d'alguna manera, en el seu vot. Per exemple, al rotatiu *Acció Catòlica* va publicar just un dia abans de les eleccions, és a dir, el 18 de novembre de 1933 un espai on hi deia: «Dones no voteu l'esquerra!» Per la seva banda, *Abril* va publicar un article propagandístic el 16 de novembre de 1933 titulat «La dona i les esquerres» al qual hi defensava que l'esquerra és qui ha pensat en tot moment en la dignitat de la dona en qüestions com el divorci o l'accés a la universitat, i titllava les dretes d'haver tractat a les dones com a objectes dels marits. Al *Penedès Republicà*, finalment, s'hi va publicar «¡Mujer!» el 17 de novembre de 1933, al qual s'incitava les dones a votar el Partit Radical perquè, si les dones eren sinònim de pau, la República era la única garantia d'aquesta pau.

- **Influència de líders feministes i polítiques**

A les capçaleres vilafranquines analitzades al llarg del treball, corresponents al primer bienni republicà, s'hi troben dos articles sobre política i sufragi femení signats per dues dones que, formaven part de la política i als quals s'hi defensaven els drets de les dones catalanes ja que, ambdues, militaven a Esquerra Republicana.

L'1 de juliol de 1932 al *Penedès Republicà* s'hi publicà un article titulat «La Mujer», signat per Enriqueta Gallinat. Gallinat, que seria militant d'ERC, temps abans havia estat propera a la formació d'Alejandro Lerroux, però se'n distancià a causa del seu viratge a la dreta. A l'article, Enriqueta Gallinat animava les dones vilafranquines a ingressar a les files republicanes, ja que per

a ella, “la República és llibertat, laïcisme i emancipació” i, per tant, la dona només podria separar-se de l’esclavitud si creia en la República. Aquesta peça havia estat escrita just un mes abans del Referèndum sobre l’Estatut, en què les dones no van poder votar. Tot i així, van tenir un protagonisme actiu gràcies al plebiscit femení ja que van ser recollides més de mig milió de signatures de dones catalanes a favor de l’autonomia (Ivern, 2002).

Amb el cop d’Estat feixista i l’esclat de la Guerra Civil, Gallinat va formar part de la secretaria d’Agitació i Propaganda de la Unió de Dones de Catalunya i, abans de la desfeta Republicana, va ser secretaria d’Hilari Salvadó, el darrer alcalde republicà de Barcelona.

Abans d’acabar, caldria destacar també l’article titulat «Les dones en la política», publicat l’11 de març de 1933 al rotatiu *Abril* i signat per Maria Dolors Bargalló, de l’Agrupació Femenina d’ERC. Parla de les dones i la política i dóna per feta, en poc temps, la intervenció femenina en afers públics gràcies a l’entrada de les dones al terreny polític (Recasens, 2011). A l’article, Bargalló demana a les dones que s’allistin a les files d’ERC. Maria Dolors Bargalló va ser una de les impulsores de la secció femenina d’ERC. Més endavant, seria elegida presidenta de la Unió de Dones de Catalunya, vinculada al Comitè Mundial de Dones contra la Guerra i el Feixisme (Garcia, 2017).

5.1.3-L’ESCOLA LAICA i LES PRIMERES MESTRES

Una altra de les qüestions que estava en l’ordre del dia durant el primer bienni republicà i que, va tenir relació directe amb les dones, fou l’ensenyança. També, en els rotatius vilafranquins hi ha una clara presència femenina en aquest àmbit. De fet, el sistema educatiu va ser una de les apostes a reformar pel govern de la Segona República ja que, en el seu mandat provisional, empenen una nova estructura educativa dirigida pel laïcisme a l’escola primària. Més endavant, amb l’aprovació de la Constitució de 1931 s’hi afegí l’article 48 on s’afirmava que: “l’ensenyança serà laica, farà del treball l’eix de la seva activitat metodològica i s’inspirarà en ideals de solidaritat humana”. (Article 48, Constitució Espanyola 1931) (Rotger, 1993).

Per tant, l'ensenyança religiosa passà a ser voluntària i va néixer un model republicà amb nous valors emergents que, fins aleshores, mostraven desigualtats entre l'índex d'escolarització primària femenina i masculina. En l'article 48, també s'hi afirmà i es considerà que l'escola era un espai de "llibertat, igualtat, fraternitat, justícia, treball, laïcitat i educació" (Ferrer, 2005).

Aquest nou model d'ensenyament, va partir de tres eixos fonamentals: iniciar un procés d'alfabetització – sobretot, entres nenes, dones i persones de classe obrera-, incrementar l'escolarització i dur a terme una renovació pedagògica. Tot i l'oposició de dels sectors més conservadors, cal destacar la creació de l'Escola Nova Unificada (CENU), un projecte revolucionari, que neix amb la voluntat d'expandir l'alfabetització i la cultura, però també per crear noves places escolar i de plantilles de mestres (Marquès, 2000).

No obstant, tal i com s'ha comentat, va haver-hi una clara contraposició del sector eclesiàstic i de dretes. Per exemple, en un article publicat el 17 d'octubre de 1931 en el número 1182 d'*Acció Catòlica* i que porta per títol «Déu a l'escola», el redactor s'oposa a la idea que l'Església Catòlica no pugues crear escoles ni ensenyar als infants. Defensa que l'Església, l'Estat i la Família són les tres forces eficients que han de dirigir i ordenar l'educació i, finalitza el text, exigint al govern de la República que escolli als qui no permet ensenyar l'educació catòlica a les escoles. Utilitza les següents preguntes retòriques per tancat la peça periodística: "Per què voleu apartar de Déu els menuts? Quin mal veieu en les doctrines cristianes? És que les vostres són millors? És que les vostres condueixen al bé com aquelles?"

D'altra banda, el 16 de desembre de 1932 en el número 786 del *Penedès Republicà* sota el títol «Enseñanza laica» i signat per les inicials N.P. es posiciona a favor d'aquest nou model d'ensenyament. Argumenta que, l'escola laica portarà molts beneficis per la societat i, sobretot, educarà a una joventut allunyada de prejudicis i deslligada al fanatisme i a la hipocresia. A més, expressa que l'escola laica "instruye, educa y no destruye les cerebros de la juventud."

Un altra de les qüestions importants en aquest nou model d'escola que va sorgir durant la Segona República, fou l'ensenyament per ambdós sexes, tant

en primària, secundària, com a la universitat. També, gràcies a l'augment d'alfabetització entre les classes populars i la facilitat per ingressar a l'escola, van ser moltes les dones que van tenir accés a l'estudi de magisteri que, aleshores, era de tres anys teòrics i d'un any pràctic.

D'altra banda, hi havia mestres que obrien el seu propi espai d'ensenyança i es dedicaven a impartir formació entre les obreres que, durant el dia, treballaven a les fàbriques. Aquest fet, va permetre a moltes dones, sobretot d'àmbit urbà, l'augment del seu nivell econòmic ja que, algunes, van deixar els seus llocs de treball per poder començar a treballar de mestres. D'aquesta manera, van ser uns anys, en què el nivell cultural entre les nenes i les dones va créixer.

En la premsa de Vilafranca, cap al l'any 1933 es comencen a publicar anuncis de noies que oferien classes particulars per a infants i adults. En el cas del *Penedès Republicà*, en el número 821 publicat el 29 de setembre de 1933, s'anunciava una tal Maria Raventós per a donar classes especials a noies de servei, és a dir, minyones. Oferia classes de tenedora de llibres, càlcul mercantil, francès i taquigrafia.

D'altra banda, en els rotatius vilafranquins, sobretot en el *Penedès Republicà* es troba algunes peces periodístiques que fan referència al mètode Montessori.

Maria Montessori fou una pedagoga, metgessa i filòsofa italiana que creà un sistema d'educació basat en el propi desenvolupament de la personalitat de l'infant, acompanyar a l'infant a conèixer el món emocional i ajudar-lo a descobrir la seva intel·lectualitat autònomament. De fet, avui en dia, encara hi ha escoles que fomenten el seu mètode. A Vilafranca es fundà l'Escola Montessori i la seva directora era la lleidatana Júlia Grau. De fet, Grau també hi es present en un dels rotatius ja que fou una de les signats en el manifest de Comissió Permanent de dames de l'Associació Popular de l'Escola Catalana de dones de Catalunya. Aquest manifest es va publicar el 23 de maig de 1931 al *Penedès Republicà*.

Per tant, que les dones vilafranquines tinguessin aquesta inquietud pedagògica, vol dir que, a banda, de formar part de la vida social i educativa, també volien participar-hi expressant la seva opinió i educant als més menuts mitjançant mètodes pedagògic allunyats del que la societat els havia ensenyat fins aleshores.

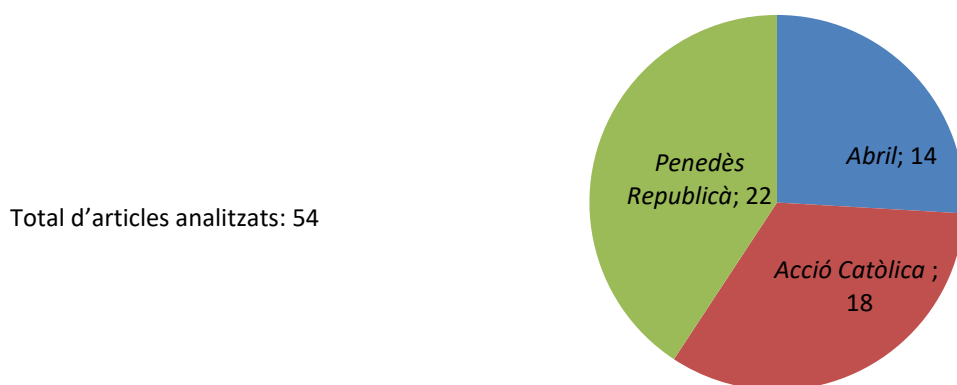
➤ 5.2- ANÀLISI DE LA PRESENCIA FEMENINA A LA PREMSA VILAFRANQUINA DURANT EL PRIMER BIENNI REPUBLICÀ (1931-1933)

5.2.1-ANÀLISI QUANTITATIVA

La presència femenina als articles dels rotatius analitzats en aquest treball s'emmarca en cinc grans àmbits temàtics: el cultural, el recreatiu, el polític, l'educatiu i el de les tasques de la llar. Ara bé, pel que fa la publicitat, no s'ha trobat presència d'anuncis adreçats a les dones, en unes publicacions d'imatge escassa. És per això, que no s'analitzaran aquestes dues qüestions.

Entre els tres rotatius analitzats – *Abril*, *Penedès Republicà* i *Acció Catòlica*– s'han estudiat un total de 54 casos amb presència femenina, al llarg del període. Pel que fa als articles, alguns no tenen signatura, d'altres estan escrits per dones i la resta per homes, però amb una evident referència cap a les dones. A continuació, observem una taula amb el nombre total de publicacions que hi fan referència a cada rotatiu, sobre el total.

Figura 1: Quantitat d'articles per capçalera (1931-1933)

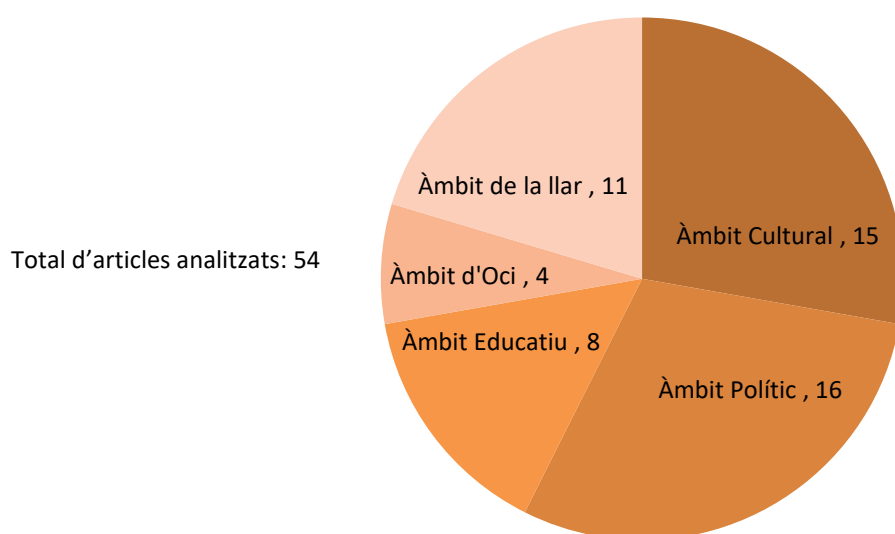

Font: Elaboració pròpia

De les 54 peces amb presència femenina estudiades, 14 van ser publicades pel rotatiu *Abril*, 22 des de *Penedès Republicà* i 18 des de la capçalera *Acció Catòlica*. Tot i que les xifres dels tres rotatius no varien en gran quantitat, s'ha de tenir en compte que el *Penedès Republicà*, en aquella època, ja tenia una llarga trajectòria, era una de les capçaleres de referència a la regió. A més, la seva quantitat de pàgines, en comparació als altres dos mitjans, era més extensa. Per tant, i com s'evidencia, era més probable que n'acabessin publicant una major quantitat.

Si es classifiquen segons cadascun dels cinc àmbits temàtics el total de publicacions amb presència femenina estudiades, se n'obtenen les següents proporcions:

Figura 2: Àmbits temàtics amb presència femenina

Font: elaboració pròpia

Com s'observa, l'àmbit temàtic amb més presència femenina és el polític, amb 16 articles; seguit del cultural, amb 15 articles; el de les tasques de la llar, amb 11 exemplars; l'educatiu, amb 8 publicacions; i, finalment, l'àmbit d'oci i recreatiu, amb 4 textos.

L'àmbit polític, de fet, és el que reuneix més articles amb presència femenina. Aquest àmbit, destaca per una gran importància en la reivindicació

del dret a vot de les dones, una reivindicació que acabaria dissolta entre les propostes polítiques de les línies afins a cadascuna de les redaccions en motiu de les eleccions de 1933. En l'àmbit educatiu, el protagonisme es trobava marcat pels articles d'opinió a favor del mètode Montessori.

En l'àmbit cultural, d'altra banda, les publicacions més destacades, són les que fan referència a les activitats i actes que organitzava l'Agrupació de cultura de la dona, sobre la qual també es parlaria des de les perspectives d'oci i tasques domèstiques.

Tanmateix, tal i com s'ha fet referència en altres apartats, el *Penedès Republicà* i *Acció Catòlica*, sovint publicaven els mateixos articles sobre l'Agrupació; és a dir, tot sembla indicar que aquesta mateixa entitat escrivia les peces periodístiques i les enviava a les capçaleres. En el cas d'*Abril*, a més, també s'hi publicaren cròniques i articles sobre l'entitat cultural, però menys regularment que a la resta.

A continuació, en la següent taula podem trobar una anàlisi més detallada de les gràfiques anteriors, on es poden veure la quantitat de peces periodístiques que s'han analitzat pel que fa els tres diaris i els quatre àmbits temàtics.

Figura 3: Desglossat del total de publicacions analitzades

	àmbit cultural	àmbit polític	àmbit educatiu	àmbit de la llar	àmbit d'oci i recreatiu	Total
<i>Abril</i>	2	7	0	5	0	14
<i>Acció Catòlica</i>	9	3	2	2	2	18
<i>Penedès Republicà</i>	4	6	6	4	2	22
Total	15	16	8	11	4	54 publicacions

Font: elaboració pròpia

5.2.2-ANÀLISI QUALITATIVA

❖ *El Penedès Republicà*

A partir de l'estudi a peu d'arxiu de la capçalera *Penedès Republicà*, s'ha comprovat que és el rotatiu amb més presència femenina. Té un total de 22 articles que encaixen en algun dels cinc àmbits temàtics: 6 peces en l'àmbit educatiu, 4 en l'àmbit cultural, 2 en l'àmbit recreatiu/oci, 6 en l'àmbit polític i, finalment, 4 en l'àmbit de les tasques de la llar.

Pel que fa l'àmbit **cultural**, el tractament sobre la presència femenina, acostumava a adreçar-se a les dones com a col·lectiu. És a dir, rarament s'hi troben articles als quals s'hi destaquí la figura d'alguna dona vinculada al món de la cultura pels seus propis mèrits. Tal i com s'ha comentat en varies ocasions, el protagonisme de la dona en l'àmbit cultural es devia, majoritàriament, a l'Agrupació de la cultura de la dona. Així doncs, és possible determinar que la presència femenina en aquest rotatiu, hi té rellevància a partir de la seva pertinença a un col·lectiu.

En aquest sentit, per exemple, si es centra l'atenció en un article que es va editar el 25 de juny de 1931 (annex 10) titulat «Prec a la dona vilafranquina», s'observa que el text, en tot moment, afalaga la gran tasca que feia l'Agrupació dins la vila i la voluntat que tenia de culturitzar a les dones vilafranquines. Ara bé, en cap moment s'hi troben noms de dones que formessin part d'aquesta entitat. Al text, per adreçar-se a les dones, s'hi utilitzaven termes com “fundadores, professores o sòcies”. D'aquesta manera, tot i no fer un tractament explícitament negatiu, la manca de noms propis invisibilitzava les dones que estaven al capdavant d'aquest projecte.

No obstant això, l'1 de desembre de 1931 (annex 12) es publicà una crònica sobre un concert de l'arpista barcelonina Rosa Balcells. Malgrat que, al segon paràgraf, s'hi exposen els noms dels compositors que Balcells interpretà, i pot semblar que se li vulgui treure certa importància, la resta del text es dedica a reconèixer els mèrits de la concertista i se li atribueixen adjectius com “eminent artista” o “gentil arpista”. Aquesta, és l'única publicació en l'àmbit cultural que parla d'una dona pel fet de fer alguna acció per ella mateixa, individualment.

D'altra banda, la crònica està signada per les inicials F.B., fet que evita que puguem determinar si era home o dona.

La resta d'articles, fan referència a l'Agrupació de cultura de la dona. Tot i que els textos que tracten aquesta entitat es van publicar al llarg de tot el bienni, en l'àmbit cultural només es publicaren l'any 1931 i l'any 1933, ja que els textos del 1932, que també fan referència aquesta associació, es poden considerar de caire recreatiu.

La resta de signatures dels textos, hi apareixen amb les inicials. No obstant, en l'article de l'annex 10 estan escrites de manera subjectiva i en primera persona, les inicials M. de J. fan referència a una dona. Pel que fa les altres signatures, s'ha fet una recerca de les dones que formaven part de l'Agrupació, i només coincideixen les inicials M^a. D. C. amb la pedagoga i músic Maria Dolores Calvet, que el 29 de setembre de 1933 (annex 25) va escriure un text en el que el que va fer referència a l'inici de curs de les classes a l'Agrupació.

En aquest article, s'animava a les nenes i dones a inscriure's a les activitats de l'entitat. Una vegada més, es parla de la dona de manera general. Pel que fa la redacció del text, és un escrit entre propagandístic i literari, que destaca per seu nivell de redacció i lingüística. S'ha comentat en altres apartats, que Maria Dolores Calvet provenia d'una família benestant i, per tant, va poder accedir a estudis acadèmics.

Un mes després, en una publicació al 20 d'octubre de 1933 (annex 26) es publicà un sonet escrit per Maria Carreras titulat «Desigs». Aquest era el resultat de les classes d'escriptura que s'organitzaven des de l'Agrupació.

Pel que fa l'**àmbit polític**, cal destacar una major visibilitat de la presència femenina vinculada a noms. En aquest cas, vinculades a la lluita republicana i pel sufragi femení s'ha pogut conèixer el nom de més dones. La freqüència en la què es publicaren els articles i les cròniques sobre dones i política està repartida, però s'observa clarament l'impacte de les eleccions de 1933, ja que hi ha un parell d'articles en els que es demana a la dona el vot pel Partit Republicà Radical.

La signatura a les peces periodístiques no era ni molt menys freqüent, només hi ha una publicació signada per una dona. Aquesta, fou la militant d'ERC Enriqueta Gallinat, que l'any 1932 va fer una col·laboració en aquest mitjà.

Pel que fa al contingut de les peces, com comentàvem anteriorment, hi trobem més noms de dones que hi apareixen per les seves accions. És a dir, són importants per la seva implicació en política. Per exemple, en una crònica publicada el 9 de maig de 1931 (annex 7) que parla sobre una xerrada que també va organitzar l'Agrupació de la cultura de la dona, la persona encarregada de fer la conferència fou la periodista i política barcelonina Maria Teresa Gibert.

Gibert militava a ERC. A més, va implicar-se en la campanya femenina a favor de l'aprovació de l'Estatut de 1932. «La dona en el moment actual» fou el títol de la seva conferència, durant la qual mostrà la necessitat que les dones vilafranquines prenguessin consciència del paper que havien de jugar per la República. De la mateixa manera, la militant republicana posava damunt la taula la importància d'organitzar aquest tipus de ponències amb dones compromeses.

D'altra banda, el text explica que Gibert defensà que “la dona no hi entén de política, però era en aquell moment, que tenien l'oportunitat d'interessar-se per poder participar-hi”. És a dir, les encoratjà a formar part de la vida política. En definitiva, la crònica fa un tractament positiu vers les dones, referint-s'hi amb valor i respecte. Per contrapartida, a la crònica no hi apareix cap més nom de dona, però la persona que redacta parla en primera persona del singular i de manera subjectiva, donant a entendre que qui escrigué el text fou una dona.

En un altre article, publicat al 26 de març de 1932 (annex 13), hi apareix el nom de la política republicana Clara Campoamor. El text, explica la presentació de l'agrupació local del Partit Republicà Radical al poble de Castellví de la Marca i la inauguració del Casal Català Radical de Torrelavit. Després d'anomenar als membres de la junta d'aquesta darrera entitat, s'hi esmenta la visita de Campoamor, diputada d'aquest partit i reconeguda defensora del dret a vot femení a l'Estat Espanyol. Sorprenentment, la visita d'aquesta rellevant

diputada a les Corts de Madrid, no rebé la importància que en podria ser esperada.

Un altre dels noms que apareixen als articles d'àmbit polític és el d'Enriqueta Gallinat, una política catalana i militant d'ERC. Gallinat va publicar un article d'opinió l'1 de juliol de 1932 que titulà «La mujer» (annex 18). En aquesta peça, hi feia un tractament atent cap a la figura de les dones en la política. Tot i que també es refereix a elles com a col·lectiu, ho fa des d'una perspectiva de gènere. En aquest exemple, s'hi fa evident la influència d'una dona que escriu un text dirigint-se a altres dones, ja que resulta més proper. El contingut expressa esperança per la condició i el paper de les dones en el nou període republicà. A més, Gallinat, en les seves paraules, reclama la igualtat entre sexes com a fita imprescindible per a la República.

En canvi, l'article d'opinió que es va publicar el 2 de desembre de 1932, titulat «Un gobierno feminista» (annex 21), fa un tractament negatiu envers les dones, ja que menysprea el pensament feminista carregant contra les tres diputades al Congrés que, principalment, defensaven el dret a vot femení. En aquest article, sí que hi surten noms concrets, com els de Campoamor, Nelken o Kent, diputades; i per altra banda, Urraca Pastor, Magda Donato o Maria Luz Morales, etc, les quals reclamaven el vot femení a favor dels partits catòlics. Així mateix, l'autor culpabilitza totes aquestes dones per la voluntat de crear un govern de major presència femenina. Una crítica justificada pel rebuig a l'ideal religiós i conservador.

Un altre exemple, el de l'article publicat el 21 d'abril de 1933, sobre «La política de la mujer» (annex 23), es centra en l'aparició de les Seccions Femenines i Accions Femenines que l'església va crear per aglutinar el vot catòlic de les dones. Aquest text, no carrega contra elles, tot i tractar-les, altra vegada, com a col·lectiu. El que fa és un crit d'atenció als republicans per reclamar el vot femení. És a dir, tot i no estar del tot a favor de l'aprovació del sufragi femení, els hi interessava aconseguir el seu vot perquè aquestes no el destinessin a partits conservadors. Aquest article, ens mostra el paper clau que va jugar la dona en les eleccions de 1933, a diferència d'algunes publicacions

que s'oposaven al dret a vot femení i titllaven a la dona de ciutadana de segona, basant-se en què no hi entenia de política.

Per tant, tot i haver-hi tractaments negatius i de desaprovació sobre la participar de les dones en la vida política d'aleshores, la presència de la dona amb noms i cognoms hi és més comuna que en l'àmbit cultural

L'àmbit **educatiu** és l'àmbit amb menys presència femenina en aquest rotatiu durant el període estudiat.

Pel que fa la signatura de les peces periodístiques, només hi ha una peça signada, però no és d'una dona sinó d'un grup de dones. En aquest cas, es tracta de la Comissió permanent de dames que pertanyia a l'Associació popular d'escoles catalanes, i que signaren un manifest a favor de la creació d'una escola catalana i popular per a nenes.

El text, es publicà el dia 23 de maig del 1931 (annex 8) i explica que la senyora Ramona Guix, que va morir durant els anys de la Dictadura de Primo de Rivera, va fer una gran tasca per la llengua catalana i, després de la seva mort, va deixar un immoble a la propietat de l'Associació. Al manifest, hi signen diverses dones vilafranquines a favor de construir una escola popular per a nenes. Hi podem veure noms com el de Cecília Llorach, Josepa Vives, Mª Dolors Ximénez o Júlia Grau, la directora de l'escola Montessori de Vilafranca del Penedès. La publicació d'aquest manifest a la premsa és positiu, no només perquè reconeix la tasca de la senyora Guix, sinó perquè mostra la preocupació i l'organització de les dones vilafranquines en els temes socials.

En aquest àmbit, però, els articles que més destaquen són els que fan referència a la pedagoga Maria Montessori, creadora del mètode Montessori, un mètode basat en l'educació de l'infant a patir del seu propi desenvolupament.

Un article publicat el 2 de juny de 1933 (annex 24), sobre la conferència que la mateixa Maria Montessori va fer a Barcelona a la qual la directora de l'Escola Montessori de Vilafranca, hi va assistir. Al text, es parla sobre la directora, la lleidatana Júlia Grau, i s'explica que, durant el mes que ella assistia al curs, la substituiria la senyoreta Messeguer. Podríem considerar que d'aquest article

se'n desprèn un tractament positiu vers les dones, per la seva necessària tasca de mestres i ens posa en context citant-ne els noms i cognoms.

En l'àmbit de les tasques de la llar hi destaquen els articles sobre xerrades o activitats pel benestar domèstic. És a dir, hi ha articles en què es remarquen els estereotips femenins de dones interessades en les feines de la llar i la protecció dels fills i marits.

La freqüència en què es troben els textos de l'àmbit de les tasques de la llar entre el 1931 i el 1932, no és regular. Durant el 1933 no se'n publicà cap. Pel que fa les signatures, en el primer signa C. Juncosa, que tornà a escriure en altres àmbits. En aquest cas, està escrit en primera persona, fet que permet determinar que les mans que hi havia al darrere eren les d'una dona. Les inicials J. Ll., per exemple, podrien atribuir-se a Joana Llorach.

La resta de textos d'aquest àmbit fan referència a l'oci de la dona, tot i que sovint, relacionat amb conferències sobre la feines de la llar que se'ls atorgaven a les dones. Per exemple, el 3 de maig de 1932 (annex 15), es publicà un article sobre la inauguració de les lliçons de cuina. El primer fragment remarca que "l'Agrupació de de la cultura de la dona de la nostra vila ha lograt un dels seus primers desitjos [...] tan desitjoses de la seva instrucció com del benestar de la seva llar". Per tant, s'observa que els estereotips que vinculen la dona a les feines domèstiques eren molt presents. Fins i tot elles mateixes tampoc es qüestionaven aquest rol, sentint-se orgulloses de realitzar-lo.

Finalment, en l'àmbit recreatiu i d'oci es van publicar articles sobre les activitats que també organitzava l'Agrupació de cultura de la dona, però enfocades a l'oci, com serien les excursions i sortides recreatives.

Per exemple, el 13 de juny de 1931, es va publicar un article titulat «Una excursió interessant» (annex 9), en el que s'explicà que les sòcies van visitar Santa Maria de Cervelló. Altra vegada, es parlaria de les dones com a col·lectiu ("associades", "excursionistes"...), sense anomenar-ne cap de forma concreta. Ara bé, aquesta mateixa publicació anomenà el Club Femení d'Esport de Barcelona, on s'hi duien a terme diverses curses per les participants del Club.

Aquesta informació es podria considerar positivament, ja que visibilitzava les dones esportistes i reconeixia la tasca del Club Femení, que va organitzar gran quantitat d'activitats en aquella època, enfocades al món del lleure i l'oci de la dona.

Així doncs, és possible determinar que l'àmbit de més presència femenina al *Penedès Republicà*, és el polític. Cal fer palès, que l'àmbit recreatiu i d'oci és el que més reforça la idea de la dona sense presència en la vida pública de la capital catalana. La dona, hauria d'assumir el paper de mestressa de casa. Finalment, els dos altres àmbits tractats mostren una clara organització social per part de la dona i ens intenten conscienciar que el seu paper, en aquella època, realment estava canviant.

❖ Abril

És el mitjà que té menys textos amb presència femenina. Ara bé, també és el que publicà més articles en l'àmbit polític, ja que n'hi ha un total de 7. Pel que fa l'àmbit cultural, n'hi ha 2, i en l'àmbit sobre tasques de la llar, 5. En canvi, en els àmbits d'educació i d'oci no s'ha trobat cap article amb presència femenina al llarg del període estudiat.

En l'**àmbit cultural**, es publicaren tan sols dos articles d'opinió i, ambdós, coincideixen amb la Diada de Sant Jordi o "Dia del Llibre". La primera, el 1932 i, la segona, el 1933. A més, curiosament, en les dues publicacions hi signa la mateixa dona, C. Llorach que podríem relacionar amb el nom de Cecília Llorach.

El primer dels dos articles signats per Llorach, publicat el 23 d'abril de 1932, que portava per títol «El dia del llibre» (annex 31), es dirigeix a les dones com a col·lectiu. És a dir, no parla de cap dona en concret. Pel que fa al contingut, inicialment reivindica la intel·lectualitat de les dones a través de la lectura, ja que denuncia que les dones no haguessin pogut llegir molt abans i que, si ho haguessin fet, ara tindrien molta més cultura. En aquest sentit, es podria posar de relleu un primer tractament positiu que reivindica l'apoderament femení a través de la literatura i la cultura.

No obstant això, sorprèn perquè a la segona part del text aprofundeix en la primera, explicant que si la dona tingués més cultura podria educar millor els seus fills i ser millor esposa tot compartint els llibres amb el marit. A més, defensa que “aquestes dues qüestions són les principals en una dona”. Per tant, tot i reivindicar la culturització femenina, ella, dona, no deixa d’atribuir a les membres de la seva dedicació a les feines de la llar i l’educació dels fills, reforçant la els estereotips femenins.

En canvi, un any més tard, en l’article del 14 d’abril de 1933, també titulat «La diada del llibre» (annex 39), Llorach feu un reclam a la societat vilafranquina per invertir diners en comprar llibres per la biblioteca de l’Agrupació de cultura de la dona. Aquest reclam, es justificaria pel fet que “en un moment tant decisiu en el que la dona pot votar i, fins i tot, formar part de la vida política, les dones s’han de formar millor acadèmicament per encertar amb el seu vot”. Tot seguit, també expressa que la seva única “missió ja no és la llar”. Així doncs, en aquest segon article, l’autora feu un tractament molt més positiu de la dona, ja que no assumia que la dona únicament pogués estar fent les feines de la llar, sinó que havia de poder ascendir social, cultural i intel·lectualment.

L’àmbit polític és el que més destaca en aquest rotatiu. La presència de les dones als articles polítics augmentà a mesura que s’acostaven les eleccions del 19 de novembre de 1933, la primera vegada que la dona va poder votar a l’Estat Espanyol. No obstant, el 1931 i el 1932 ja s’haurien publicat algunes peces en referència aquesta qüestió.

Pel que fa les signatures, hi trobem algunes peces sense signar. Només tres estan signades: una pel director del rotatiu, Josep Juvé, l’altre per una militant d’ERC, Maria Dolors Bargalló i, finalment, hi trobem un manifest que està signat per diverses dones militants d’ERC en l’àmbit nacional.

En primer lloc, en un article d’opinió publicat el 10 d’octubre de 1931, titulat «El vot de la dona» (annex 28), i signat pel director del rotatiu Josep Juvé, s’expressa la seva preocupació per l’aprovació del vot femení a Espanya. Juvé, no hi estava del tot en contra, però expressava la seva preocupació pel fet que la dona pogués votar condicionada pel marit o l’església, ja que per ell, aquest

fet faria retrocedir les llibertats aconseguides pels partits republicans d'esquerres.

En aquesta part, es podria analitzar que la dona és tractada com una part de la ciutadania mancada de pensament crític. Ara bé, en un altre fragment, ell mateix animaria a ERC a crear seccions femenines per tal d'ajudar a les dones a pensar per elles mateixes i a votar partits els principis dels quals els fossin més favorables. En aquest sentit, doncs, no en feu un tractament completament crític, sinó que intentà aportar el seu granet de sorra i ajudar en la integració de les dones a la política.

Una altra publicació que crida l'atenció pel que fa la presència femenina, és un manifest que es va publicar el 21 de maig de 1932 (annex 33) – tot i que es redactà el 5 de maig d'aquell any- en què es demanava un Front Únic Femení Esquerrista. Al manifest s'hi esmenten les bases d'aquest Front, la intenció principal del qual fou la de “fomentar i orientar l'esperit de ciutadania de les dones per combatre les forces enemigues”. Aquest manifest encoratjava les dones a organitzar-se per defensar els seus drets. Tot i que darrere hi ha una clara intenció d'aglutinar-les per aproximar-se a ERC, en defensa del “bé” de la República, és innegable que hi ha una visibilització de la dona en la vida política. Aquest manifest, està signat per dones militants d'ERC en àmbit nacional, com Maria Dolors Bargalló, Anna Maria Martínez Sagi, Anna Murià, Núria Oromí i Rosa Maria Arquimbau.

De fet, una de les signants aparegué en una crònica publicada el 28 de maig de 1932 (annex 35) titulada «La nostra actuació». El text parla sobre una conferència que va fer Maria Teresa Gibert al local social d'ERC de Vilafranca. En la conferència també hi intervingué Núria Oromí. Ambdues defensaren el vot de la dona, però en feien un reclam perquè aquestes no es deixessin portar pel vot de la fe i l'església, ja que era un vot de dretes.

En el cas d'Oromí, la política republicana defensà que el vot femení es va fer efectiu gràcies els homes republicans i d'esquerres, és a dir, treia protagonisme a les dones que van lluitar pel sufragi femení, així com la figura de Clara Campoamor en el seu paper com a diputada. No obstant, en aquest

cas, Ormí defensa el vot femení d'aquelles dones que provenen de classe obrera i les capes socials menys afavorides.

Més tard, al mateix acte, Gibert s'adreçà a les dones per dir-los que no es deixessin portar pel seu "sentimentalisme". És a dir, associava la dona als sentiments, a la pau, a tot allò no-violent i, aquesta qüestió, no deixa d'assumir que el rols de la dona són tots aquells vinculats a qüestions dèbils i poc importants. Gibert, també carregà fortament contra les campanyes de la senyora Urraca Pastor – que comentàvem en el rotatiu anterior- i la creació de les seccions femenines.

Per tant, en aquest cas, ens n'adonem que la lluita per l'alliberament femení estava polaritzada i que cada partit sostenia, dins la seva pluralitat, diversos punts de vista. Com s'observa en Gibert o Ormí (ERC), el tractament és positiu perquè visibilitzava dues dones que estaven al capdavant de la política i encoratjava el món femení a sumar-s'hi. No obstant, la tendència era que els homes o les dones de perfil més intel·lectual, tendissin a desconfiar de la resta per la seva manca de formació.

En un altre text, s'observa la signatura de la militant d'ERC Maria Dolors Bargalló, que també havia signat el manifest de la publicació anterior. Hi va col·laborar l'11 de març de 1933 (annex 37) amb un article d'opinió titulat «Les dones en la política». A l'escrit, va fer-hi un reclam al sexe femení per allistar-se en les rengles d'ERC, i ho feu posant de relleu la importància de la nova República en la major presència de les dones en la realitat social i cultural. Així mateix, al penúltim paràgraf, Bargalló expressa que la República també va ajudar a una major presència social dels fills.

Aquest article, dirigit a les dones, les relaciona amb la tasca maternal. En canvi, quan es tracta l'home, no es relaciona amb la seva tasca de pares. En definitiva, aquesta peça torna a recordar a les dones que la República és sinònim de llibertat per a elles, però sempre des del rols de la llar o de bones mares. Per tant, el tractament es pot considerar positiu perquè es dirigeix a la dona en la vida política, però sense trencar amb aquells rols antigament imposats.

Finalment, el dia 16 de novembre de 1933 (annex 41), tres dies abans de les eleccions en què les dones, per fi, van poder votar, es va publicar un article titulat «dona!», al qual s'hi feia un reclam al vot de la dona a favor de l'esquerra. En el text, l'autor carregava contra les monges que també anirien a votar i afirmava que elles votarien per la "foscor, la nyonyeria, les tenebres o les rates de Sacristia". És a dir, a les dretes. El text anava adreçat a les dones de classe obrera i els hi demana el vot per un futur millor, per a elles, però també pels seus fills. Per tant, altra vegada s'associava a les dones amb la maternitat.

Finalment, en l'àmbit de les tasques de la llar, totes les peces fan referència a les activitats que organitzava l'Agrupació de cultura de la dona. En aquest sentit, es podrien associar els tallers i les xerrades com a actes d'àmbit recreatiu i lúdic. Però, en aquest cas, totes les activitats fan referència a la formació de la dona en l'àmbit de les tasques de la llar.

Les peces amb presència femenina que s'han publicat en aquest àmbit, es troben entre el 1931 i el 1932. Pel que fa a la signatura dels textos, trobem un article signat per J. Ll. que podria relacionar-se, novament, amb el nom Joana Llorach. I, l'altre, el signa la junta de l'Agrupació de la cultura de la dona.

El text sobre lliçons de cuina, també es publicà al *Penedès Republicà*. D'altra banda, a *Abril* hi apareix un article sobre el taller de primers auxilis que va fer la senyora Maria Domingo. Així com també una xerrada sobre el benestar dels malalts: ventilació de l'habitació, el llit, manera de pentinar-lo, etc. En definitiva, formacions per millorar les tasques de la llar.

Un article publicat el 8 d'octubre de 1932 (annex 38) per l'Agrupació, feia un reclam a les dones vilafranquines perquè es fessin sòcies i formessin part de l'entitat. Al text, s'hi publiquen les ofertes formatives. Tot i que la majoria d'activitats són classes de gramàtica, ortografia, anglès o classes de música, al primer fragment, s'observa com l'autora relaciona les dones amb preocupacions com: estimar la llar, tenir-la més alegre, ser una mare intel·ligent i culta pels fills o preparar-te quan sigui l'hora. És a dir, dona per fet que les dones han de ser mares. Així doncs, si bé la funció de l'Agrupació era necessària, d'altra banda no deixava d'oferir activitats en què reforçava el paper d'una dona sotmesa a l'àmbit i les tasques domèstiques.

❖ Acció Catòlica:

La capçalera *Acció Catòlica*, destaca per la quantitat d'articles en l'àmbit cultural; se'n van publicar 9. En l'àmbit polític 3, en l'educatiu 2, en l'àmbit sobre tasques de la llar 2 i, finalment, en l'àmbit d'oci 2. No obstant això, la majoria dels textos ja s'havien publicat en els altres rotatius. És a dir, no només parlaven del mateix tema, sinó que s'utilitzava el mateix text, amb les mateixes paraules i, per tant, hi tenia lloc el mateix tractament cap a les dones.

En l'àmbit **cultural**, el 24 d'octubre de 1931 (annex 47), es publicà una crònica signada amb les inicials M.D., atribuïble molt possiblement a Maria Dolors Calvet. El text, explica una conferència que va organitzar l'Agrupació de cultura de la dona sobre l'art de les caricatures a càrrec de Ferran Casajoana. L'article, elogia en tot moment el ponent, un home. En l'últim fragment, però, explica que la junta de l'Agrupació va rebre aplaudiments, ja que havien organitzat una conferència interessant i encertada. Altre vegada, es repetiria el tractament de les dones com a col·lectiu, fins i tot evitant afegir aquells noms i cognoms de les dones que formaven part de la junta.

El 5 de març de 1932 (annex 49) es troba al rotatiu un text titulat «Propaganda Cultural Catòlica». Tot i que aquest tipus de "cultura" quedaria molt al límit del què entenem com a àmbit cultural, s'ha decidit afegir en aquest apartat en el benentès de la rellevància social que tenia la institució eclesiàstica.

La Propaganda Cultural Catòlica, vetllava per un front únic que defensava l'església, al punt de mira de diverses formacions polítiques i sindicals durant la República. El text, està signat per una dona, Caritat Giraudier i, encara que només es dirigeix a les dones en l'últim paràgraf, les crida a afiliar-se a les seccions femenines d'aquesta organització.

Més tard, el 19 de gener de 1933 (annex 54), es va publicar un article sobre la renovació de la junta de l'Agrupació de cultura de la dona. Al text, s'hi valora l'últim any de l'entitat i s'agraeix la tasca i la implicació de les participants. A més, s'hi publiquen els noms de les noves membres de la junta, en aquest cas sí, amb noms i cognoms. Per tant, es fa un tractament positiu i no les engloba

com a col·lectiu, sinó posant de relleu la seva importància com a individus, reconeixent-los la tasca i els mèrits.

Pel que fa l'**àmbit polític**, la presència femenina destaca sobretot al final del bienni. És a dir, quan s'aproximaven les eleccions de 1933. S'hi troben un parell d'articles que no estan signats. De fet, l'últim és va redactar el dia abans de la jornada electoral i és una mena de propaganda electoral.

D'altra banda, el text que es va redactar l'11 de novembre de 1933 (annex 58), portava per títol «Les dones a les urnes!» i fa referència a la incògnita que hi havia amb el vot de la dona. Tot i que l'article fa un reclam a les electores, el tractament és negatiu, ja que les qualifica de “sensibles i modestes”, i afegeix que “només amb el vot cap a l'Església, hi haurà pau”. Relacionant, d'alguna manera, la pau amb les dones. És a dir, compara les accions de la República amb la violència i el caos i es dirigeix a les dones explicant-los que el vot destinat a l'església seria el vot que vetllaria per la pau.

Pel que fa l'**àmbit educatiu**, s'hi troben dos articles. Un publicat durant el 1931 i l'altre, al 1933. A més un d'ells està signat per una mestra.

Per exemple, el 23 de maig de 1931 es va publicar l'article titulat «Crida a les dones vilafranquines» (annex 44), al qual s'hi va utilitzar un fragment del manifest publicat a *Penedès Republicà* sobre construir una escola amb el nom de Ramon Guix. A l'article s'hi mostraren favorables. Dedicant el mateix tractament de les dones que ja s'havia fet en el rotatiu analitzat anteriorment.

Pel que fa la segona publicació, de l'11 de març de 1933, titulat «A propòsit del problema de l'ensenyament» (annex 55), hi signa una tal Emilia Codorniu de Gendrau com a mestressa. L'article d'opinió, no pretenia cap tractament sobre les dones, només expressava el seu desacord amb l'Estat pel fet que es tanquessin escoles religioses. D'aquesta manera, feia un reclam sobre la necessitat de contractar més mestres i obrir noves escoles. Que el text fos signat per una dona mostra un evident interès en el món educatiu i pedagògic.

Finalment, en l'**àmbit recreatiu i d'oci** només hi trobem un article el qual es va publicar el 25 d'abril de 1931 sota el títol «Una visita interessant» (annex 42). El text, està signat per C. Juncosa i tracta sobre una visita que es va fer a

l'Estació Enològica de la vila a càrrec del Doctor Estalella. Tot i ser una sortida recreativa, indica els interessos de les dones per formar-se culturalment, en tots els àmbits. Ara bé, de nou tornava a referir-se a les dones com a col·lectiu, atribuint-los expressions com *sòcies*.

6- CONCLUSIONS

Després d'analitzar el tractament de les dones a la premsa de la Catalunya rural durant el primer bienni de la Segona República espanyola (1931-1933), mitjançant l'estudi de tres capçaleres de Vilafranca del Penedès, es demostra la hipòtesi plantejada inicialment.

En primer lloc, es confirma que cada rotatiu feia un tractament diferent en referència a la presència femenina, ja que segons la seva línia editorial es relaciona a les dones amb uns rols o uns altres. Per exemple, en el cas del rotatiu *Abril* es reforcen els articles sobre les dones vinculades a la política. En canvi, en el periòdic *Acció Catòlica*, hi destaquen els textos sobre les xerrades i tallers organitzats per l'Agrupació de la cultura de la dona que, sovint, tractaven sobre les tasques domèstiques de la dona.

És a dir, tot i que el paper de la dona en l'època republicana estava en constant evolució social i professional, en alguns casos, se l'associa amb clixés relacionats amb les tasques de la llar i reproductives: mestresses de casa, mares i esposes. Tot i l'ascens en el món laboral – sobretot, entre les dones de classe benestant- en aquella època, eren elles qui assumien la realització de les tasques domèstiques.

En segon lloc, es demostra que les peces periodístiques amb presència femenina dins l'àmbit polític, estan estrictament marcades per la reivindicació del sufragi femení espanyol, així com els articles sobre política publicats durant la segona meitat del 1933, fan referència al vot de la dona a les eleccions del novembre d'aquell mateix any.

Pel que fa la segmentació d'ideologies polítiques, s'observen alguns exemples en els tres rotatius. En el cas del *Penedès Republicà*, hi ha una clara influència ideològica del Partit Republicà Radical. És a dir, principalment es posicionà a favor del sufragi femení, però més endavant, quan l'església semblava tenir poder sobre el vot de la dona, gran part del partit s'oposà, ja que temien que les dones votessin influenciades pels arguments catòlics.

Pel que fa el rotatiu *Abril* es manifestà a favor del dret al vot femení i adverteix de l'amenaça que seria per la República que les dones, votessin els

partits adherits a l'església. Aquest rotatiu, segueix clarament, la línia d'opinió d'Esquerra Republicana de Catalunya, ja que *Abril* fou partidari de crear accions femenines per conscienciar-les i fer-les participar activament. És a dir, el periòdic acceptava a la dona com a votant i també, com a partícip de la vida política, però ajudant-la a formar-se intel·lectualment. Tot i ser un periòdic d'esquerres, no s'hi esmenta a les dones de classe treballadora.

En canvi, el periòdic *Acció Catòlica* es manifestà a favor del dret a vot femení conscients del gran pes de l'església entre les dones. Les encoratjà a no votar els partits d'esquerra. A més, en cap moment es refereix a elles com a partícips de la vida política, és a dir, com a elegibles. Sinó només com a electores.

D'altra banda, també és rellevant destacar la feina d'entitats com l'Agrupació de la cultura de la dona, ja que fou un espai integrador i de formació per a moltes dones de classe popular. En tots tres rotatius, la funció d'aquest espai dins la vila hi és molt present, tot i que, tal i com s'ha dit – es relacionava a la dona amb les tasques de la llar, ja que s'organitzaven tallers de cuina o de com cuidar els malalts - també, hi tingué una atribució especial pel que fa a l'educació acadèmica, la socialització i la culturització de moltes dones que, fins aleshores, no havien participat del teixit social i cultural del municipi.

Aquest fet, també es veié molt present, tant en les grans capitals, com és el cas del Club Femení d'Esport, com en pobles d'àmbit més rural. En aquest darrer cas, les entitats culturals, permeteren a les dones camperoles que no tenien accés a l'escolarització, un augment del seu nivell intel·lectual mitjançant la seva participació - ja sigui com a tesorera, secretaria o vocal-.

En l'àmbit rural, també, es confirma que no hi ha cap article signat per una dona que tracti la qüestió de la rabassa, ni cap nom femení que formés part de la Unió de Rabassaires. És a dir, no es tenen presents les dones que es van sumar a aquesta reivindicació. Tal i com s'ha comprovat en la publicació de Josep Colomé (2017), la presència femenina a la lluita agrària i la qüestió rabassaire era evident, ja que tot i ser menor que la dels homes, hi assistien.

En general, la presència de les dones en els tres rotatius és inferior a la dels homes. Tot i que, aquest estudi, no té com a objectiu fer la comparativa dels articles amb presència masculina envers la presència femenina, és evident que, els 54 articles localitzats amb presència femenina en els tres periòdics, són un nombre molt reduït en comparació a la resta de peces periodístiques publicades durant aquest bienni. Estadísticament, els textos amb presència d'homes eren més prominents.

Una altra qüestió a què es feia referència a la hipòtesi i, es torna a confirmar, és la manca de denúncies pels successos de violència de gènere en les pàgines dels rotatius. Tal i com s'havia dit, no hi ha cap article que informés sobre els casos de maltractament per part d'homes cap a les seves dones. En aquest sentit, fora probable que, la majoria de les dones que patien aquest tipus d'abusos, vinguessin d'una família de classe treballadora, ja que per falta de recursos, tant acadèmics, com socials, els hi era més difícil a l'hora de denunciar-ho.

De fet, en els rotatius, les dones de classe treballadora quasi no tenien presència o aquesta era mínima. Les que vivien en condicions més desfavorables, amb manca de formació i sense accés al món laboral, eren aquelles dones que depenien, econòmicament, dels seus marits, ja que no tenien una feina assalariada i que, per tant, es dedicaven a les feines de mestresses de casa. Eren dones que, sovint, se sotmetien a les ordres dels seus marits i estaven en una posició de risc pel que fa els successos de violència de gènere. Per tant, es podria relacionar la poca presència de denúncies per agressions masculines en els rotatius, amb la falta de formació acadèmica i recursos que tenien les dones de classe treballadora i que, algunes, eren punt de mira de d'aquestes accions violentes.

Tampoc s'esmenta cap qüestió sobre la llei de divorci que es va fer efectiva durant el primer bienni republicà. En aquell període que la dona començà a expressar els seus desacords als mitjans de comunicació, és insòlit que amb la gran quantitat d'accions violentes o de ruptures conjugals que hi podia haver hagut, no se n'esmenti cap cas.

Pel que fa a la presència de líders femenins amb importants tasques socials dins el municipi o en la vida política a nivell estatal, la xifra és reduïda en comparació als homes o líders polítics. Així com també el nombre de peces periodístiques signades per dones, ja que és complicat saber qui signa els textos atès que a la majoria dels casos no hi apareix el nom de l'autor o autora, només hi apareixen les inicials.

Alguns noms de dones que col·laboren en els textos analitzats, malgrat que fossin poques, eren dones que provenien d'un entorn social benestant i, per tant, posseïen un recorregut extens de formació acadèmica. Algunes foren dones capdavanteres del moviment feminista català d'inicis del segle XX, com Maria Dolors Bargalló o Enriqueta Gallinat. D'altres, formaven part del teixit social i cultural de la vila, com Maria Dolors Calvet o Cecília Llorach, entre altres.

Aquesta darrera qüestió reafirma l'argument que s'esmentava en el primer apartat (*1.1-introducció*) sobre l'estudi de la doctora Silvia Espinosa. Les dones o noies que col·laboraven, tant en els mitjans escrits com en els radiofònics, eren perfils femenins amb estudis acadèmics superiors i provinents de famílies de classe alta. En aquest sentit, les dones de classe popular gairebé no tenien presència en els rotatius analitzats.

Així doncs, el tractament de la dona en la premsa a partir de l'estudi de tres capçaleres de Vilafranca del Penedès, no segueix cap seqüència lògica, ja que la dona assumia una figura activa i participativa socialment, però realment, fou una tasca que s'anava fent molt lentament. És a dir, tot i la seva entrada al món social, no es deixà de relacionar la figura femenina amb qüestions maternals o conjugals, sense tenir en compte, les dones que havien optat per no ser mares, ni casar-se. Només aquelles dones que tenien recursos per a poder-se escolaritzar, accedir a la universitat o tenir formació musical, entre altres, eren les que tenien presència en els mitjans analitzats.

En definitiva, ens trobem amb tres funcions destacades pel que fa el paper de les dones. Partint de la premissa que, en molts casos, es relacionava a les dones amb les tasques de la llar. També es destaquen aquelles dones que s'organitzaven en associacions femenines multidisciplinàries, mitjançant la

promoció de la cultura, la formació o l'oci, però que també tenien la funció d'espais socialitzadors. D'altra banda, les dones que formaven part de la política catalana i tenien un pes influent en les dones d'àmbit rural, com Enriqueta Gallinat o Maria Dolors Bargalló. Així com també, les dones que formaven part d'una classe social alta i que, per tant, accedien a una formació acadèmica. Aquestes últimes tingueren un paper clau i útil per ajudar a la formació de les dones de classe popular. Hi trobem noms destacats com el de Maria Dolors Calvet o la directora de l'escola Montessori, Júlia Grau.

Finalment, m'agradaria afegir, que aquest treball m'ha ajudat a entendre i analitzar com les dones eren tractades per part de tres ideologies diferents i, m'ha permès comprovar que, en tots tres casos estaven influenciats pels interessos polítics. Tot i així, s'ha demostrat la importància del període republicà pel que fa el paper de les dones. Malgrat que la presència femenina es continuava relacionant amb els rols reproductius i domèstics i, algunes, es trobaven en posició de desigualtat, -sobretot en aquells sectors més desfavorits-. Foren uns anys de grans avenços per les qüestions rellevants relacionades amb les dones. L'aprovació del vot femení, la llei de divorci, l'escolarització mixta i laica o l'accés a la universitat permeten a la dona fer-se un lloc dins la societat.

7- REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Altés, Elvira. (1999). «Dones periodistes dels anys trenta». *Capçalera: revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya*. 91, 16-21.

Arnabat, Ramon. (1989). «Els treballadors de la Vilafranca dels anys 20». *Miscel·lània penedesenca*, 13, 351-370.

Balada, Mercè i Prat, Hèctor. (20 de novembre 2013). «Dones fent cua per votar per primera vegada». *Núvol, diari digital de cultura*. Recuperat de <https://www.nuvol.com/noticies/dones-fent-cua-per-votar-per-primer-vegada/>

Beasley, Maurine. H. (1990). «Women in journalism: Contributors to male experience or voices of feminine expression? How historians have told the stories of women journalists». *American Journalism*, 7 (1), 39-54.

Benach, Manuel. (1978). *Els vilafranquins del segle XX. Notes per la història local* (1a ed.). Barcelona: Tipografia Empòrium.

Casasús, Josep Maria. (2014). «La premsa en català de 1868 a 1939». *Catalan Historical Review*, 161-170.

Colomé, J. (2017). «Comunitat, societat i gènere en el món rabassaire a les terres de l'Ainoia i l'Alt Penedès en el segle XIX». *Miscellanea Aqualatensia*, 17, 155-186.

Espinosa, Silvia. (2009). *Les locutores de ràdio a Catalunya 1924-1939: perfils, semblances i diferències* (Tesi doctoral). Recuperat de https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2009/118317/trecom_a2009m12n26p61.pdf

Falcón, Lidia. (2018). *Mujeres de la II República*. Madrid: Vindicación Feminista.

Fandos. Maite. (2003). «Les dones i la República 1931-1936». *Miscel·lània, Notes*, 18 (18), 149-156.

Ferrer, Maria Cristina., & Pons, Maria. (2005). *Mestres republicanes, ciutadanes compromeses* (Vol.3). Universitat Illes Balears.

Figueres, Josep Maria. (2014). *La Veu de Catalunya:(1899-1937)*. Barcelona: Editorial Base.

Figueres, Josep Maria. (2011). *Lluís Companys, diputat per Sabadell*. Barcelona: Rubrica Editorial.

Figueres, Josep Maria. (1994). *Breu història de la premsa a Catalunya*. Barcelona: Barcanova.

Figueres, Josep Maria. (1989). *La premsa catalana*. Barcelona: Rafael Dalmau editor.

Fontana, Josep. (2001). «La Segona República espanyola». Assaig de teatre: revista de l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral, 29, 259-268.

Gallego, Juana. (2014). *De reinas a ciudadanas: Medios de comunicación, ¿motor o rémora para la igualdad?*. Barcelona: Editorial UOC.

García, Betsabé. (2017). *Maria Dolors Bargalló. Feminista i propagandista d'esquerres*. Barcelona: Fundació Josep Irla.

Gonzalez, Arnau. (2006). *La irrupció de la dona en el catalanisme (1931-1936)* (Vol. 364). L'Abadia de Montserrat.

Güell-Devesa, Mia. (2017). «Anna Murià publicista. Les col·laboracions a La Jornada Semanal de Mèxic». *Comunicació: revista de recerca i d'anàlisi*, 119-139.

Guillamet, Jaume. (5 de gener 2017). «Una 'hemeroteca' particular per entendre l'edat d'or del periodisme català». *El País*. Recuperat de https://cat.elpais.com/cat/2017/01/04/cultura/1483566808_511878.html

Guillamet, Jaume. (1994). *Història de la premsa, la ràdio i la televisió a Catalunya*. Barcelona: La Campana.

Guillamet, Jaume. (1983). *La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Ivern, M. Dolors. (2002). *Esquerra Republicana de Catalunya. 70 anys d'història (1931-2001)*. Barcelona: Columna.

Jones, Daniel, E. (1994). «Perspectiva econòmica de la premsa diària catalana durant la II República». *Gazeta*, 1, 231-248.

Marquès, Salomó. (2000). «Ensenyament republicà vs ensenyament franquista: la repressió del magisteri». *Comunicació de les Jornades celebrades a Blanes (La Selva)*, 30.

Moreno, Vicente. «La proclamació de la Segona República». *Sàpiens*. Recuperat de <http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2011/03/11/la-proclamacio-de-la-segona-republica/>

Nash, Mary & Cifuentes, Irene. (1999). *Rojas: Las mujeres republicanas en la Guerra Civil*. Madrid: Taurus.

Navarro, Natàlia. (2009). «La inserció de les dones a la vida pública i política durant la Segona República (1931-1939)». *Eines per a l'esquerra nacional*, 9, 151-163.

Pomés, Jordi. (2000). *La Unió de Rabassaires. Lluís Companys i el republicanisme, el cooperativisme i el sindicalisme pagès a la Catalunya dels anys vint*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Planas, Jordi. (2005). *Cooperativisme i associacionisme agrari a Catalunya els propietaris rurals i l'organització dels interessos agraris al primer terç del segle XX*. Universitat Autònoma de Barcelona.

Recasens, Jaume. (2011). *Somnis en paper: Premsa i periodisme al Penedès republicà*. (1 ed.) Valls: Cossetània Edicions.

Río, Jordi. (6 de maig 2018). «República d'unitat i felicitat». *Diari ARA*. Recuperat de https://www.ara.cat/opinio/Republica-dunitat-felicitat_0_2010398958.html

Rotger, Mateu. (1993). La Segona República. «Secularització de l'ensenyança a Catalunya». Carrer dels Arbres. Revista anuari del Museu de Badalona, 4, 47-58.

Selva, Marta, i Segura, Isabel. (1984). *Revistes de dones: 1846-1935*. Barcelona: Edhasa.

Solé, Joan. (2004). *Societat d'Esbarjo, Cultura i Esports, La Principal. Llibre del centenari. 1904-2004*. Vilafranca del Penedès: Ed. Societat La Principal.

Tasis, Rafael, i Torrent, Joan. (1966). *Història de la premsa catalana*. Barcelona: Bruguera.

Tavera, Susanna. (2007). El vot de les dones a la Catalunya republicana. Dins J. Fontana, J.B. Carulla, S. Julià, C. Molinero, B. De Riquer, *Visca la República!* (1a ed., p. 139-157). Barcelona: Proa.

8- ANNEXOS

Annex 1

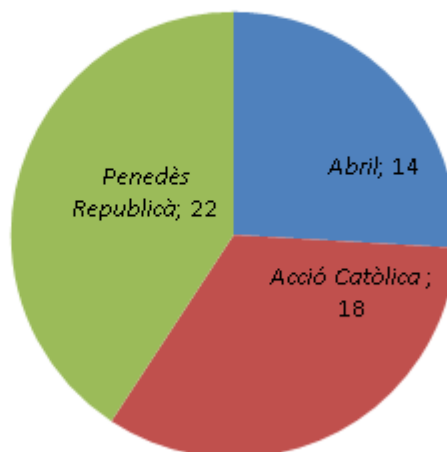
Maria Dolors Calvet.

Font: Centre de documentació VINSEUM

Annex 2

Figura 1: Quantitat d'articles per capçalera (1931-1933)

Figura 1: Quantitat d'articles per capçalera (1931-1933)

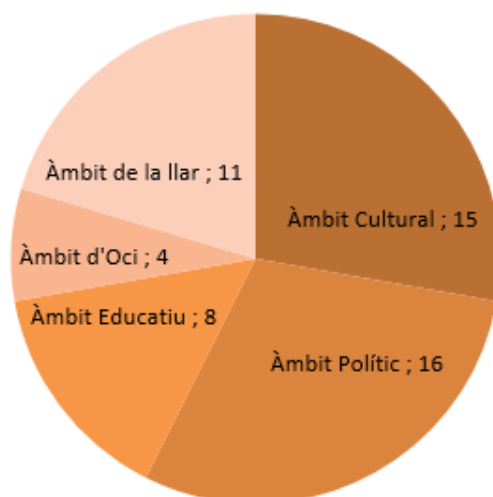

Font: Elaboració pròpia

Annex 3

Figura 2: Àmbits temàtics amb presència femenina

Figura 2: Àmbits temàtics amb presència femenina

Font: elaboració pròpia

Annex 4

Figura 3: Desglossament del total de publicacions analitzades

Figura 3: Desglossat del total de publicacions analitzades

	àmbit cultural	àmbit polític	àmbit educatiu	àmbit de la llar	àmbit d'oci i recreatiu	Total
<i>Abril</i>	2	7	0	5	0	14
<i>Acció Catòlica</i>	9	3	2	2	2	18
<i>Penedès Republicà</i>	4	6	6	4	2	22
Total	15	16	8	11	4	54 publicacions

Font: elaboració pròpia

Annex 5

Figura 4:Taula d'articles

<u>CAPÇALERA</u>	<u>DATA</u>	<u>NÚMERO</u>	<u>ÀMBIT</u>	<u>AUTOR</u>	<u>TÍTOL</u>
<i>Penedès Republicà</i>	25/4/1931	727	recreatiu	C. Juncosa	«Una visita interessant»
<i>Penedès Republicà</i>	9/5/1931	729	polític	-	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Penedès Republicà</i>	23/5/1931	731	educatiu	-	«Manifest de la C.P de dames de l'A.P de l'E.C a les dones de Catalunya»
<i>Penedès Republicà</i>	13/6/1931	734	recreatiu	-	«Una excursió interessant»
<i>Penedès Republicà</i>	25/6/1931	736	cultural	M. de J	«Prec a la dona vilafranquina»
<i>Penedès Republicà</i>	30/6/1931	738	llar	-	«El segur de maternitat»
Penedès Republicà	1/12/1931	746	cultural	F.B	«Associació de música de Vilafranca. L'arpista Rosa Balcells»
<i>Penedès Republicà</i>	26/3/1932	752	polític	-	«Organitzant el districte»
<i>Penedès Republicà</i>	16/4/1932	753	llar	-	«Agrupació de cultura de la dona. Lliçons de cuina»
<i>Penedès Republicà</i>	3/5/1932	754	llar	J. LI	«Agrupació de cultura de la dona. Lliçons de cuina»
<i>Penedès Republicà</i>	20/5/1932	756	llar	-	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Penedès Republicà</i>	24/6/1932	761	educatiu	-	«Llegint Dra. Montessori»
<i>Penedès Republicà</i>	1/7/1932	762	polític	Enriqueta Gallinat	«La mujer»
<i>Penedès Republicà</i>	8/7/1932	763	educatiu	-	«Textos montessorians»
<i>Penedès Republicà</i>	10/7/1932	776	llar	-	«Agrupació de cultura de la dona»

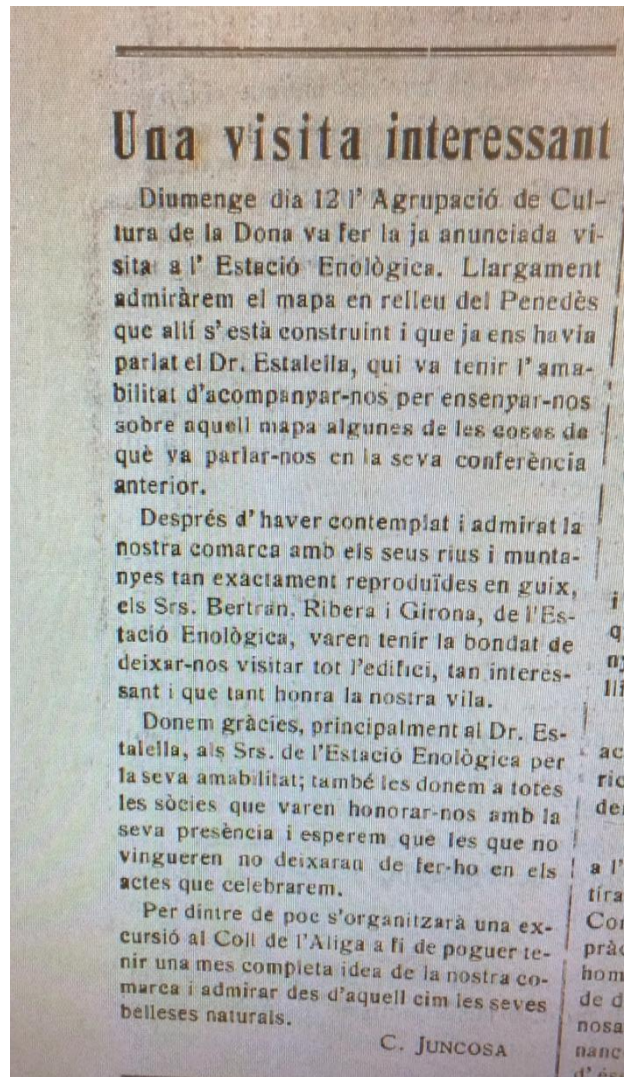
<i>Penedès Republicà</i>	2/12/1932	784	polític	-	«Un gobierno feminista»
<i>Penedès Republicà</i>	16/12/1932	786	educatiu	N.P	«Enseñanza laica»
<i>Penedès Republicà</i>	21/4/1933	804	polític	-	«La política de la mujer»
<i>Penedès Republicà</i>	2/6/1933	808	educatiu	-	«El mètode Montessori»
<i>Penedès Republicà</i>	29/9/1933	821	cultural	Maria Dolors Calvet	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Penedès Republicà</i>	20/10/1933	824	cultural	Maria Carreras	«Desig»
<i>Penedès Republicà</i>	17/11/1933	826	polític	-	«¡Mujer!»
<i>Abril</i>	10/10/1931	8	polític	Josep Juvé	«El vot de la dona»
<i>Abril</i>	17/10/1931	9	llar	-	«Agrupació de la cultura de la dona »
<i>Abril</i>	28/11/1931	15	llar	-	«Conferència »
<i>Abril</i>	23/4/1932	35	cultural	C. Llorach	«El dia del llibre »
<i>Abril</i>	23/4/1932	35	llar	-	«Informació. Clases de cuina »
<i>Abril</i>	21/5/1932	39	polític	Anna Murià, M ^a Dolors Bargalló, M ^o Arquimbau, etc...	«Manifest. Per un Front Únic Femení Esquerrista»
<i>Abril</i>	21/5/1932	39	llar	J. LI	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Abril</i>	28/5/1932	40	polític		«La nostra actuació»
<i>Abril</i>	8/10/1932	59	llar	La junta de l'Agrupació	«Agrupació de la cultura de la dona»
<i>Abril</i>	11/3/1933	81	polític	Maria Dolors Bargalló	«Les dones en la política»
<i>Abril</i>	18/3/1933	82	polític	-	«A la dona vilafranquina»
<i>Abril</i>	14/4/1933	86	cultural	C. LI	«La diada de llibre»

<i>Abril</i>	11/11/1933	115	polític	-	«La dona i les esquerres»
<i>Abril</i>	16/11/1933	116	polític	-	«Dona!»
<i>Acció Catòlica</i>	25/4/1931	1157	recreatiu	C. Juncosa	«Una visita interessant»
<i>Acció Catòlica</i>	6/5/1931	1160	polític	-	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	23/5/1931	1161	educatiu	-	«Crida a les dones catalanes»
<i>Acció Catòlica</i>	20/6/1933	1165	recreatiu	-	«Associació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	11/7/1931	1168	cultural	M. de J	«Prec a la dona vilafranquina»
<i>Acció Catòlica</i>	24/10/1931	1183	cultural	M.D	«Una conferència»
<i>Acció Catòlica</i>	5/12/1931	1189	cultural	-	«La música. Concert Rpsa Balcells»
<i>Acció Catòlica</i>	5/3/1932	1202	cultural	Caritat Giraudier	«Propaganda cultural catòlica»
<i>Acció Catòlica</i>	18/3/1932	1204	cultural	Rosa Parera	«L'infant abandonat»
<i>Acció Catòlica</i>	23/4/1932	1209	cultural	C. Llorach	«El dia del llibre»
<i>Acció Catòlica</i>	30/4/1932	1210	llar	-	«Associació de cultura de la dona. Lliçons de cuina»
<i>Acció Catòlica</i>	2/10/1932	1232	llar	-	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	19/1/1933	1247	cultural	-	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	11/3/1933	1255	educatiu	Emília Codorniu	«A propòsit del problema de l'ensenyament »
<i>Acció Catòlica</i>	15/4/1933	1260	cultural	C. Llorach	«Associació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	30/9/1933	1284	cultural	Maria Dolors Calvet	«Agrupació de cultura de la dona»
<i>Acció Catòlica</i>	11/11/1933	1290	polític	-	«Les dones a les urnes»

Acció Catòlica	18/11/1933	1291	polític	-	«Dones: no voteu l'esquerra»
----------------	------------	------	---------	---	------------------------------

Font: elaboració pròpia

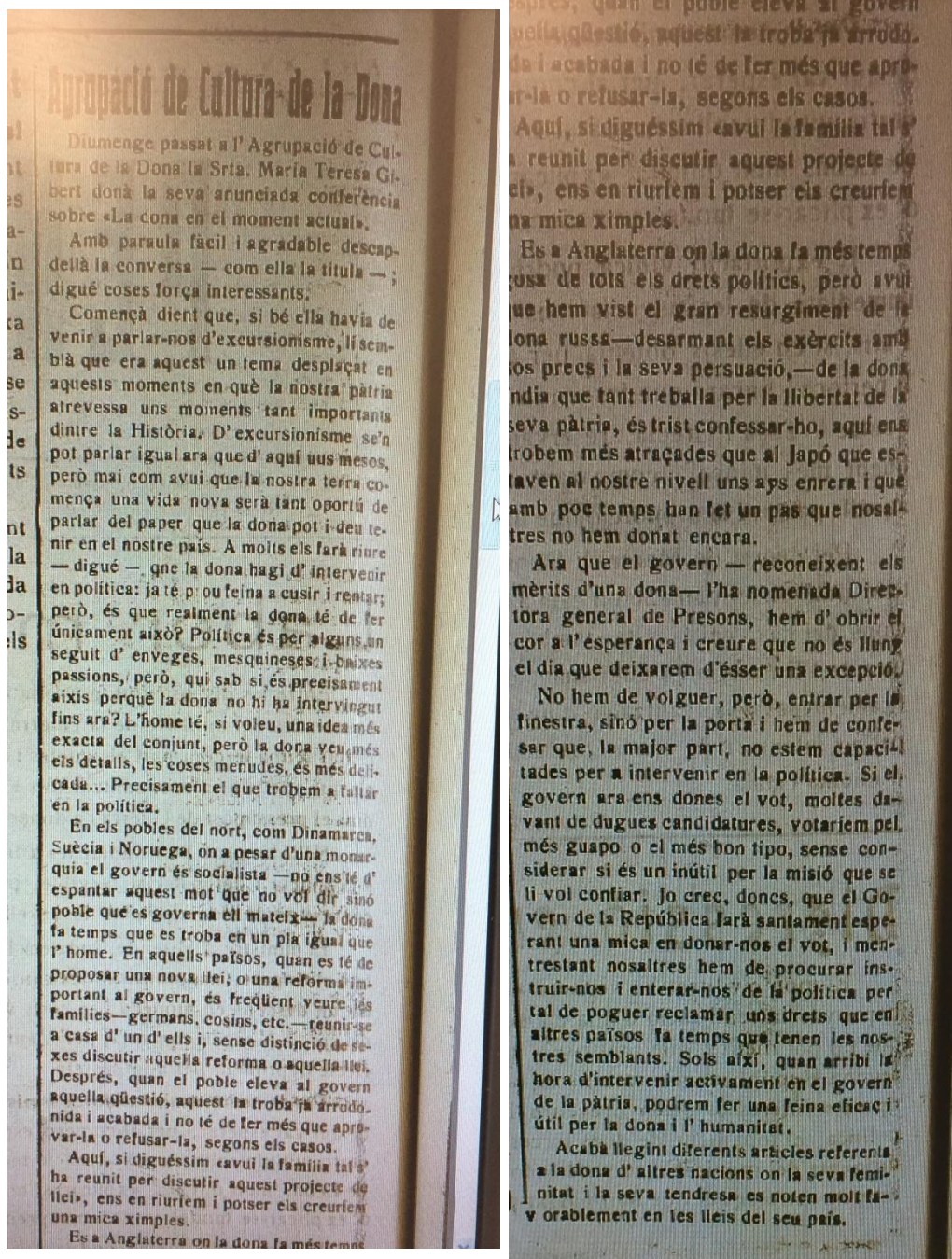
Annex 6

25 d'abril de 1931

Font: *Penedès Republicà*

Annex 7

9 de maig de 1931
Font: Penedès Republicà

Annex 8

Manifest de la C. P. de Dames de l' A. P. de l' E. C. a les dones de Catalunya

Amigues totes:

Durant aquests anys de Dictadura, ha mort una dama, honor de la nostra terra, la senyora Ramona Guix, la qual va donar proves de son amor a la cultura catalana deixant un immoble de la seva propietat a l' A. P. de l' E. C., disposant en son testament que fos dedicat a expandir el coneixement de la llengua catalana.

I com sia que la benemèrita Associació té vinculada en una Comissió Permanent de Dames la representació del nostre sexe, recollim el gèst exemplar de la senyora Ramona Guix i volem honorar-la i perpetuar-ne la memòria mitjançant una Institució que porti el seu nom.

A aquest fi ens proposem de crear una Escola Popular Catalana per a nenes i instal·lar-la al mateix xalet llegat per la finada o bé, si l'habilitació d'aquest oferís grans dificultats o exigís despeses excessives, en algun altre local de la mateixa barriada.

Cal, doncs, posar mà a la feina. Contem ja amb la cessió gratuïta del xalet de referència cas d' ésser aquest local preferit a tot altre, però hem de buscar i trobar els mitjans per a convertir-lo en un lloc

ben apropiat, ventilat, alegre, ben femení. Aquests mitjans els hem de demanar principalment a les dones, com honor que seria pel nostre sexe que ell sol es bastés per a cobrir-ne les corresponents despeses, sense que això signifiqui menyspreu ni refús d'altres generositats.

¿Quina és la dona catalana que ens negarà un donatiu per modest que sigui? Si ajuntem l'esforç de totes tenim la seguretat d' assolir un èxit esclatant.

Subscriuiu-vos, dones, tot seguit, aportant la vostra ofrena i procureu també sumar-hi les de les altres dones de la vostra família, de les vostres amistats, de les vostres relacions de tota mena. Expliqueu-los el mòbil nobilíssim de l' empresa que iniciem i aprofitem l' exemple que ens en dona la dama desapareguda.

Per altra part es tracta de la creació de una Escola de caràcter popular, de la qual s'han de beneficiar les nenes que pertanyen als estaments de possibilitats més modestes; aquelles que un cop grans han de lluitar per la vida més durament, més desarmades.

No reconeixem totes que la major part dels problemes femenins els resoldrà la escola? No sabem totes els avantatges que la cultura proporciona a la dignitat femenina?

Incorreran en gran responsabilitat les dones que amb mitjans per a fer-ho, per migrats que siguin, no sentin l' impuls de cooperar a la creació d'un nou fogar defensiu de la cultura de les noies.

En donar-los la mà perquè puguin enlairar-se, serem nosaltres mateixes les que ens enlairarem amb elles a un pla superior, guanyant a l' ensens en la nostra pròpia estimació.

I convençudes com estem que la instrucció i l'educació no han d' ésser un privilegi de les classes benestants, és per això que orientem aquesta fundació vers les famílies de més modesta posició, procurant que sigui absolutament gratuïta, si els mitjans que recollim hi abasten.

Ens negareu l'ajut que us demanem? No podem creure-ho!

n
di
af
pe
de
nos
ens
oblic
i que
anya
va de
pagar
la rea
Aques
regido
lament
F
tacions
cedents
V
Vi
J. Escla
AJUNTA
Con
l' Ajuntam
bada en la
bles respo
i que, cont
cant la veri
Co qu
coneixemen
Visqu
Vilafra

s'han de beneficiar les nenes que pertanyen als estaments de possibilitats més modestes; aquelles que un cop grans han de lluitar per la vida més durament, més desarmades.

No reconeixem totes que la major part dels problemes femenins els resolrà la escola? No sabem totes els avantatges que la cultura proporciona a la dignitat femenina?

Incorreran en gran responsabilitat les dones que amb mitjans per a fer-ho, per migrats que siguin, no sentin l'impuls de cooperar a la creació d'un nou fogar defensiu de la cultura de les noies.

En donar-los la mà perquè puguin enlairar-se, serem nosaltres mateixes les que ens enlairarem amb elles a un pla superior, guanyant a l'ensem en la nostra pròpia estimació.

I convençudes com estem que la instrucció i l'educació no han d'ésser un privilegi de les classes benestants, és per això que orientem aquesta fundació vers les famílies de més modesta posició, procurant que sigui absolutament gratuïta, si els mitjans que recollim hi abasten.

Ens negareu l'ajut que us demanem? No podem creure-ho! Us esperem!

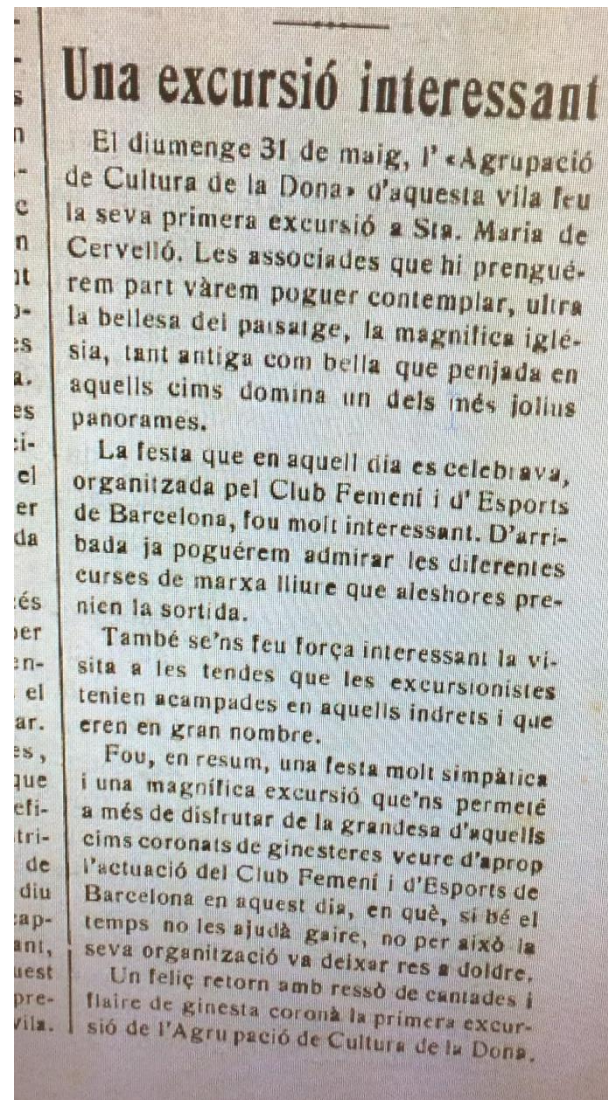
(Signa tota la Comissió Permanent)

La primera llista de les vilafraquines que han res aquest Manifest és la seg

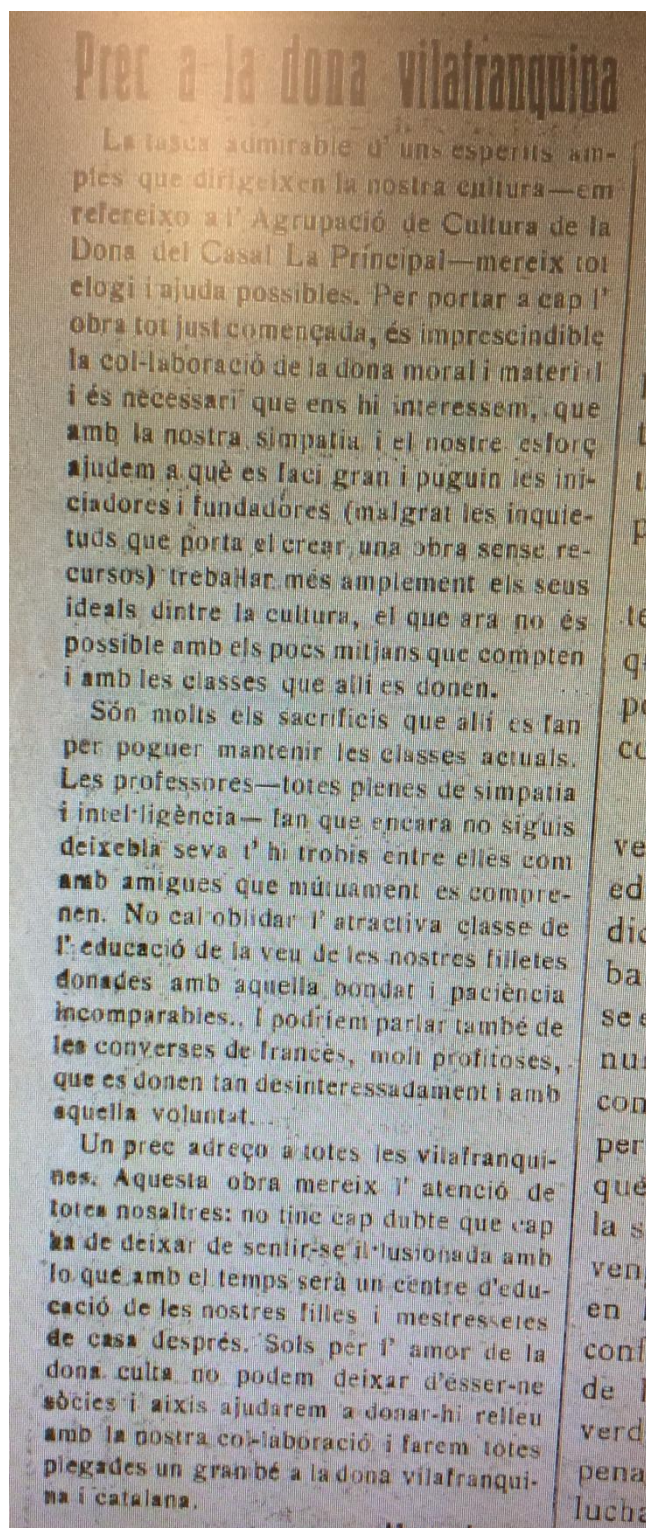
Josepa Vives	5
Júlia Grau	5
M. ^a Dolors Ximénez	5
Cecilia Llorach	5
Elvira Regull	2
Juanita Llorach	2
Magdalena Pagès	2
Antònia Surià	5
Clara Burrel	3
Remei Batlle	5
Aurora López	5
Maria Carbonell	5
Carme Canpelles	5
Maria Serdà	5
Carme Esteva	5
Teresa Vives	2
Carme Milà	2
Matilde Batlle	5
Maria Brunet	5
Carme Buhigas	5
Conxita Torrents	2
Maria Mogino	5
Carolina Ferrari	2
Emilia Bruna	2
Assumpció Alaio	5
Lúcia Morera	2
Lidia C. de Ferrer	2
Mercè Güell	2
M. ^a del Carme Garriga	5
Rosa Mascaró	5
Antònieta Feliu	5
Almirall	5

23 de maig de 1931
 Font: *Penedès Republicà*

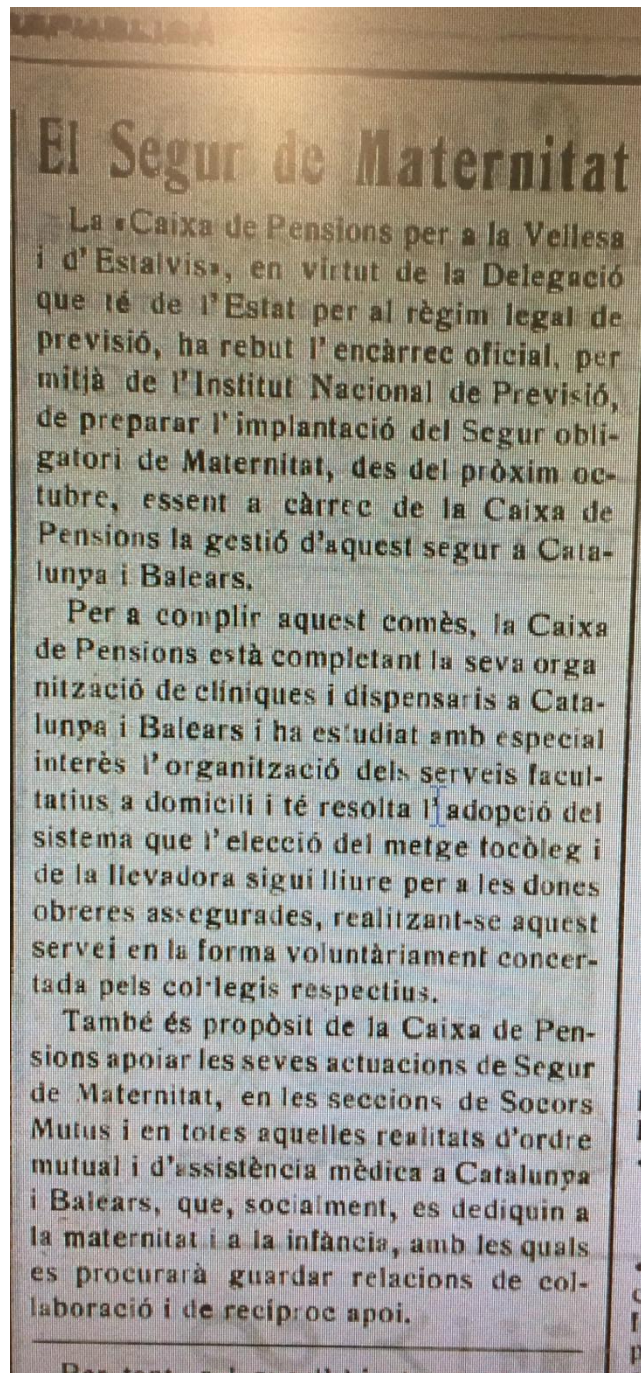
Annex 9

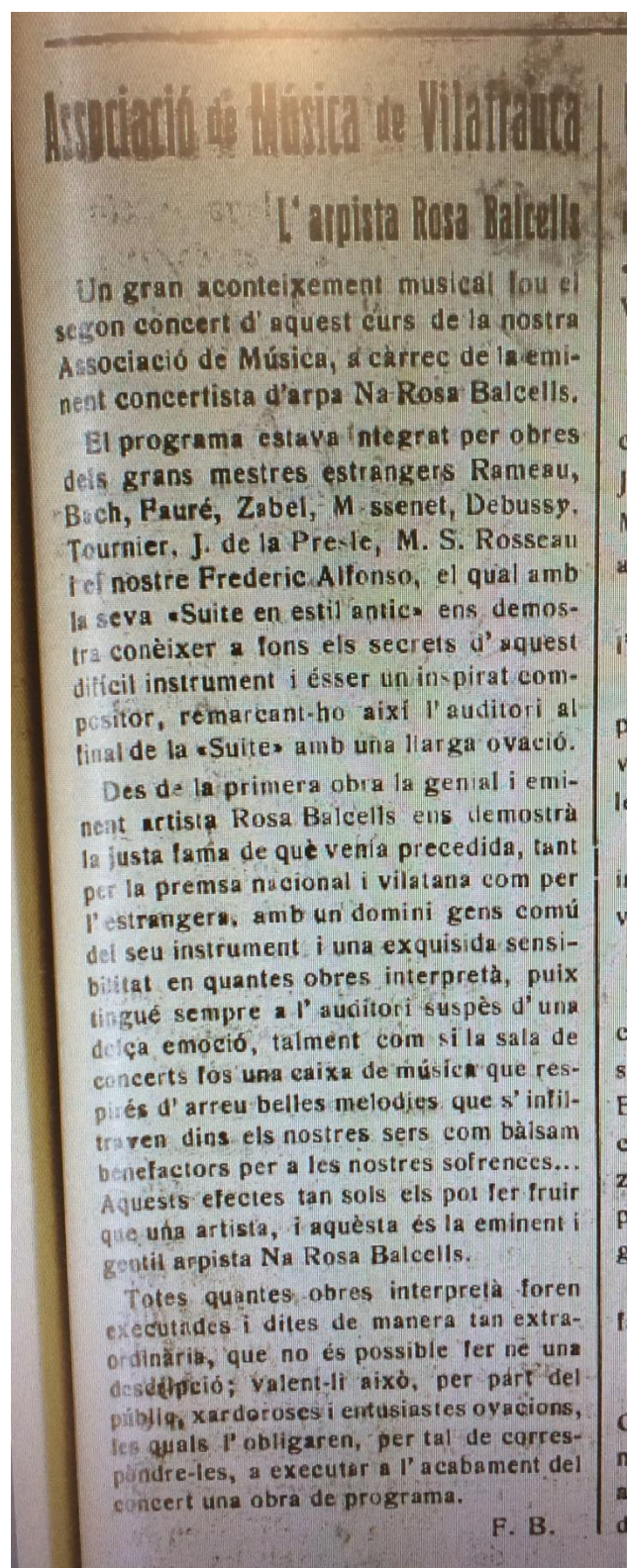
13 de juny de 1931
Font: *Penedès Republicà*

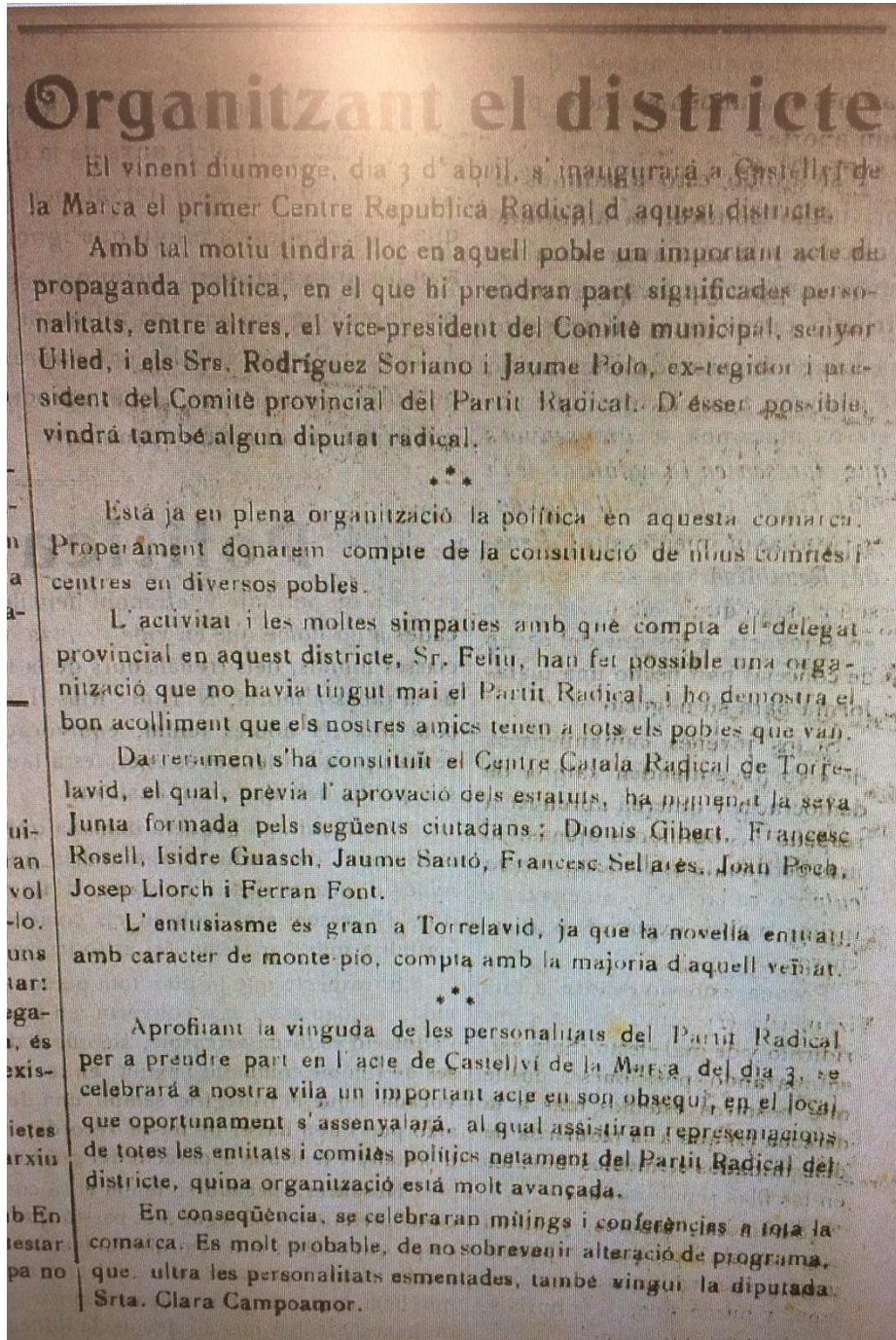
25 de juny de 1931
Font: *Penedès Republicà*

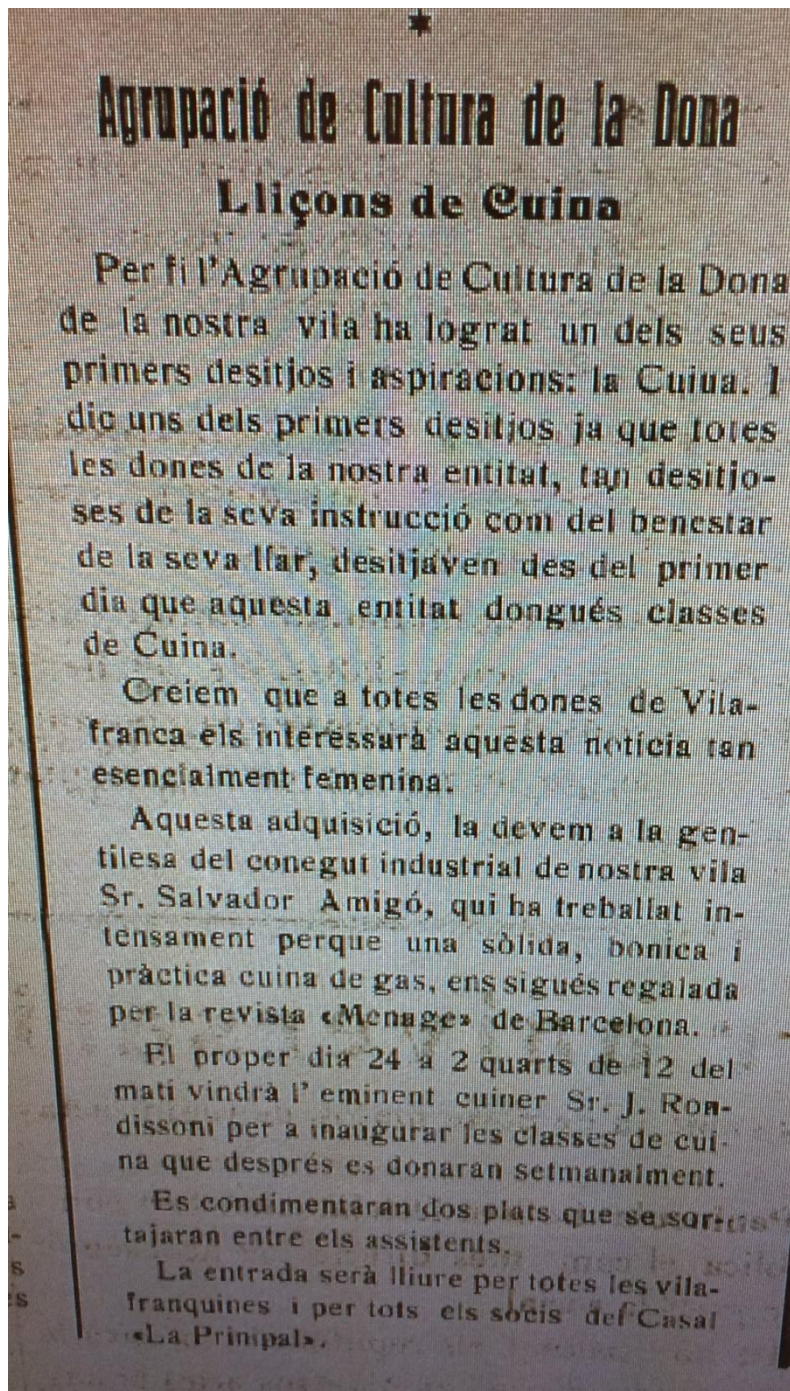
30 de juny de 1931
Font: *Penedès Republicà*

1 de desembre de 1931
Font: *Penedès Republicà*

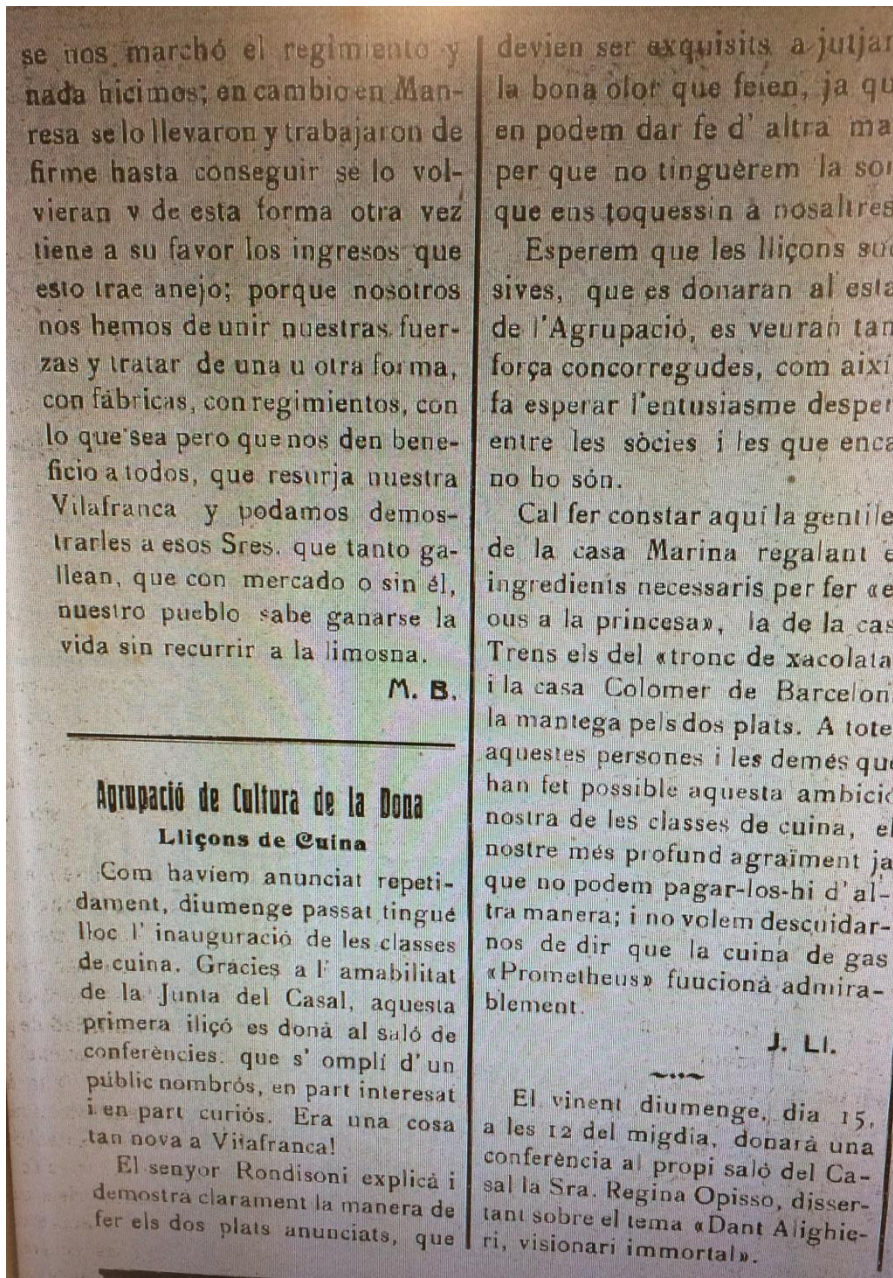

26 de març de 1932
Font: *Penedès Republicà*

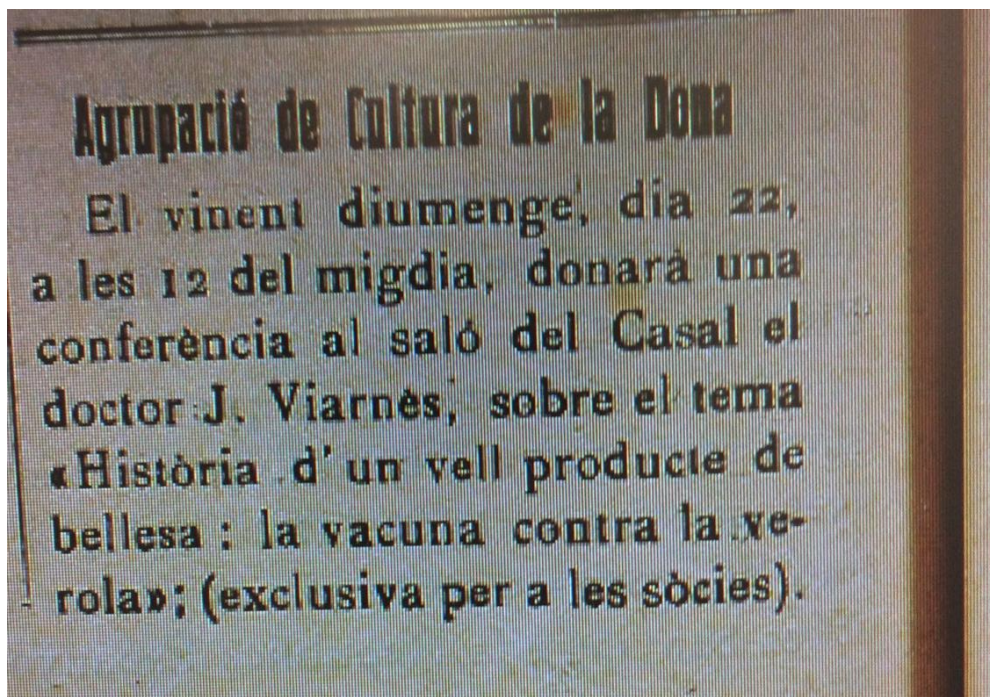
16 d'abril de 1932
Font: *Penedès Republicà*

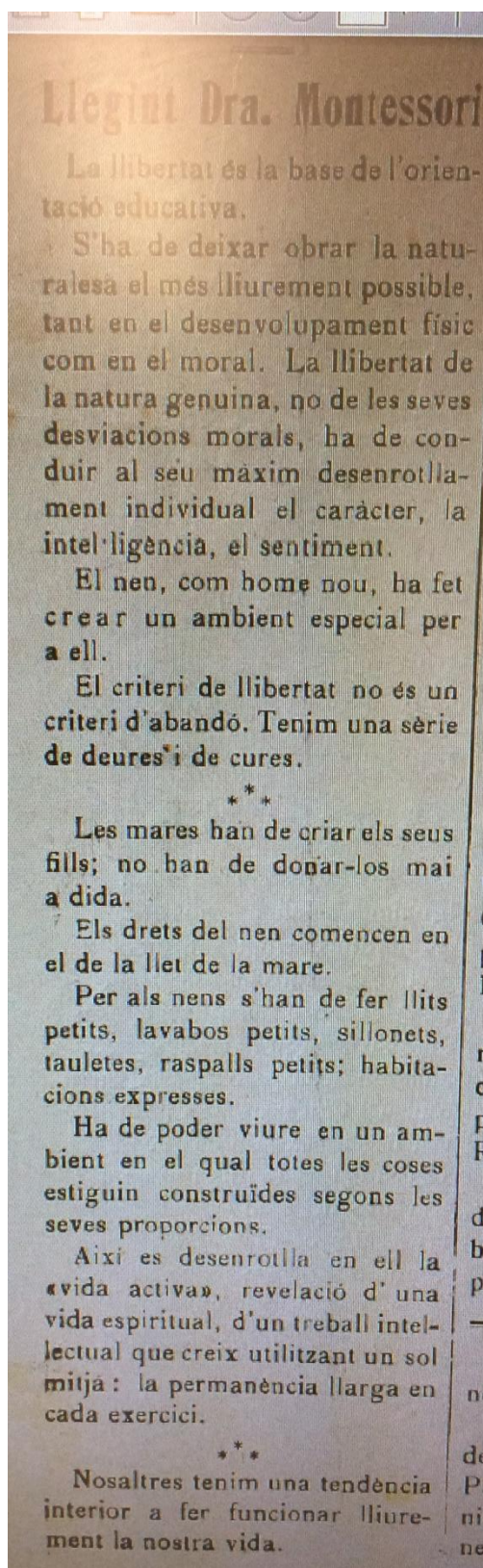

3 de maig de 1932
Font: *Penedès Republicà*

Annex 16

20 de maig de 1932
Font: *Penedès Republicà*

24 de juny de 1932
Font: *Penedès Republicà*

La Mujer

¡Pobre condición es la que tenía la mujer en el régimen nefasto de la felizmente derrocada monarquía!

No se la consideraba como un ser pensante, sino como una cosa. La República, que es libertad, laicismo, emancipación, derecho y también deber, nos ha trocado en ciudadanas; esto es, en seres con las mismas prerrogativas que los hombres, y por esto nosotras debemos laborar para el engrandeci-

miento de la República, que es el de la propia patria.

Hemos de separarnos de los elementos retardatarios que sólo quieren nuestra esclavitud; hemos de ingresar en las filas republicanas interesándonos de cuanto afecte a la cultura ciudadana, modelando la figura de la libertad, que no es ir contra ninguna religión, sino respetarlas todas.

Enriqueta Gallinat

1 de juliol de 1932
Font: *Penedès Republicà*

Textos montessorians

El nen s'ha de transformar en adulte *per formació*, no per imitació.

* * *

S'ha de tendir a isolar les percepcions; en les «llicions» sensorials.

Una «llició» dura sols uns segons. El nen queda en llibertat en la lliure elecció i en la repetició de l'exercici, així com en les successives activitats espontànies, associatives i reproductores.

Una llició ha d'ésser un contacte determinat amb el món exterior, distingit dels múltiples contactes indeterminats que el nen rep continuament de l'ambient. Els contactes determinats inicien l'ordre, perquè amb la tècnica de l'isolament comença a distingir una cosa d'una altra.

* * *

Les malalties principals que s'adquireixen a l'escola són l'escoliosi (desviació de la columna vertebral) i la miopia.

I el *surménage* (fatiga; esgotament nerviós).

Sols el fer interessant i agradable el treball, fer que el treball produís alegria en lloc de pena, eliminaria el *surménage*.

8 de juliol de 1932

Font: *Penedès Republicà*

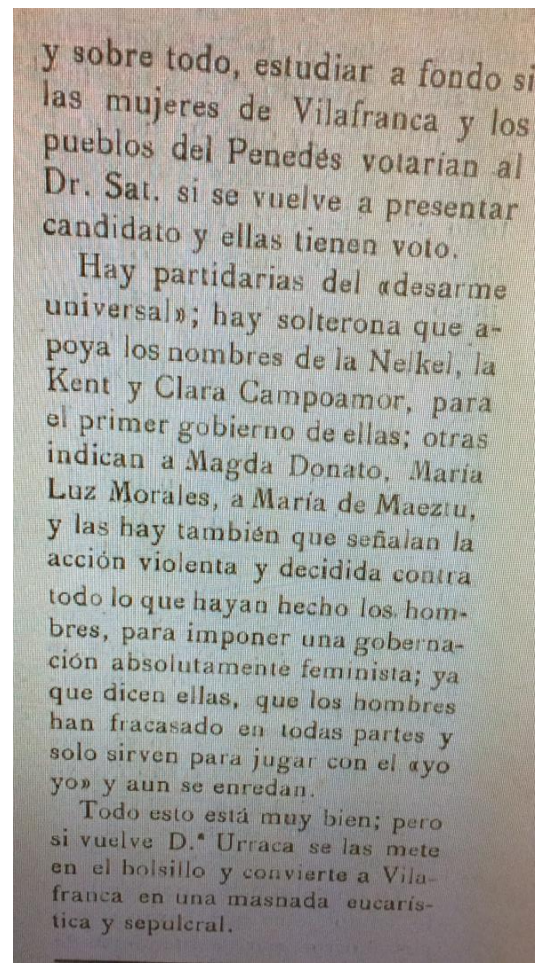
Annex 20

«Agrupació de Cultura de la Dona». —
Diumenge, dia 9, a les 12 del migdia:
Conferència a càrrec del doctor D. Sabater,
qui parlarà de la «Vida sensitiva i
caràcter de l'infant», sols per les sòcies.

El domingo llegaron a Vilafranca las
fuerzas del Regimiento n.º 18, proceden-
tes de Tarragona, mandadas por el coro-
nel de Infantería D. Julio Rivera Atienza.

10 de juliol de 1932
Font: *Penedès Republicà*

Annex 21

2 de desembre de 1932
Font: *Penedès Republicà*

Enseñanza laica

Son incalculables los beneficios que reportará a la Sociedad la enseñanza laica, y muy especialmente para la juventud, por cuanto a ella, desde la niñez, se le hará comprender que es la única en que para todos los futuros actos de la vida, está impregnada de la realidad, y, por ende, juzgada como estrella de salvación de la humanidad, exenta de prejuicios y, por lo tanto, libre de toda clase de fanatismos.

La escuela laica no cohibe, no obstruye ni lastima intereses creados, regenera al hombre en el sentido de libertarlo del ambiente en que se halla envuelto del fanatismo e hipocresía, colocándolo al nivel de libertad a que tiene derecho a disfrutar.

La escuela laica instruye, educa, y no destruye los cerebros de la juventud, dejando que el alumno sea libre de sus sentimientos, proceda con entera libertad moral y físicamente, y se instruya a la moderna, esto es, sin limitaciones de ningún género y con arreglo a las normas de conducta que el laicismo le ha trazado. - N. P.

16 de desembre de 1932
Font: *Penedès Republicà*

La política de la mujer

Mientras los hombres republicanos se destrozan mutuamente por ambiciones y egoísmos mal entendidos, provocados por los "arrivistas", las derechas políticas organizan las fuerzas mujeriles en las capitales de España.

Creóse en la "Acción Popular" la "Sección Femenina", que al-

canza hasta la fecha a 35.000 las afiliadas.

Su organización es perfecta. Han formado Comités de distrito, de barrio, de calles y delegadas de casas. En las parroquias, las instruyen y orientan. La oficina central del censo y control no cesa un momento.

Personalmente visitan piso por piso, delegadas de la «Acción Femenina», a las inquilinas, y después de recordarlas que tienen voto, tratan de convencerlas para que lo den a las derechas, defensoras de la religión y de la patria, de la moral y del orden, etc., les dejan hojitas con instrucciones electorales, les invitan a que compren sus diarios, recogen la firma de adhesión de las convencidas, y les dicen, en fin, dónde han de acudir caso de que tengan necesidad de aclaraciones o dudas.

Vean los buenos republicanos, si debe continuar esa vergonzosa situación de ataque y personalismo impropios de la dignidad republicana.

Autoridad mal ejercida

21 d'abril de 1933
Font: *Penedès Republicà*

Annex 24

EL MÈTODE MONTESSORI

Segueix encara a Barcelona el Curs Internacional professat per la pròpia Doctora Montessori amb assistència d'alumnes de diverses nacions europees i asiàtiques.

La Doctora Montessori en les seves conferències d'ara haurà explanat el Mètode Montessori complet, detallant-ne per primera volta la seva aplicació més avan-

çada als cursos elementals, i presentant el material corresponent.

A fi de no deixar passar aquesta gran ocasió i de fer possible l'adaptació més perfecta, immediata, a l'Escola Montessori de la nostra vila, la seva directora senyoreta Júlia Grau s'hi inscriví i assisteix a les classes que duraran fins el mes de juny.

Sol·licità i obtingué de la benemèrita «Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana» la beca de la matrícula al dit Curs internacional, valorada en cinc-centes pessetes. L'Ajuntament de Lleida, ciutat d'on procedeix la senyoreta Grau, l'havia també honorada amb la seva delegació.

Ací la substitueix, mentrestant a la seva classe al Casal de Nens tan ben situat al Tívoli, la senyoreta Amada Messeguer, també Mestra titular.

La Junta del Patronat ho ha comunicat a tots els seus socis invitant-los a aportar a l'Escola Montessori alguns nous alumnes, especialment que no hagin encara començat a anar a estudi, planter indispensable per a possibilitar totes les millores a aquella institució pedagògica.

2 de juny de 1933
Font: *Penedès Republicà*

Annex 25

Agrupació de Cultura de la Dona

Ja som a la tardor. El temps comença a fresquejar. Minva la claror; i, amb ella, les tardes es van escursant i s'allarguen les vetlles...!

Això ens fa recordar aquelles hores d'aprofitament i de goig moral amb què l'Agrupació de Cultura de la Dona acull les seves associades.

Si; és hora ja que pensem a recomençar la nostra tasca cultural, que l'istiu va interrompre breument, i la que des de la seva iniciació tan bons fruits ha donat i que tan bon acolliment està assolint entre les dones, mares i filles, d'esperit selecte i sanes ambicions culturals, convilatanes.

Remembrem amb elles, aquelles classes de gramàtica i aritmètica tan profitoses per a les noietes que treballen; aquelles de català iniciades el curs passat amb tan d'èxit i nombrosa assistència; les d'idiomes (anglès i francès), d'una organització que permet l'assistir-hi amb una apreciable economia per a les associades; aquelles lliçons de cuina tan concorregudes i plenes d'atractiu; les classes de tall i confecció, darrerament reempreses per una nova professora que ens ofereix una pràctica i distinció remarcables; i finalment la d'aquell estol de nenes que amb els seus jocs rítmics i els seus cants, en tant es van musicalitzant, ens omplen «la Cultura» d'alegria i de festal

ra» d'alegria i de festal

Ja som a la tardor. Uns dies més i som a l'Octubre amb el començament de curs.

S'obriran de nou les nostres aules i amb goig tornaran a llurs tasques professores i deixebles, compenetrades. Unes i altres, grans i petites, totes ho esperen amb alegria!

Cal veure la il·lusió amb la qual les nostres menudes ens aturen pel carrer a cada pas preguntant, amb ulls encuriosits i veu decidida: Senyoreta, quan començaran a la Cultura? Encara no hi podem anar?; o sentir d'altres més temeroses que s'acosten amb l'incertitud en l'esguard, intens i blau com una promesa de entremaliadura: Em voldrà, senyoreta, els dijous a la classe de rítmica?

I és amb aquest goig, que no volem amagar, el de saber que les nostres classes són així desitjades, que ens alentem per a la realització de noves orientacions, avui interessades en la formació física de les nostres petites; ens referim a les classes de gimnàstica, que gràcies a les facilitats de direcció amb què gentilmente se'ns ha ofert un experimentat professor de la nostra vila, s'inauguraran a la terrassa del nostre local, en començar la segona quinzena del proper mes d'Octubre.

D'aquestes, junt amb les altres classes ja esmentades i quan els projectes d'ensenyament per al curs 33-34 quedin organitzats definitivament, en publicarem l'horari, amb la llista de professors, preus de matricules, etc., per tal de facilitar l'assistència a les associades i altres senyores i senyoretes que desitgin fer-se sòcies i matricular-s'hi.

M.ª D. C.

Sobrant del número anterior per manca d'espai

29 de setembre de 1933
Font: *Penedès Republicà*

DESITGS

(SONET)

Sobre eixes aigües manses cristallines,
baix aquest cel blavé i aire joliu,
voldria fer-hi ja per sempre el nuu,
tu el meu coixi, dolça aigua que rondines.

I el cel tan llis color de coses fines,
faria de teulada al meu caliu;
i aquest airet que rasca de tan viu,
serien les carícies més divines.

També l' aigua em faria de breçol,
junt amb l' airet que passa com un vol,
i el cel fóra teulada i fóra llum;
i a la nit la lluneta tan riallera
baixaria depressa tafanera
a posàs sobre meu sense volum.

MARIA CARRERES

20 d'octubre de 1933
Font: *Penedès Republicà*

¡MUJER!

Tú quieres la paz. ¡Has sufrido tanto por la guerra!

Esta hoguera ha sido encendida en España en muchas y diversas épocas.

El fanatismo—saliendo por la causa de dinastías, en defensa de reyes cretinos y envilecidos—asoló pueblos y aldeas de España. ¿Cuánta sangre han costado los Borbones?

Estos no volverán. ¡No deben volver! Por la paz, debes votar a la República del 12 de Abril.

Por tu sosiego, por el recuerdo de aquellas madres angustiadas que perdieron a sus hijos en las maniguas de Cuba y en los pedregosos terrenos del Rif, vota por la República.

Si no conoces la historia, no

puedes recordar, y de tu cultivada ignorancia se sirve el clericalismo para abusar de tu fé.

¡Mujer! Mira bien lo que vas a hacer.

Es necesario que pienses que tu voto puede traer consecuencias angustiosas para España; que de sus sentimientos conciliadores y sensatos, ha de surgir el recto concepto de equilibrio social y político que sustenta el Partido Radical, y que la República te dió reivindicaciones y derechos para dignificar tu condición de mujer.

Recuerda también que el Partido Radical ha defendido en las Cortes Constituyentes el servicio voluntario o la reducción del servicio militar a seis meses, proposiciones que no prosperaron por oponerse Azaña, los socialistas y la Esquerra Catalana.

¡Mujer! Recuerda todo esto y **VOTA al PARTIDO RADICAL!**

17 de novembre de 1933
Font: *Penedès Republicà*

El vot de la dona

El pop reaccionari ha sortit del seu cafau fastigós i ha allargat els seus braços-tentacles amb una extremitud de satisfacció i de revenja. Les dones, amb el vot, podran ésser una arma utilíssima, i potser decisiva, per deturar i vèncer l'allau de liberalisme, d'esquerrisme peccador, que s'ha abocat damunt Catalunya i tot Espanya. Perquè és evident que un bon tant per cent de dones del nostre país, està sota el domini del clericalisme, que fins ara, recolzat en les monarquies autocràtiques i dictatorials, havia dominat en les esferes socials i polítiques dels homes.

L'escola, primer, i el confessionari després —aquest mitjà poderós que el catolicisme professional ha emprat en tot temps per corrompre les consciències dels incauts, sobretot dels incauts amb diner, que tots els esperits oberts als sentiments de la sagrada llibertat de consciència, han de combatre amb la ploma, amb la paraula o amb la gasolina, si precisa—, han minat profundament la vida social de la dona, catequizant-li el cervell, fins a fer-les instruments dòcils i inconscients, com ninots de ventríloc, de la causa clerical.

Els socialistes espanyols, sector decisiu a les Corts Constituents en pro del vot femení, per donar-se el gust de veure triomfar un punt mínim del seu programa de partit—en canvi no gosen, porugament, d'encarar-se amb altres punts capitals pel millorament econòmic de l'obrer, que també són al seu ideari—no han reparat en la parcialitat que representa actualment, concedir sense limitacions, el vot a la dona. En canvi, prou hi han reparat els cavernaris basco-navarresos i s'han afanyat a votar l'article de la Constitució republicana, que amb un excès de puritanisme i bona fe democràtica, ha posat en mans dels enemics de la República, una eina perillosa per socavar-li el terreny.

Algú podrà creure en dir tot això, que som contraris que el dret, potser el més elevat, de ciutadania que l'home té dintre un país civilitzat i democràtic, es faci extensiu a l'altre sexe. Ben al revés. Tant de bo que la dona espanyola, i particularment la catalana, estés ja suficientment capacitada per discórrer de política i religió amb criteri propi! Tots sabem, per dissort, fins on arriba i per on arriba, en termes generals, aquell criteri. Hauriem trobat més assenyadíssim i just, concedir el vot femení a les que poden ésser excepció per tenir títol acadèmic o exercir professions liberals.

Aquest hauria estat el camí evolucionista i lògic per arribar a la total incorporació de la dona, a la plena responsabilitat civil.

Malgrat tot, queda l'esperança que la dona, en obrir-li abastament el camp dels seus drets polítics, trobi el mitjà d'alliberar-se de l'esclavitud espiritual a què fins ara les havien tingut sotmeses els poders detentors de totes les llibertats.

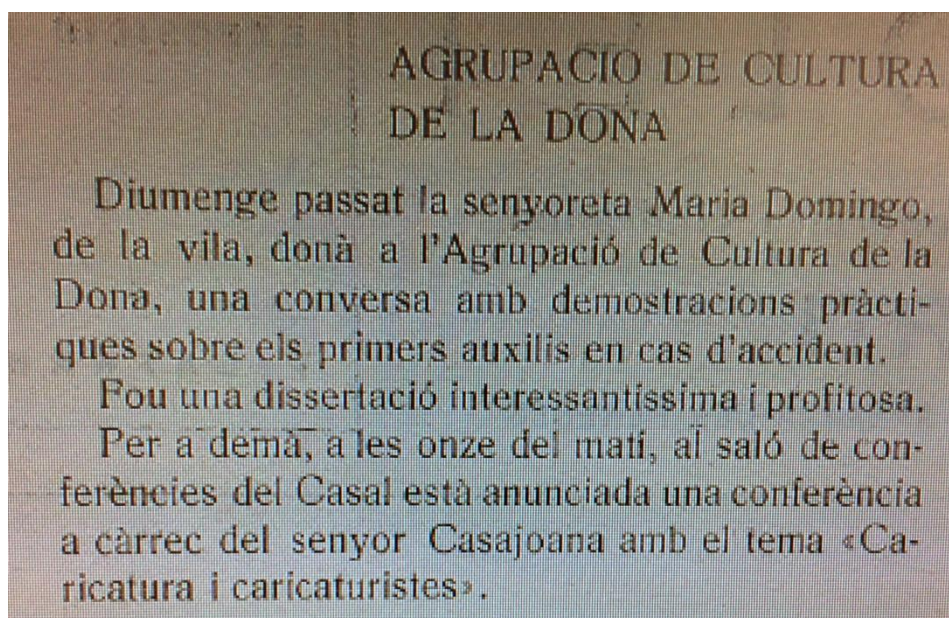
Sigui com sigui, però, el vot femení, és un fet consumat i un possible perill per al nou règim que la República podia molt bé estalviar-se. No hem de retrocedir per aixó. El gran i admirat periodista «Heliófilo», diu que sols el temps podrà dir-nos si és un encert genial o un salt donat a les tenebres. Cal, doncs, que les entitats polítiques d'esquerra, sense distinció, es disposin a crear seccions femenines i emprenguin amb l'ajut de totes aquelles persones i elements que es puguin utilitzar amb eficàcia, una croada laica, mitjançant el miting, la conferència, l'article i fins la discussió convincent i amable a la llar, per tal que el vot concedit a la dona, no sigui el salt a les tenebres, on dominarà sempre la reacció antirepublicana, sinó l'encert genial que farà penetrar la llum de la llibertat, del dret i de la justícia, a totes les consciències.

JOSEP JUVÉ

10 d'octubre de 1931

Font: *Abril*

Annex 29

17 d'octubre de 1931

Font: *Abril*

Annex 30

CONFERÈNCIA

L' Agrupació de Cultura de la Dona del casal «La Principal», vist l' èxit obtingut amb les dues anteriors conferències donades per la senyoreta Domingo, n' ha organitzat una tercera —que serà seguida d' altres— per al diumenge vinent, a dos quarts d' onze, sobre «l' habitació del malalt, ventilació, llit, manera de fer-lo; pentinar el malalt, etc.».

28 de novembre de 1931

Font: *Abril*

EL DIA DEL LLIBRE

El dia del llibre és un dia assenyalat, potser més que cap altre, que totes hauriem de festejar amb un respecte i admiració grans.

Es el més apropiat per a fer coneixença amb un verdader amic, perquè un bon llibre, és el millor amic que hi ha. Es el pa espiritual de la nostra ànima, el que ens obre el camí recte de la vida, que ens aconsella, ens conforta, ens fa passar unes hores delicioses o tristes, però que no poden ésser igualades per cap altra cosa.

¡I pensar que al món han passat tants segles en què quasi no es permetia a la dona gaudir de tan bella joia!

Em voleu dir, amables amigues, si amb la intuïció natural que té la dona, se li haguessin donat en temps passats les facilitats d'avui per a poder instruir-se, ¿seria com és ara, la nostra cultura en general?

Avui l'afició a la lectura està ja molt més extesa, entre les noies, que anys enrera; però s'ha de tenir en compte que moltes d'elles, perden el temps llegint, perquè no saben escollir els llibres. Naturalment que és tasca difícil saber escollir-los, però quan es coneixen uns quants noms d'autors, es poden allunyar de la nostra vista, tots aquells llibres que no més serveixen per a pervertir els nostres sentiments, fent-nos seguir camins equivocats.

La biblioteca de la nostra Associació de

mes serveixen per a pervertir els nostres sentiments, fent-nos seguir camins equivocats.

La biblioteca de la nostra Associació de Cultura, compta actualment amb uns 350 volums. Les nostres llegidores són moltes. Durant l'any 1931 han circulat 1.623 llibres. Això prova que a les noies de Vilafranca els agrada llegir. Doncs bé: tots quants us digneu passar els ulls per aquestes ratlles, si voleu que les dones siguin fortes, siguin bones filles i bones esposes i mares, ajudeu-les a perfeccionar el seu esperit, i en un dia com aquest, feu-nos la finesa d'enviar-nos un llibre. Quan compreu el vostre, penseu en les vostres germanes, i compreu-ne un altre per a la biblioteca de la Cultura de la dona. Us en restarem agraïdíssimes.

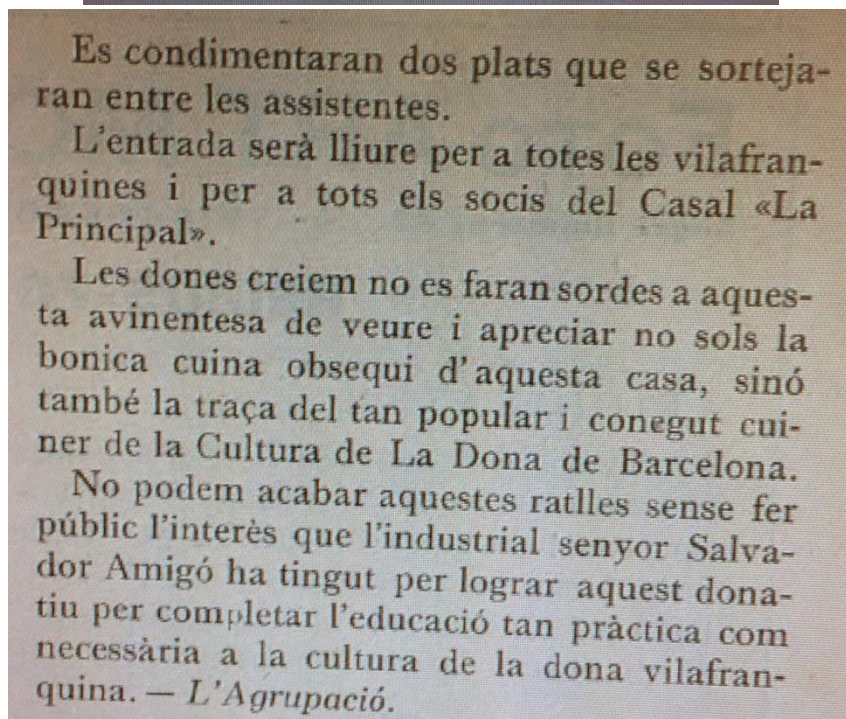
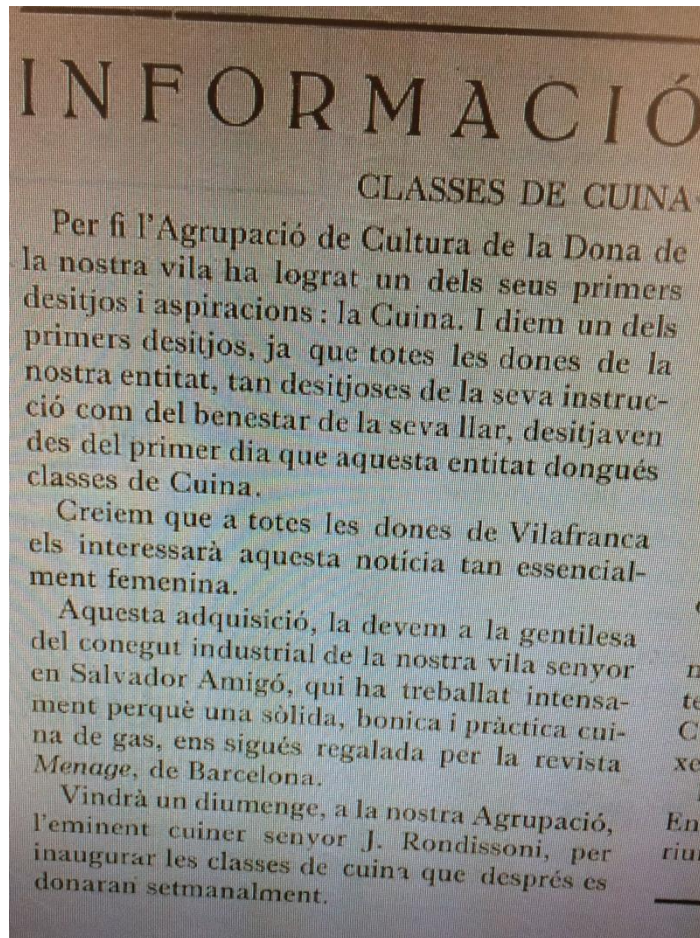
El primer any de fer aquest prec, es reberen uns 120 volums; ¿no podria aquest any veure's afavorida la nostra biblioteca amb una xifra semblant?

I consti que no dirigim aquest prec, no solament a les noies i senyores, sinó també als senyors. L'home té el deure d'ajudar, amb el que pugui, el millorament de la nostra cultura intel·lectual, ja que la dona ha de fer la seva felicitat en els dos aspectes principals de la seva vida: com a mare, per a poder donar als fills una bona educació i una bona instrucció, per a lluitar i triomfar dintre la societat; i com a esposa per a saber compenetrar-se amb ell, i ésser dos cossos amb un sol esperit.

C. LLORACH

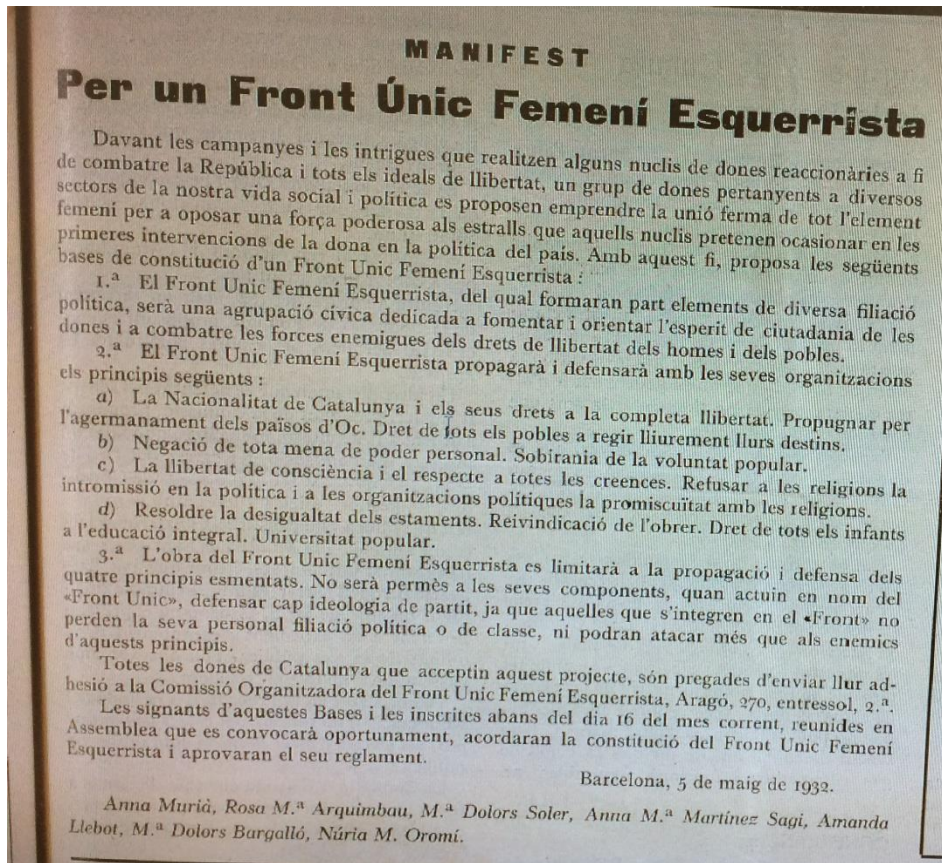
23 d'abril de 1932

Font: *Abril*

23 d'abril de 1932

Font: *Abril*

21 de maig de 1932

Font: *Abril*

Agrupació de Cultura de la Dona

Com s'havia anunciat repetidament, l'altre diumenge, dia 8, tingué lloc la inauguració de les classes de cuina. Gràcies a l'amabilitat de la Junta del Casal, aquesta primera lliçó es donà al saló de conferències que s'omplí d'un públic nombrós, en part interessat i en part curios. Era una cosa tan nova a Vilafranca!

El senyor Pondisoni explicà i mostrà clarament la manera de fer els dos plats anunciats, que devien ésser exquisits a jutjar per la bona olor que feien, ja que no en podem dar fe d'altra manera perquè no tinguérem la sort que ens toquessin a nosaltres.

Esperem que les lliçons successives, que es donaran a l'estatge de l'Agrupació, es veuran també força concorregudes com així ho fa esperar l'entusiasme despertat entre les sòcies i les que encara no ho són.

Cal fer constar, aquí, la gentilesa de la Casa Marina regalant els ingredients necessaris per fer els «ous a la princesa», la de la Casa Trens els del «tronc de xocolata» i la Casa Colomer, de Barcelona, la mantega pels dos plats. A totes aquestes persones i a les demés que han fet possible aquesta ambició nostra de les classes de cuina, el nostre més profund agraïment ja que no podem pagar-los d'altra manera. I no volem descuidar-nos de dir que la cuina de gas «Prometheus» funcionà admirablement.

J. LL.

21 de maig de 1932

Font: *Abril*

La nostra actuació

A VILAFRANCA

Dissabte passat, al nostre local social, es quadruplicà el programa anunciat. Havia de parlar-nos la senyoreta Maria Teresa Gibert. Després s'obtingué la presència i per últim la paraula de Roc Boronat. I a darrera hora foren quatre els oradors que ens parlaren.

Després de la tanda de conferències, o millor converses de caràcter íntim, que hem vingut organitzant, podem dir que ens hem fet ja una concurrència escollida que fa que en tots els actes el nostre local resulti insuficient.

Encara que, contra el nostre voler, no pugui ésser d'altra manera que molt per sobre, passem a ressenyar els parlaments de dissabte passat.

Presidí i feu la presentació dels oradors el doctor Armendares.

Començà el senyor Eduard Castells, el qual amb paraula reposada i correcte començà a tractar del problema candent de la discussió de l'Estatut de Catalunya. El problema de Catalunya, digué, és un problema viu, de sentiment, de passió, de voluntat, de raons molt concretes i molt exactes, un problema polític, un problema administratiu, tot això és el problema de Catalunya. Del que no es tracta és d'una discussió gramatical o abstracta, com pretenen els senyors Sánchez Román, Ortega i Gasset i la majoria dels nostres impugnadors.

Seguí Nuri Oromí (una de les firmants del manifest que publicàvem la setmana passada). Amb paraula fàcil i viva parlà sobre la qüestió del vot de la dona, de la campanya insidiosa que venen fent les dretes i les dones reaccionàries i posà les coses al lloc que els correspon.

Passà a parlar Maria Teresa Gibert (del Consell executiu del Partit d'Esquerra Republicana). Donà tota una lliçó sobre la dona i

la política. Subratllà que les dones avui tenen vot gràcies als homes republicans i d'esquerra, i que per tant seria incomprendible que les dones l'empessin per anar contra aquests homes, negant-se elles mateixes i l'esperit de llibertat i progrés que informa a aquells.

Els homes d'esquerra, digué, tenen l'obligació de procurar que llurs dones no siguin presoneres de les manyes dels reaccionaris. Tant és així, acabà, que si el dia no molt llunyà que votin les dones, guanyen les dretes i algú dóna la culpa a les dones, nosaltres direm que la culpa és dels homes d'esquerra perquè no han sabut conquistar llurs dones.

Després el senyor Roc Boronat, mestre en l'art del bell parlar, féu un brillantíssim discurs sobre els moments actuals.

Parlà de l'educació monàrquica que tenen molts dels que es creuen republicans, ja que res més que monarquisme és la idea de Sobirania, de Pàtria i d'Unitat Nacional que molts espanyols encara conserven, així com el sentit imperialista i d'Espanya (que en el fons no més vol dir predomini de Castella) que molts pretenen.

L'Estatut no representa més que el pas inicial envers la llibertat total de Catalunya. L'únic pas que és possible tenint en compte que ens les havem amb el 65 per 100 d'analfabetisme que dóna la resta de la Península, amb la gent que deix les terres immenses d'A...

mes vol dir predominar de Castella, que no
pretenen.

L'Estatut no representa més que el pas inicial envers la llibertat total de Catalunya. L'únic pas que és possible tenint en compte que ens les havem amb el 65 per 100 d'analfabetisme que dóna la resta de la Península, amb la gent que deix les terres immenses d'Andalusia gairebé ermes, amb la gent misèrrima de cos i ànima de molts punts d'Espanya. El dia que hagin funcionat les 27.000 escoles republicanes, el dia que l'esperit autèntic republicà informi la resta de la Península, solament llavors s'entendrà a Catalunya.

A Catalunya, l'uneix als demés pobles ibèrics, no la Unitat Nacional, no la idea de Pàtria sinònima de Castella, no totes les falòrnies que tant ens retreuen. No ens uneix res més que l'haver sofert tant de temps plegats la tirania borbònica i les Dictadures que acabaren amb ella. No ens uneix res més que les ànsies d'entrar dintre el ritme europeu, modern i progressiu de les altres nacions. Si no es procura això, Catalunya queda divorciada del tot de la resta dels pobles ibèrics.

Resumí l'acte amb gran encert i visió el doctor Armendares.

No cal dir com foren d'aplaudits entusiàsticament tots els parlaments.

canient tots els parlaments.

A FORA

La Junta Comarcal de l'Esquerra Republicana ha iniciat pel Penedès una campanya de propaganda del seu programa.

Els actes celebrats el diumenge passat a Sant Sadurní de Noia, al Plà, a Sant Quintí de Mediona i a Torrelavid, són una demostració evident de la vitalitat de la nostra organització política. Són pocs els nuclis polítics que puguin oposar a la nostra força expansiva, una veritable resistència; i el tríode ideològic — Republicanisme, Catalanisme i Esquerrisme — tan noblement defensat pel nostre partit, han d'absorbir definitivament tots els homes que dignament senten la política, i que nosaltres esperem a les nostres files, per tal d'anorrear els sectors d'arrivistes amb un vernís de liberalisme, que sense l'esforç de tots podrien malmetre l'obra depuradora que ens hem imposat a favor de la República i de la Catalunya autònoma.

Tots els mítings respongueren a un mètode establert, i això féu que cadascun dels oradors tractés la seva qüestió amb encert i claretat admirables.

El senyor Eduard Castells exposà la conveniència d'intensificar la nostra catalanitat, encara més després de l'aprovació de l'Estatut — deia ell —, l'amor a les nostres institucions serà la garantia de l'encert del govern de Catalunya.

La senyora Núria Oromí feia una crida a les dones perquè assistissin als mitings polítics; si la República els hi ha concedit el vot, cal que fassin bon ús d'aquesta prerrogativa; i amb el sentiment femení i amb l'entusiasme dels ideals que defensa, aconsellava als homes que portessin les seves mullers, les seves germanes i promeses als actes públics, perquè en el gran moment històric del recobrament de les llibertats de Catalunya, han de voler tenir l'orgull conscient de la seva intervenció.

Ei senyor Bertràn i Tàpies, coneixedor dels problemes del camp, exhortava als agricultors a prosseguir fidels a l'Unió de Rabassaires, amb la seguretat que quan la reforma agrària sigui aprovada, els seus dirigents ja tindran prevista la faisó de redimir el que aquella llei permeti.

Propugnava per l'acció conjunta dels treballadors de la terra, en el sindicat i a la cooperativa, com a mitjans de defensa dels seus interessos.

La senyoreta Maria Teresa Gibert, amb un tó manyac i convincent, posava a la consideració de les dones, que no es deixessin sorprendre la seva bona fe pel sentimentalisme; censurava les dones de dreta que s'aprofiten de les ventatges que els hi ha concedit la República per atacar-la; aconsellant a la dona que segueixi a l'home, per no desvirtuar l'obra revolucionària que tants sacrificis els hi ha costat. I amb una energia admirable, posava en evidència les campanyes insidioses de les «urraques» i «accions feministes», que en comptes de respondre a ideals de llibertat, obceixen a suggestions clericals o a interessos

teressos.

La senyoreta Maria Teresa Gibert, amb un tó manyac i convincent, posava a la consideració de les dones, que no es deixessin sorprendre la seva bona fe pel sentimentalisme; censurava les dones de dreta que s'aprofiten de les ventatges que els hi ha concedit la República per atacar-la; aconsellant a la dona que segueixi a l'home, per no desvirtuar l'obra revolucionària que tants sacrificis els hi ha costat. I amb una energia admirable, posava en evidència les campanyes insidioses de les «urraques» i «accions feministes», que en comptes de respondre a ideals de llibertat, obeeixen a suggestions clericals o a interessos inconfessables.

I en Roc Boronat, pausadament i amb tó elevat, inculcava a cada oïent les raons dels principis bàsics del nostre partit, i portava amb la seva argumentació el convenciment que solament amb el triomf esclatant de l'Esquerra Republicana a les eleccions per les Constituents de Catalunya — que se celebraran el mes de l'aprovació de l'Estatut — serà possible acabar l'obra revolucionària iniciada per la proclamació de la República.

28 de maig de 1932

Font: *Abril*

Agrupació de Cultura de la Dona

Dona vilafranquina, tu que estimes tant la teva llar, que la voldries la més alegre, la més bonica, la més sana, et preguem que t'interessa per la de totes nosaltres, aquesta nostra Agrupació de Cultura de la Dona que t'ofereix avui el programa pel nou curs que va a començar.

No oblidis que pots trobar a la nostra Agrupació aquell llibre, aquell curset, aquella classe o conferència que et pot ensenyar alguna cosa molt útil per a tu i que enriquirà la teva intel·ligència.

No vulguis, amiga, quedar-te aturada; procura saber força per seguir ocupant amb tot honor el millor dels sitials femenins, el càrrec formós de mestressa de la teva llar, volent ésser no únicament una bona, sinó també una intel·ligent mare dels teus fills o per preparar-te a ésser-ho quan sigui arribada l'hora.

Heus ací el nostre programa pel mes d'octubre :

GRAMÁTICA CATALANA, els dilluns i divendres, de 7 a 8. Professor, Sr. J. Armengol. Matricula, 5 ptes. — GRAMÁTICA I ORTO-

Heus ací el nostre programa pel mes d'octubre :

GRAMÁTICA CATALANA, els dilluns i divendres, de 7 a 8. Professor, Sr. J. Armengol. Matricula, 5 ptes. — GRAMÁTICA I ORTOGRAFIA, els dilluns, dimecres i divendres, de 7 a 8. Professora, Srta. M. Ribas. Matricula, 1 pta. — ARITMÉTICA, els dimarts, dijous i dissabte, de 7 a 8. Professora, Srta. C. Romeu. Matricula, 1 pta. — CONVERSEES DE FRANCÈS, els dimarts, d'un quart de 7 a un quart de 8. Professora, Srta. R. M. Lara. Matricula, 5 ptes. — TALL I CONFECCIÓ, dimarts i divendres, de 5 a 7; un altre curs els mateixos dies, de 7 a 8. Professora, Srta. C. Casals. Matricula, 5 ptes. cada mes. — EDUCACIÓ DE L'OIDA I RITME (cançons i jocs amb gestos), dijous, de 12 a 1. Professora, Srta. M.ª D. Calvet. — EDUCACIÓ MUSICAL (entonació, cançons populars i expressió), dimecres, de dos quarts de 8 a dos quarts de 9. Professora, senyoreta M.ª D. Calvet. — CLASSES DE GRAMÁTICA I ARITMÉTICA (per a noies de servei), dimecres i dijous, de 5 a 6. Professora, Srta. M. Ribas. Matricula, 1 pta. — CLASSES DE CUINA, dues classes mensuals; la primera tindrà lloc el diumenge, dia 2, a les 11. Cuiner, Sr. Carilla. Plats: Mayonesa de peix a la Bellavista, Granadines de vedella a la Piemontesa. — CONFERÈNCIA pel Dr. Sabater, el diumenge, dia 9 d'octubre, a les 12. Tema: VIDA SENSITIVA I CARÀCTER DE L'INFANT.

Amb tot amor hem confeccionat aquest programa. Potser no és com l'havíem somniat, però és que, a més d'ambiciosos, som també prudents. Durant el curs esperem anar organitzant aquelles classes o aquelles conferències que les necessitats de les nostres sòcies reclamin i els nostres mitjans ens permetin.

v a

LA JUNTA

8 d'octubre de 1932

Font: *Abril*

Les dones en la política

Els pobles es mesuren en les seves possibilitats futures d'engrandiment moral i material, per les activitats que els ciutadans que el componen despleguen, en tots els ordres, i el nostre que vibra intensament de fa ja temps, té l'horitzó amplament obert davant seu.

Dintre de poc un nou element vindrà a formar part en la nostra política, força inèdita que encara no sabem cap on dirigirà la seva mirada, i quines activitats emprendre en bé de tots. Em refereixo a la intervenció femenina en tots els afers públics, en la seva entrada en els camps de la política.

Fins fa poc les dones totes de Ibèria estaven tancades amb pany i clau dintre de les seves respectives llars, i n'hi havia molts poques que s'atreuissin a sortir per la por del què diran, i és una falaguera esperança que en el poc temps que portem de República hagin sortit tot un estol de dones, en tots els camps de política, defensant cada una d'elles la pròpia idea amb totes les seves forces i amb la seva petita experiència, amb tota la seva voluntat van preparant-se per la propera batalla electoral.

Mes encara no és prou aquest esforç, són solament unes quantes les que actuen i caldria

que totes les dones de Catalunya es donessin ben bé compte de què cal que hi siguem totes en les rengleres tot just iniciades. Es precis que cada una de nosaltres sigui una ferma lluitadora de l'ideal, i que exercim els nostres drets conquerits fa tan poc temps, encara que només sigui per a demostrar que quan les dones emprenen un camí arriben fins al fi i vencen en ell, perquè no pensem egoísticament amb nosaltres soles, sinó que pensem més que en ningú amb els infants i ens sentim primer que res mares.

Avui, araigues, la lluita és per la cultura, per poder arribar amb l'esforç de tots plegats a les altes cimes de civilització dels pobles més avançats del món, i que si les dones no ens preocupéssim ara de totes aquestes qüestions, sinó compreníem que solament i únicament la República ha portat aquests començos de llibertat i continuarà portant-ne d'altres, vindran altre cop aquelles dretes que ens escarnien, privant la cultura dels infants, difonent idees de guerra i de destrucció, oprimint l'obrer i fent l'explotació de l'home per l'home, i sobre-

dora de l'ideal, i que exercim els nostres drets conquerits fa tan poc temps, encara que només sigui per a demostrar que quan les dones emprenen un camí arriben fins al fi i vencen en ell, perquè no pensem egoísticament amb nosaltres soles, sinó que pensem més que en ningú amb els infants i ens sentim primer que res mares.

Avui, araigues, la lluita és per la cultura, per poder arribar amb l'esforç de tots plegats a les altes cimes de civilització dels pobles més avançats del món, i que si les dones no ens preocupéssim ara de totes aquestes qüestions, sinó compreniem que solament i únicament la República ha portat aquests començos de llibertat i continuarà portant-ne d'altres, vindran altre cop aquelles dretes que ens escarnien, privant la cultura dels infants, difonent idees de guerra i de destrucció, oprimint l'obrer i fent l'explotació de l'home per l'home, i sobretot tot concedint-se nous privilegis que eren en perjudici dels obrers, d'aquells que han de passar-se la vida al camp o al taller, que donen la seva suor i la pròpia sang, per poder adquirir un mos de pa per donar als seus fills.

Dones d'aquestes encontrades, vingueu a la lluita amb el cor obert, ens cal el vostre esforç pel bé dels vostres fills, i també perquè en l'hora suprema de la nostra emancipació no pugui dir-se mai que les dones no respongueren al gest generós dels homes que portaren la República i varen fer amb la seva indiferència el joc dels enemics dels humils, i de la justícia.

Per Catalunya i per la llibertat, allisteu-vos en les nostres rengleres, us hi rebrem amb els braços ben oberts, com a companyes i com a germanes de raça i de sexe.

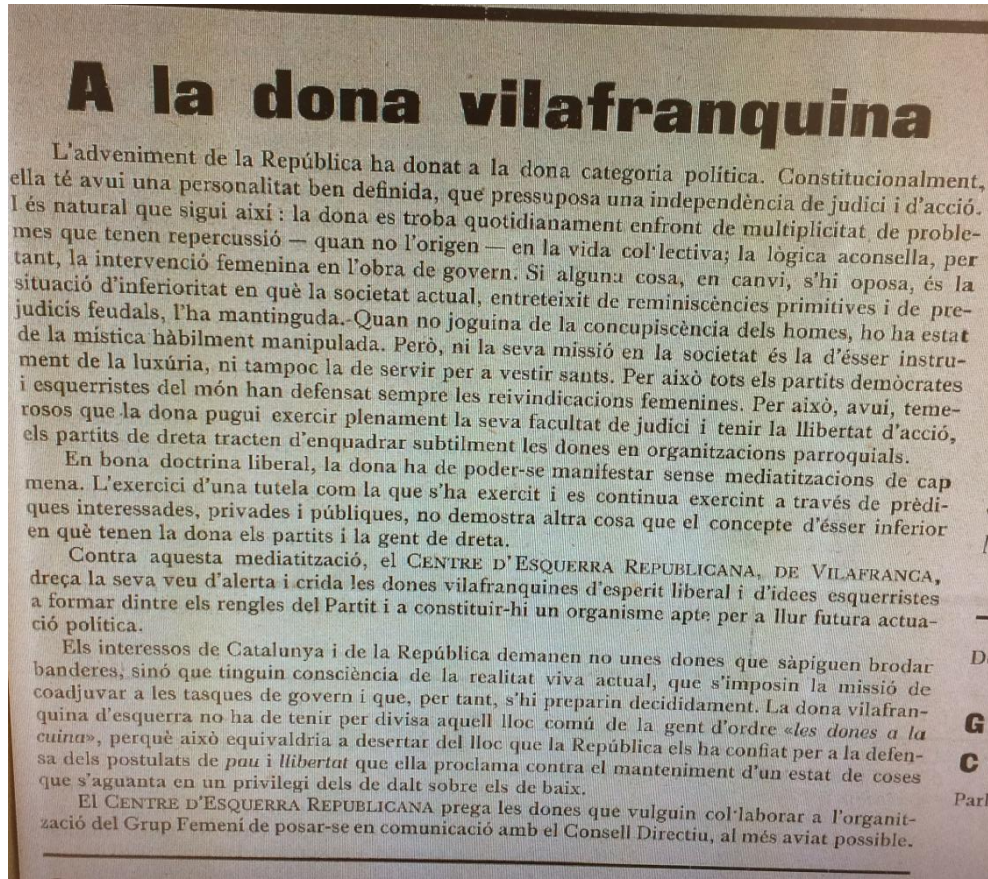
MARIA DOLORS BARGALLÓ

Els

Per n
tauració
ésser un
refiats, e
que vivi
quia! fug
baixar el
pels carre
ni cap au

11 de març de 1933

Font: *Abril*

18 de març de 1933

Font: *Abril*

La diada del llibre

Ha passat un any des del dia que les columnes dels nostres setmanaris, demanaven als vilafranquins, la mercè d'un llibre. I vàrem veure'ns complagudes; s'en reberen un bon nombre.

Aprofitant, doncs, que s'atansa una altra volta la diada de la Festa del Llibre, hem cregut convenient de tornar a dirigir el nostre prec a tothom.

Ja sabem que en les circumstàncies actuals, és molt atreviment demanar que es despenquin unes pessetes (que potser han estat ja destinades al sosteniment de la llar), però s'ha de tenir en compte que un dia així, ha de fer-se un

sacrifici. ¿I quin sacrifici millor es pot fer, que ajudar la dona a perfeccionar el seu esperit?

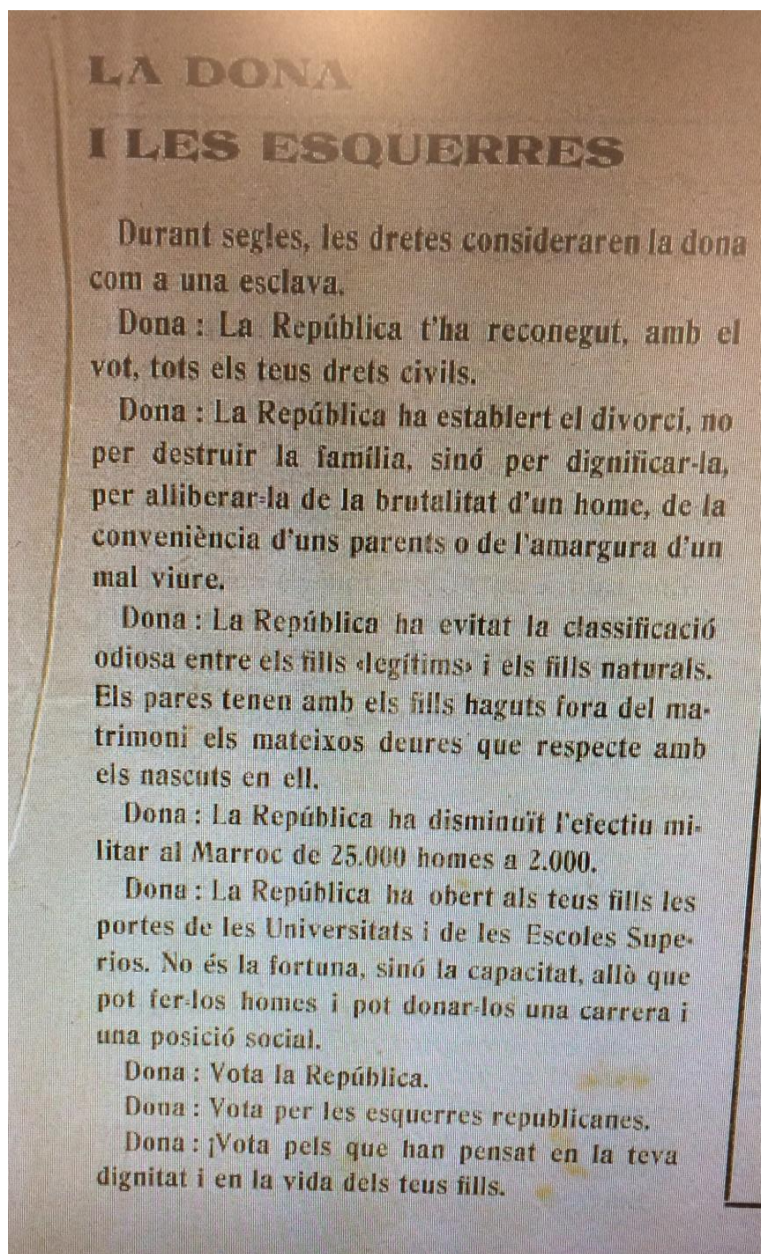
Ara que pel gir que han pres les coses a la nostra Pàtria, la dona és pregada a sortir de la llar (que semblava que era la nostra única missió) per a col·laborar junt amb l'home dintre la política, ¿no seria d'alabar que els nostres vots encertats, poguessin portar a la nostra terra un progrés positiu en tots els ordres i una pau digna d'ésser envejada per les altres nacions?

Vulgueu, doncs, atendre la nostra súplica, i la biblioteca de la nostra Cultura de la Dona, es veurà augmentada amb un nombre de volums que vindran a perfeccionar els coneixements de totes les nostres llegidores, omplint de serenor els nostres cervells, i de pau la nostra ànima.

C. LL.

14 d'abril de 1933

Font: *Abril*

11 de novembre de 1933

Font: *Abril*

DONA!

Dubtes si has d'anar a votar o no? Encara? Et fa una certa cosa l'apropar-te a l'urna per primera vegada? Mira:

Fins les monges de clausura, diumenge, aniran a votar! Fins aquestes dones que han renunciat d'aquest món i d'aquesta vida no deixaran d'acudir a les urnes!!

Dona que vius i no et dones de menys de viure, dona que no t'avergonyeixes de tenir marit i et sens orgullosa dels teus fills, tu també has d'anar a votar. No pots faltar-hi. Si no hi vas tu ¿qui votarà pel progrés, per la civilitat, per la justícia social, per la llibertat, per un demà millor, pels teus fills i per la vida?

¿Les monges de clausura o les dones per clausurar? Ja saps que no. Aquestes dones que s'aparten del tragi de la vida, que reneguen dels seus pares i germans, que s'aparten dels homes que no porten sotana, que no saben res de les alegries i de les engoixes del portar el pa a la taula i del pujar els fills, aquestes dones, ¿què poden votar en sortir del seu catau, en sortir de la seva tomba? Només poden votar que: la foscor, la nyonya, tot el que faci tuf de reclosit, tot quant sigui negre, misèries, la carn putrefacta en conserva, les tenebres, el panxacontentisme, el venir de l'hort, el timo de les misses, els esgarrapacristos, els esque-nadrets, els matalescallando, els senyorets de casa bona, els mossegues de la reacció, els gats del frare, les rates de Sacristia, les dames d'estropajosa, la crosta, l'aiguacuit, la llana al clatell, la són, la mandra, la mort. Res que sigui viu, humana, palpitant i digne.

Dona que estimes la vida i desitges un demà millor per a tu i els teus fills, tu no pots desertar del lloc de gran responsabilitat en el qual les esquerres t'han col·locat.

16 de novembre de 1933

Font: *Abril*

Una visita interessant

DIUMENGE, dia 12, l'Agupació de Cultura de la Dona, va fer la ja anunciada visita a l'Estació Enològica. Llargament admiràrem el mapa en relleu del Penedès que allà s'està construint i del que ja ens havia parlat el Dr. Estalella, qui va tenir l'amabilitat d'acompanyar-nos per ensenyar-nos sobre el mapa algunes de les coses de què va parlar-nos en la seva conferència.

Després d'haver contemplat i admirat la nostra comarca amb els seus rius i muntanyes tant exactament reproduïts en aquell guix, els senyors Bertran, Ribera i Girona de l'Estació Enològica varen tenir la bondat de deixar-nos visitar tot l'edifici, tant interessant i que tant honra la nostra vila.

Donem les gràcies principalment al Dr. Estalella i als senyors de l'Estació Enològica per la seva amabilitat; també les donem a totes les sòcies que varen honrar-nos amb llur presència i esperem que les que no vingueren no deixaran de fer-ho en els actes que celebrarem.

Per dintre de poc s'organitzarà una excursió al Coll de l'Àliga a fi de poder tenir una més completa idea de la nostra comarca i admirar des d'aquell cim les seves belleses naturals.

C. JUNCOSA

25 d'abril de 1931
Font: *Acció Catòlica*

Agrupació de cultura de la Dona

DIUMENGE passat, a l'Agrupació de Cultura de la Dona, la senyoreta Maria Teresa Gibert donà la seva anunciada conferència sobre «La dona en el moment actual».

Amb paraula fàcil i agradable descapdellà la conversa—com ella la titulà—i digué coses força interessants.

Començà dient que, si bé ella havia de venir a parlar d'excursionisme li semblava que era aquest un tema desplaçat en aquests moments en què la nostra pàtria travessa uns instants importants dintre la història. D'excursionisme se'n pot parlar igual ara que d'aquí uns mesos, però mai com avui que la nostra terra comença una vida nova serà tan oportú de parlar del paper que la dona pot i ha de tenir en el nostre país. A molts farà riure—digué—que la dona hagi d'intervenir en política; ja té prou feina a cosir i rentar. Però és que realment la dona ha de fer únicament això? Política és per uns un seguit d'enveges, mesquineses i baixes passions, però qui sap si

es precisament per això perquè la dona no hi ha intervingut fins ara. L'home té, si voleu, una idea més exacta del conjunt, però la dona veu més els detalls, les coses menudes, és més delicada... Precisament el que trobem a faltar en la política.

En els pobles del nord, com Dinamarca, Suècia i Noruega, on a pesar d'una monarquia el govern és socialista—no ens ha d'espantar aquest mot que no vol dir sinó poble que es governa ell mateix—la dona fa temps que es troba en un p'igual que l'home. En aquells països, quan es té de proposar una nova llei o una reforma important al govern, és freqüent veure les famílies—germans, cosins, etc.—reunir-se a casa d'un d'ells i, sense distinció de sexes, discutir aquella reforma o aquella llei. Després, quan el poble eleva al govern aquella qüestió, aquest la troba ja arrodonida i acabada i no ha de fer més que aprovar-la o refusar-la, segons els casos.

Aquí, si diguessin: «avui la família tal s'ha reunit per discutir aquest projecte de llei», ens en riuríem i potser els creuríem una mica ximplés.

És a Anglaterra on la dona fa més temps que gosa de tots els drets polítics, però avui que hem vist el gran ressorgiment de la dona rusa—desarmant els exèrcits amb els seus precis i la seva persuasió—de la dona índia—que tant treballa per la llibertat de la seva pàtria—, és trist confessar-ho, aquí ens trobem més atraçades que al Japó que estaven al nostre nivell uns anys enrera i que amb poc temps han fet un pas que nosaltres no hem donat encara.

Ara que el govern, reconeixent els mèrits d'una dona, l'han nomenada directora general de presons, hem d'obrir el cor a l'esperança i creure que no és lluny el dia que deixarem d'ésser una excepció.

una excepció.

No hem de voler, però, entrar per la finestra sinó per la porta i hem de confessar que, la major part, no estem capacitades per intervenir en política. Si el govern ara ens donés el vot, moltes, davant de dues candidatures, votaríem pel més «guapo» o pel que tingués més bon tipus sense considerar si és un inútil per la missió que se li vol confiar. Jo crec, doncs, que el govern de la República farà santament esperant una mica a donar-nos el vot i, mentrestant, nosaltres hem procurar instruir-nos, educar-nos en política, i dintre el cercle familiar i de les nostres mistats, treballar per convèncer els que ens volten de la raó que ens assteix en reclamar uns drets que en altres països fa temps que tenen les nostres semblants. Sols així quan arribi l'hora d'intervenir activament en el govern de la pàtria, podrem fer una feina eficaç i útil per la dona i l'humanitat.

Acabà llegint diferents articles referents a la dona d'altres nacions, on la seva feminitat i la seva tendresa es noten molt favorablement en les lleis del seu país.

6 de maig de 1931
Font: *Acció Catòlica*

Crida a les dones catalanes

LA Comissió Permanent de Dames de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha adreçat una crida a les dones de Catalunya. Copiem a continuació un fragment del dit document i donem la primera llista de les dames vilafranquines que hi han respost:

Amigues totes:

Durant aquests anys de Dictadura, ha mort una dama, honor de la nostra terra, la senyora Ramona Guix, la qual va donar proves de son amor a la cultura catalana deixant un immoble de la seva propietat a l'A. P. de l'E. C. disposant en son testament que fos dedicat a expandir el coneixement de la llengua catalana.

I com sia que la benemèrita Associació té vinculada en una Comissió Permanent de Dames la representació del nostre sexe, les sotasignades que tenim l'honor de constituir la referida Comissió, recollim el gest exemplar de la senyora Ramona Guix i volem honorar-lo i perpetuar-ne la memòria mitjançant una institució que porti el seu nom.

A aquest fi ens proposem de

crear una Escola Popular Catalana per a nenes i instal·lar-la al mateix xalet llegat per la finada o bé, si l'habilitació d'aquest oferís grans dificultats o exigís despeses excessives, en algun altre local de la mateixa barriada.

Cal dones posar mà a la feina. Comptem ja amb la cessió gratuïta del xalet de referència cas d'ésser aquest local preferit a tot altre, però hem de buscar i trobar els mitjans per a convertir-lo en un lloc ben apropiat, ventilat, alegre, ben femení. Aquests mitjans els hem de demanar principalment a les dones, com honor que seria pel nostre sexe que ell sol es bastés per a cobrir-ne les corresponents despeses, sense que això signifiqui menyspreu ni refús d'altres generositats.

Quina és la dona catalana que ens negarà un donatiu per modest que sigui? Si ajuntem l'esforç de totes tenim la seguretat d'assolir un èxit esclatant.

23 de maig de 1931
Font: *Acció Catòlica*

Associació de Cultura de la Dona

EL dia 31 de Maig, l'Agupació de Cultura de la Dona d'aquesta vila féu la seva primera excursió a Santa Maria de Cervelló. Les associades que hi prengueren part van poder contemplar a més de la bellesa del paisatge la magnífica Església, tan antiga com bella, que penjada en aquells cims domina uns dels més jolius panorames.

La festa que en aquell dia es celebrava, organitzada pel Club Femení i d'Esports de Barcelona, fou molt interessant. Poguérem admirar les diferents curses de marxa lliure que sortien quan nosaltres arribàvem.

També es féu força interessant la visita a les tendes que els excursionistes tenien acampades en aquells indrets i que eren en gran nombre.

Fou en resum una festa molt simpàtica i una magnífica excursió que permeté a més de disfrutar de la grandesa d'aquells cims coronats de ginesteres, veure de prop l'actuació del Club Femení i d'Esports de Barcelona en aquest dia en què si bé el temps no les ajudà gaire no per això la seva organització va deixar res a doldre.

Un feliç retorn amb ressò de cantades i flaire de ginesta, fou el de la primera excursió de l'Agupació de Cultura de la Dona.

20 de juny de 1931
Font: *Acció Catòlica*

Prec a la dona vilafranquina

LA tasca admirable d'uns esperits amples que dirigeixen la nostra cultura—em refereixo a l'Agrupació de Cultura de la Dona de la Societat La Principal—mereix tot elogi i ajuda possibles. Per portar a cap l'obra totjust començada és imprescindible la col·laboració de la dona moralment i materialment i és necessari que ens hi interessem, que amb la nostra simpatia i el nostre esforç ajudem a què es faci gran i puguin les iniciadores i fundadores—després de les inquietuds que porta el crear una obra sense recursos—treballar més amplament els seus ideals dintre la cultura, cosa que ara no és possible amb els pocs mitjans que compta i amb les classes que allà es donen.

Són molts els sacrificis que allà es fan per poder mantenir les classes actuals. Les professores—totes plenes de simpatia i intel·ligència—fan que encara que no siguis deixeble seva t'hi trobis entre elles com amb amigues que mútuament es comprenen. No cal oblidar l'atractiva classe de l'educació de la veu de les nostres filletes donada, amb aquella bondat i paciència incomparables... I podríem parlar també de les converses de francès, molt profitoses, que es donen tant desinteressadament i amb aquella voluntat...

Un prec adreço a totes les vilafranquines. Aquesta obra mereix l'atenció de totes nosaltres: no tinc cap dubte que cap ha de deixar de sentir-se il·lusionada amb el que amb el temps serà un centre de educació de les nostres filles i mestressetes de casa després. Sols per l'amor de la dona culta no podem deixar d'esser-ne sòcies i així ajudarem a donar-hi relleu amb la nostra col·laboració i farem totes plegades un gran bé a la dona vilafranquina i catalana.

M. de J.

11 de juliol de 1931
Font: *Acció Catòlica*

Una conferència

AL saló de conferències del Casal, i organitzat per l'Agrupació de Cultura de la Dona, tingué lloc el proppassat diumenge la conferència que sota el títol de «Caricatura i caricaturistes» donà^m En Ferràn Casajoana.

Es presentà amb remarcable senzillesa; i després de definir a bastament el mot caricatura, s'endinzà en l'estudi dels caricaturistes, dient que aquests, no solament han de posseir vastos coneixements històrics i mitològics, sinó que també han d'ésser persones elegides, que sàpiguen obrar amb mires tan altes com desinteressades, no posant llur vàlua a sou de baixes passions.

Parlà de l'interès que tenen en particular les caricatures, per ésser aquestes el clar reflexe del caràcter i temperament de l'individu, espontàniament descobert i reproduït per l'artista; i acabà referint-se a l'humor i a la tragèdia, opinant que l'un s'enclou dins de l'altra, i posant-ne varis exemples, (xistos i anècdotes) que feren riure de bon grat i aplaudir reiteradament el selecte auditori que acudí a l'acte.

El dissertant fou objecte de merescudes felicitacions i elogis pel seu ben desenrotllat treball. També foren felicitades les senyorettes de la Junta per l'encertada organització de la mateixa, sentint aquestes, però, el no haver disposat en aquells moments dels instruments necessaris per a fer gaudir a l'auditori d'uns exemples que gentilmente els oferí la mà mestra del caricaturista.

M. D.

24 d'octubre de 1931
Font: *Acció Catòlica*

La Música

Concert Rosa Balcells

UNA bella demostració de bon gust musical, fou el segon concert d'aquest curs de la nostra Associació de Música donat el dia 18 de novembre al saló d'actes del Casino, a càrrec de la gentil i eminent arpista Rosa Balcells. Assisti al mateix major nombre de socis, cosa que no es podia deixar d'esperar donada la gran fama que per mitjà de la premsa de Barcelona i de l'estranger, venia precedida tan excel·lent artista.

La riquesa de sons de l'arpa, junt amb les delicadeses d'interpretació d'aquesta concertista, en totes les obres que ens féu sentir dels grans mestres que han escrit per aquest delicat instrument, foren executades i dites d'una faísó ben remarcable.

Rosa Balcells, com a arpista, té totes les qualitats necessàries per a donar una interpretació exquisida i ben personal a les grans obres pròpies d'aquest difícil instrument, i tots els mestres troben en ella una fidel interpret que sacrifica la seva personalitat, per a donar tot el relleu possible a les creacions musicals.

Començà la primera part del concert, amb *Allemande* de Buc; *Rigodon* de Rameau i *Suite en estil antic* del mestre Frederic Alfonso, amb cinc temes ben variats, com són: *Preludi*, *Gavota*, *Arieta*, *Minuet* i *Rigodó*, que demostraren que el seu autor posseeix uns estudis molt profunds del difícil art de la composició i sòlids coneixements d'arpa. D'aquesta *Suite* sobressortí la *Gavota* que valgué, tant per la concertista com per l'autor, el mestre Alfonso, que es trobava present a l'acte, una brillant demostració d'afecte per part dels concurrents, ja que es coronà l'obra i la seva execució, amb xardorosos aplaudiments.

La segona i tercera part era integada per: *Impromptu* i *Romance sans paroles* de Faure; *Reve d'amour* i *Margarida dolora, filant*, de Zabel; *Elegia*, Massenet; *Clair de lune*, Debussy; *Féerie* i l'estudi de concert *Au matin* de Toutnier; *Le jardin mouillé*, J. De la Presle i *Variacions Pastorals* de M. J.

Rosseau. Totes aquestes obres foren acollides amb manifestacions de complaença i bisades algunes d'elles. Al final del concert calgué donar alguna composició fora de programa per tal de correspondre a l'emocionant ovació que tributà el públic a la gentil artista.

En resum, els socis d'aquesta entitat de concerts tenen d'estar joiosos d'haver tingut la satisfacció de fruit unes hores com les del concert, puix fou un esdeveniment musical de llarga memòria per a tots els amants del ver art musical, i aquests han d'estar agraïts als directius de l'Associació de Música de Vilafranca, organitzadors de semblants concerts, a qui encoratgem a seguir perseverant en llur tasca.

F. DE P. BOVER

5 de desembre de 1931
Font: *Acció Catòlica*

“Propaganda Cultural Catòlica”

NINGÚ no pot negar la paciència dels catòlics davant les vexacions de què són objecte. El precepte evangèlic que diu que qui rep una bofetada ha de presentar l'altra galta, no pot tenir bons seguidors. Perquè es dona el cas que els catòlics volen acatar el règim, obeint amb això els seus prelats, i el fègim els repudia i els persegueix. Per a tota mena d'ideologies, per absurdes que siguin, hi ha llibertat d'acció i de paraula. La intransigència només existeix per als catòlics. Per això els catòlics, sense apartar-se de la legalitat, tenen l'obligació estricta de defensar llur religió amb més braó com més irritants siguin els greuges que hom els infereixi. Com ha d'ésser? Molt senzillament: organitzant un «front únic», dins el qual, sense renunciar a les seves preferències partidistes, posposin totes al sentiment religiós en defensa de l'Església avui perseguida a Espanya.

Aquesta missió és la que porta a terme «Propaganda Cultural Catòlica», entitat que ha merescut l'aprovació de les

autoritats eclesiàstiques i que és integrada per catòlics que pertanyen a diversos sectors polítics, si bé units tots en un mateix amor a la Santa Església i amb els mateixos propòsits de coordinar esforços i orientar activitats en sentit de defensa de la família cristiana, de la moral, de la llibertat d'ensenyament, en una paraula, de la reconquesta religiosa de la nació.

La reconeguda respectabilitat dels dirigents de «Propaganda Cultural Catòlica» fa que aquesta estigui cridada a fer imponderables serveis a la bona causa, sempre que els que es diuen catòlics demostrin ésser-ho de veritat, enfortint-la amb la seva adhesió, tant moralment com en el sentit econòmic.

Amb aquesta convicció ens decidim avui a fer ressaltar la seva importància i a recomanar-la als que comparteixen els nostres ideals, majorment quan interessa particularment a les dones l'enfortiment de «Propaganda Cultural Catòlica», en el programa de la qual ocupa un lloc preeminent l'organització del sufragi femení.

No desconeixem que el moment actual obliga a restringir despeses per a nivellar el presupost familiar, però estem segurs que no serà la quota de «Propaganda Cultural Catòlica» la que el faci trontollar.

Aquesta és l'hora del sacrifici; aportació per al sosteniment del culte, aportació per a la defensa dels religiosos, i finalment aportació per als fins de «Propaganda Cultural Catòlica». Però què significa aquest sacrifici, si amb ell va vinculat el triomf de l'Església i de les legítimes aspiracions dels catòlics?

Passat el període de preparació, sempre laboriós quan es tracta d'una intensa organització que pretén arribar dintre les llars de dins i fora de la capital, ha entrat ja en plena actuació la secció femenina de l'entitat, enfortida amb nombrosos i entusiastes elements afins.

La seva campanya té per principal objecte recabar el sufragi de tots els que vulguin avantposar a llurs preferències polítiques la defensa dels drets de l'Església, i s'avinguin quan arribi el dia de donar el vot als més genuïns representants d'aquest ideal suprem.

En aquest temps han nascut a Barcelona diverses agrupacions femenines, les quals, propugnant per als seus ideals polítics, procuren guanyar adeptes per als seus respectius partits.

«Propaganda Cultural Catòlica» renuncia a tota mena de lluita merament partidista en ares de la solució dels problemes de major transcendència. El seu programa es ben definit: «Per la vertadera llibertat, per fer respectar les nostres creences i els nostres sentiments, per defensar les idees de la religió, de la família, de l'ordre, i del treball.

A aquesta crida no ha de resistir-se cap catòlic. Els interessos de Déu estan sobre de tots els interessos humans. La política té espera. Serà molt just que treballem per al vostre partit

quan les circumstàncies canviïn, però avui no és el cas, dissortadament.

Una bella missió és la d'aquestes dones que deixant de banda les seves idees polítiques —que suposem tenen—, es llancen resoltament a defensar llur fe catòlica, que és la glòria que més aprecien.

Dones catòliques! Les que vulgueu ésser dignes d'aquest títol seguiu el noble exemple que us dona la secció femenina de «Propaganda Cultural Catòlica».

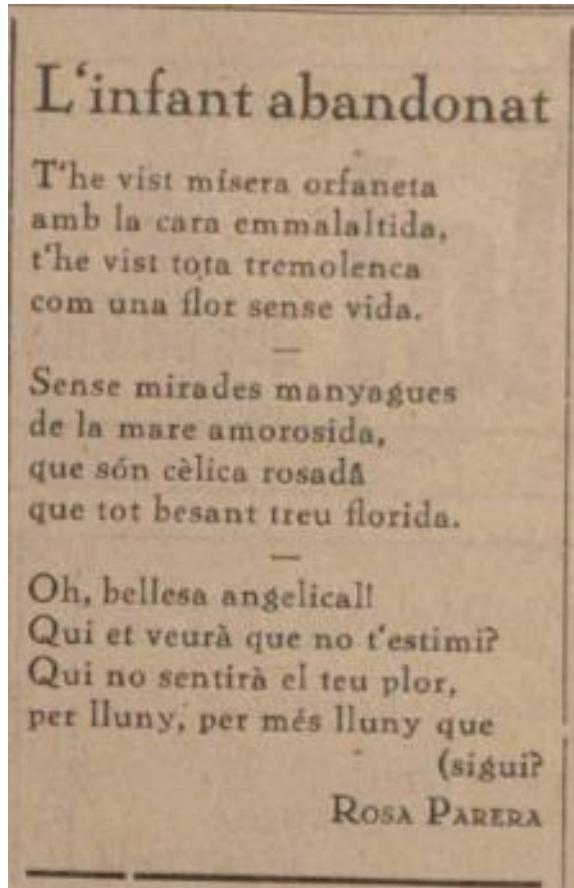
Si sacrificant sentiments legítims, us agrupeu al voltant de la nostra Santa Mare l'Església, atacada i perseguida pel sectarisme, per a defensar-la com a filles fidels i abnegades, que *Déu us ho premiï*.

Si preferiu l'afalag d'un aventatge polític, la satisfacció purament humana d'una victòria de beneficis hipotètics abans que el consol íntim del deure acomplert, que *Déu us ho retregui*.

CARITAT GIRAUDIER

5 de març de 1932
Font: *Acció Catòlica*

Annex 50

18 de març de 1932
Font: *Acció Catòlica*

El Dia del Llibre

Associació de la Cultura de la Dona

EL dia del llibre és un dia assenyalat, potser més que cap altre, i que tots hauríem de festejar amb un respecte i admiració grans.

És el més apropiat per a fer coneixença amb un vertader amic, perquè un bon llibre és el millor amic que hi ha. És el pa espiritual de la nostra ànima, el que ens obre el camí recte de la vida, que ens aconsella, ens conforta, ens fa passar unes hores delicioses o tristes, però que no poden ésser igualades per cap altra cosa.

Il pensar que al món han passat tants segles en què gairebé no es permetia a la dona, gaudir de tan bella joia!

Em voleu dir, amables amigues, si amb la intuïció natural que té la dona, se li haguessin donat en temps passats les facilitats d'avui per a poder instruir-se, ¿seria com és ara la nostra cultura en general?

Avui l'afició a la lectura està ja molt més extesa entre les noies que anys enrera; però s'ha de tenir en compte que moltes d'elles perden el temps llegint perquè no saben escollir els llibres. Naturalment que és tasca difícil saber escollir-los, però quan es coneixen uns quants noms d'autors, es poden allunyar de la nostra vista tots aquells llibres que només serveixen per a pervertir els nostres sentiments, fent-nos seguir camins equivocats.

La biblioteca de la nostra Associació de Cultura, compta actualment amb uns 350 volums. Les nostres llegidores són moltes. Durant l'any 1931 han circulat 1623 llibres. Això prova que a les noies de Vilafranca els agrada llegir. Doncs bé: tots els que us digneu passar els ulls per aquestes ratlles, si voleu que les dones siguin fortes, siguin bones filles i bones esposes i mares, ajudeu-les a perfeccionar el seu esperit, i en un dia com aquest, feu-nos la finesa d'enviar-nos un llibre. Quan compreu el vostre, penseu en les vostres germanes, i compreu-ne un altre per a la biblioteca de la Cultura de la dona. Us en restarem agraïdíssimes.

El primer any de fer aquest prec, es reberen uns 120 volums; ¿no podria aquest any veure's afavorida la nostra biblioteca amb una xifra semblant?

amb una xifra semblant?

I consti que no dirigim aquest prec solament a les noies i senyores, sinó també als senyors. L'home té el deure d'ajudar amb el que pugui el millo-

rament de la nostra cultura intel·lectual, ja que la dona ha de fer la seva felicitat en els dos aspectes principals de la seva vida: com a mare per a poder donar als fills una bona educació i una bona instrucció per a lluitar i triomfar dintre la societat, i com a esposa per a saber compenetrar-se amb ell, i ésser dos cossos amb un sol esperit.

C. LLORACH

23 d'abril de 1932
Font: *Acció Catòlica*

Associació de Cultura
de la Dona

Lliçons de Cuina

PER fi l'Agrupació de Cultura de la Dona de la nostra vila ha aconseguit un dels seus primers desigs: les lliçons de cuina. I dic uns dels primers desigs ja que totes les dones de la nostra entitat, tan desitjoses de la seva instrucció com del benestar de la seva llar, desitjaven des del primer dia que que aquesta entitat donés classes de cuina.

Creiem que a totes les dones de Vilafranca els interessarà aquesta notícia tan essencialment femenina.

Aquesta adquisició, la devem a la gentilesa del conegut industrial de la nostra vila senyor En Salvador Amigó, qui ha treballat intensament perquè una sòlida, bonica i pràctica cuina de gas, ens sigués regalada per la revista «Menage» de Barcelona.

El dia 8 de maig a dos quarts de 12 del matí, vindrà a la nostra Agrupació l'eminent cuiner senyor J. Rondissoni per a inaugurar les classes de cuina que després es donaran setmanalment.

Es condimentaran dos plats que se sortejaran entre els assistents.

La entrada serà lliure per totes les vilafranquines i per tots els socis del Casal de «La Principal».

Les dones creiem que no es faran sordes a aquesta avinentesa de veure i apreciar no sols la bonica cuina obsequi d'aquesta casa, sinó també la traça del tan popular i conegut cuiner de la Cultura de la Dona de Barcelona.

No podem acabar aquestes ratlles sense fer públic l'interès que l'industrial senyor Salvador Amigó ha tingut per aconseguir aquest donatiu per a completar l'educació tan pràctica com necessària a la cultura de la dona vilafranquina. X.

30 d'abril de 1932
Font: *Acció Catòlica*

Agrupació de Cultura de la Dona

DONA vilafraquinina, tu que estimes tant la teva llar, que la voldries la més alegre, la més bonica, la més sana, et preguem que t'interessis per la de totes nosaltres, aquesta nostra Agrupació de Cultura de la Dona que t'ofereix avui el programa pel nou curs que va a començar.

No oblidis que pots trobar a la nostra Agrupació aquell llibre, aquell curset, aquella classe o conferència que et pot ensenyar alguna cosa molt útil per tu i que enriqueix la teva intel·ligència.

No vulguis, amiga, quedar-te aturada; procura saber força per seguir ocupant amb tot honor el millor dels setials femenins, el càrrec formós de mestressa de la teva llar, volent ésser no únicament una bona, sinó també una intel·ligent mare dels teus fills o preparar-te a ésser-ho quan sigui arribada l'hora.

Veus aquí el nostre programa pel pròxim mes d'octubre:

Gramàtica catalana: dilluns i divendres de 7 a 8.—Professor Sr. J. Armengol.—Matrícula 5 pessetes.—Gramàtica i Ortografia: els dilluns, dimecres i divendres de 7 a 8.—Professora Srta. M. Ribes.—Matrícula, 1 pesseta.—Aritmètica: els dimarts, dijous i dissabtes de 7 a 8.—Professora, Srta. C. Romeu.—Matrícula 1 pesseta.—Converses de francès: els dimarts, d'un quart de 7 a un quart de 8.—Professora, Srta. R. M. Lara.—Matrícula 5 pessetes.

Tall i Confecció, dimarts i divendres de 5 a 7, un altre curs els mateixos dies de 7 a 8.—Professora, Srta. C. Casals.—Matrícula 5 pessetes cada mes.—Educació de l'oïda i ritme: (cançons i jocs amb gestos), dijous de 12 a 1.—Professora, Srta. M. D. Calvet.—Educació musical (Entonació, cançons populars i expressió): dimecres de dos quarts de 8 a dos quarts de 9.—

Professora, Srta. M. D. Calvet.

Classes de Gramàtica i Aritmètica (per noies de servei): dimecres i dijous de 5 a 6.—Professora Srta. M. Ribes.—Matrícula, 1 pesseta.—Classes de Cuina, dues classes mensuals: la primera tindrà lloc el pròxim diumenge dia 2 a les 11.—Cuiner Sr. Carilla.—Plats: Maionesa de peix a la Bellavista, Granadines de vedella a la Piemontesa.—Conferència pel Dr. D. Sabater, el diumenge dia 9

d'octubre a les 12.—Tema: Vida sensitiva i caràcter de l'infant.

Amb tot amor hem confeccionat aquest programa. Potser no és com l'haviem somniat però és que, a més d'ambicioses, som també prudents. Durant el curs, esperem anar organitzant aquelles classes o aquelles conferències que les necessitats de les nostres sòcies reclamin i els nostres mitjans ens permetin.

LA JUNTA.

2 d'octubre de 1932
Font: *Acció Catòlica*

Agrupació de Cultura de la Dona

L'Agrupació de Cultura de la Dona del Casal de «La Principal» celebrà el dia 26 de desembre la reunió general anual. S'exposà l'estat de comptes, es renovà part de la Junta, entrant-hi a formar part les senyorettes Rosa M.ª Lara, M.ª Remei Mirret, Jacobina Rafeques i Carme Galofré, i la secretària llegí la memòria de l'any, inserida a continuació:

«Si en la meua memòria de l'any passat constataua i posava de relleu, amb alegria, els meravellosos progressos fets per la nostra agrupació durant el diguem-ne primer any de la seva creació, avui, en aquesta segona memòria, la meua satisfacció no és menys que la de llavors perquè res no desdiu, aquesta, de l'anterior. Cert és que el desembre passat hom posava davant els ulls una cosa viva que entre totes havíem creat del no-res, cert que l'èxit sorprenia fins a les que més segures estàvem d'arribar-hi, però si aquesta vegada els progressos són menys enlluernadors, menys tangibles, no per això són menys efectius ni menys reals.

Aquest any no hem creat res: hem continuat i hem procurat perfeccionar. La nostra agrupació té ja un valor de continuïtat que no tenia l'any passat i això, a la nostra vila on tantes iniciatives belles i nobles han tingut un èxit momentani i fugisser per acabar morint d'un esllanguiment incurable, és tota una victòria de la qual podem enorgullir-nos.

Sempre els ulls fits en l'interès de les sòcies, que és també el de totes les dones de Vilafranca, hem continuat les classes de gramàtica, aritmètica, pràctiques de francès, cant i rítmica que ja es donaven l'any anterior i hem inaugurat les lliçons de cuina, d'ortografia catalana, francès i anglès primer curs, classes totes molt concorregudes.

regudes.

Als esforços de la Junta per organitzar tot això—cal tenir en compte els nostres escassos mitjans econòmics—s'hi han sumat els d'altres persones per a les quals l'agrupació—i en representació seva la Junta—ha de guardar sempre un profund agraïment. Em refereixo al senyor Salvador Amigó, cases, Prometheus, Sociats i revista «Menage», gràcies als quals tenim la cuina de gas que heu admirat i cobejat per casa vostra tantes vegades; al Sindicat de Cuiners de la vila i als professors senyor Josep Armengol, senyoreta R. M. Lara i senyor Carles Lòpez, tot els quals no han reparat en sacrificis per tal que es poguessin donar les classes de què us he parlat. A aquest estol de gent de bona voluntat afegiu-hi encara les mestresses que ja hi eren l'any passat: senyoretetes Calvet, Romeu i Ribes.

De les conferències que les senyores Graupera i Opisso, senyoreta Furnó i els metges senyors Carles de Porta, Sabater i Viarnés han donat, totes n'hem tret alguna cosa útil, a

més de l'estona agradable que ens han fet passar.

Amb les nostres escasses possibilitats, hem anat enriquint la nostra biblioteca on hi ha actualment 480 volums i 245 lectures inscrites i s'han deixat 1873 llibres. També ací devem agraïment als senyors Josep Fonts, Josep Armengol i d'altres que ens han regalat llibres, present sempre d'apreciar.

A més, no vull acabar sense fer constar una donació de models de guix rebuda de la senyora Dolors Prats i el recolze continu de la Societat La Principal.

Heu-vos ací el que hem fet pensant amb vosaltres. Potser creureu que es podia fer més i perdoneu si no ho hem assolit; les ganes prou hi eren! Segurament, però, s'hauria fet menys sense l'amor i la voluntat que totes les de la Junta actual tenim a la nostra Agrupació.

Per últim permeteu-me expressar-vos un desig: que cada any i durant un bon nombre d'ells puguem constatar dintre la nostra entitat uns progressos que no desdiguin gens dels d'aquesta anyada.

19 de gener de 1933
Font: *Acció Catòlica*

A propòsit del problema de l'ensenyament

ES per amor a la professió docent, que tots hauriem de blasmar i els mestres els primers, l'establiment de l'escola única.

No es necessita una gran argumentació per a demostrar palesament que el monopoli de l'ensenyament, representaria sinó un retocés, el posar una barreira infranquejable on totes les innovacions, totes les metodologies, tots els avenços de la pedagogia, tots els neguits i l'esperit d'investigació i de millorament que tot mestre deu sentir, naufragarien en l'espera d'una resolució ministerial, de les conclusions d'una ponència o dels treballs d'una comissió i no podem pas fer-nos il·lusions: un canvi de sistema o d'orientacions al ésser aplicat a totes les escoles representa unes despeses considerables i un trasbals prou gran per esfereir al ministre més gosarós.

Manquen escoles i manquen mestres, és veritat; la solució del conflicte no és pas el tancar-ne, molt al contrari; l'Estat no té dret a tancar cap escola, mentres hi hagi un sol deixeble que hi assisteixi, altrament semblaria que l'Estat en un abús de força volgués desfer-se d'un competidor o que els nostres sectaris temessin que a casa nostra es repetís l'experiència de Bèlgica.

Que no temi l'Estat que si ell funda escoles amb major solvència que les degudes a la iniciativa privada, serà ell qui educarà les generacions futures; i pensi que si veu cada dia més ufanós el camp de l'ensenyament lliure haurà estat perquè ell, l'Estat, no haurà reïxit en donar al poble el que el poble fretura i que aquest poble en perfecte ús del seu dret imprescriptible i indeclinable haurà anat a buscar on ho podia trobar.

I perquè això sigui possible cal que, tots els que estimin i siguin col·laboradors de l'obra d'expansió de la cultura mitjançant l'ensenyament i no necessitin per triomfar res més que el propi esforç, cooperin i secundin les institucions que es proposin treballar en pro d'aquest progrés pedagògic en el nostre poble.

EMELIA CODORNIU DE GENDRAU
MESTRESSA

11 de març de 1933
Font: *Acció Catòlica*

Associació de Cultura de la Dona

COM si fos un somni, ha passat un any des del dia en què de les columnes dels nostres setmanaris, demanàvem als vilafranquins la mercè d'un llibre. I vàrem veure'ns complagudes; se'n reberen un bon nombre.

Aprofitant, doncs, que s'atansa una altra volta la diada de la Festa del Llibre, hem cregut convenient de tornar a dirigir el nostre prec a tothom.

Ja sabem que en les circumstàncies actuals, és molt atrevit-se a demanar que es despenguin unes pessetes que potser han estat ja destinades a ajudar al sosteniment de la llar, però s'ha de tenir en compte que en un dia així, ha de fer-se un sacrifici. I quin sacrifici millor es pot fer, que ajudar la dona a perfeccionar el seu esperit?

Ara que pel caire que han pres les coses a la nostra Pàtria, la dona és pregada a sortir de la llar, (que semblava que era la nostra única missió) per a col·laborar junt amb l'home dintre la política; no seria de lloar que els nostres vots encertats, poguessin portar a la nostra terra un progrés positiu en tots els ordres i una pau digna d'ésser envejada per les altres nacions?

Volgueu, doncs, atendre el nostre prec, i la biblioteca de Cultura de la Dona, es veurà augmentada amb un nombre de volums que vindran a perfeccionar els coneixements de totes les nostres llegidores, omplint de serenor els nostres cervells, i de pau la nostra ànima.

C. Ll.

15 d'abril de 1933
Font: Acció Catòlica

Agrupació de Cultura de la Dona

JA som a la tardor. El temps comença a fresquejar. Minva la claror, i amb ella les tardes es van escursant i s'allarguen les vetlles...!

Això ens fa recordar aquelles hores d'aprofitament i de goig moral amb què l'Agrupació de Cultura de la Dona acull les seves associades.

Si; és hora ja que pensem a recomençar la nostra tasca cultural, que l'estiu va interrompre breument, i la que des de la seva iniciació tan bons fruits ha donat i tan bon acolliment està assolint entre les dones, mares i filles, d'esperit selecte i sanes ambicions culturals, convilatanes.

Remembrem amb elles, aquelles classes de gramàtica i aritmètica tan profitoses per a les noietes que treballen; aquelles de català iniciades el curs passat amb tant d'èxit i nombrosa assistència; les d'idiomes, (anglès i francès), d'una organització que permet d'assistir-hi amb una apreciable economia per a les associades; aquelles lliçons de cuina tan concorregudes i plenes d'atractiu; les classes de tall i confecció, darrerament repeses per una nova professora que ens ofereix una pràctica i distinció remarcables; i finalment la d'aquell estol de nenes que amb els seus jocs rítmics i els seus cants, en tant es van musicalitzant, ens omplen «la Cultura» d'alegria i de festa!

Ja som a la tardor. Ha arribat ja l'octubre i amb ell s'obren de nou les nostres aules, tornant a llurs tasques professoreres i deixebles, compenetrades.

Cal veure la il·lusió amb la qual les nostres menudes ens aturen pel carrer a cada pas preguntant, amb ulls encuriosits i veu decidida: senyoreta, quan començaran a la Cultura? encara no hi podem anar? o sentir d'altres més temeroses que s'acosten amb la incertitud en l'esguard, intens i blau com una promesa d'entremaliadura: em voldrà, senyoreta, els dijous a la classe de rítmica?

I és amb aquest goig, que no volem amagar, el de saber que

les nostres classes són així desitjades, que ens alentem per a la realització de noves orientacions; ens referim a les classes de gimnàstica i dibuix que s'inauguraran aquest curs sota la direcció dels professors senyors M. Gallego i J. Senabre, respectivament.

Per la Junta,
M.ª D. C.

30 de setembre de 1933

Font: *Acció Catòlica*

Les dones a les urnes

EL vot de les dones és la incògnita electoral de la votació del dia 19. Si llegiu els discursos electorals del senyor Macià, veureu com es desfà amb gentiletes i amoretes, per cert ben impròpies de la seva edat, i amb paraules tan tendres que fan recordar les declaracions i notes oficioses de Primo de Rivera sobre la cèlebre Niní Castellanos. Tots els partits s'afanyen a atreure aquest cos electoral que es manifestarà per primera vegada, i que en algunes províncies sobrepuja al cens masculí. Alguns indiquen que la dona s'abstindrà de votar, empesa per la natural timidesa femenina. Sobre aquest punt tenim de donar un toc d'alerta. Pels catòlics la vinent votació té un caire plebicitari; no es tracta ja d'encimbellar partits i d'aterrar-ne d'altres, sinó de foragitar una política que ha ferit tots els sentiments més estimats, i d'establir un nou ordre que dins el règim legalment constituït tingui el màxim de respecte a les nostres creences i ens lliuri del règim de vexació que patim. Davant, doncs, d'aquest dilema, sols hi ha un gest digne: el de concórrer a les urnes i contribuir a la victòria dels nostres ideals. Escatimar el vostre vot al partit que us dóna garanties d'ordre i pau social, seria suïcida en aquest moment. Comprenem la violència que representa per la dona, allunyada fins ara de la política, complir el deure electoral. La seva fina sensibilitat i la modèstia potser en serà

toral. La seva fina sensibilitat i la modèstia potser en serà ferida. Però vivim en hores de sacrifici, i la dona catalana ha de contemplar el pervindre paorós que li ha preparat una política esquerrana. Divorci, escola única i laica, desordre social, són tres punts que necessàriament impulsaran les nostres dones a fer un magnífic esforç i a preparar un nou èxit del feminisme. Ella ha estat la víctima de les doctrines materialistes, naufrag d'una llar destruïda i d'uns fills desnaturalitzats pel laïcisme, víctima d'una economia destruïda pel desordre social té de sofrir la humiliació de recórrer les botigues demanant a fiança un mos de pa. Ella menys superba i amb el cor més disposat a rebre la gràcia de Déu ha estat ferida vivament amb les vexacions que ha sofert l'Església de Crist. I tot això no ho pot oblidar. No ho pot oblidar pel seu Déu i pels seus fills.

Que reconin, doncs, les nostres dones tots els prejudicis que la fan allunyar del sufragi, que no es deixin al·lucinar per un fals pudor que sols afavoriria els adversaris. Les dones d'Anglaterra conquistaren en el carrer aquest dret que creien indispensable per la defensa de la família.

El deure de la dona catòlica és votar la candidatura que tingui més probabilitats d'èxit i més asseguri la defensa de l'Església i de la Societat Cristiana. El cop ha d'ésser segur. Moltes vegades la dona ha donat una empenta decisiva a la història. Ara, les dones catalanes tenen la paraula.

11 de novembre de 1933

Font: *Acció Catòlica*

Annex 59

Dones: no voteu l'Esquerra!
Foren en Macià i els seus els que impediren
la vostra intervenció en l'elecció de diputats al
Parlament Català.
Ara que no poden impedir que voteu, us vo-
len fer creure que són ells que us han conferit
aquest dret.
Per demanar-vos el vot, pretenen enga-
nyar-vos. No els voteu.

18 de novembre de 1933

Font: *Acció Catòlica*